

MATEO

1. **Kay librotari, ¿pitaq escribieran?** Kay librotaqa apóstol Mateon escribieran. Mateoqa, Israel *nacionniyoq kashaspapas, *Roma nacionpaq *impuesto cobraq runan karan (Mat 9.9; Mar 2.14; Luc 5.27). Paytan Señor Jesusqa discipulon kananpaq akllaran (Mat 10.3; Mar 3.18; Luc 6.15). Mateopa huknin sutinmi karan *Leví (Mar 2.14).
2. **Kay librori, ¿hayk'aqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa kanman karan Señor Jesucristopa nacesqanpa qepanta 40 otaq 65 watakunapin. Hinaspapas Mateoqa kay librotaqa escribinman karan, Jerusalén llaqtapi templo manaraq thuñichisqa kashaqtinmi.
3. **Kay librori, ¿pikunapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan Israel nacionniyoq runakunapaqmi, hinallataq Jesucristopi llapallan creeq runakunapaqwan iman.
4. **Kay librori, ¿imapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan, Jesusqa Diospa mandamusqan Salvador kasqanta Israel nacionniyoq runakuna yachanankupaqmi. Chayraykun Mateoqa Jesucristopa yachachisqankunata, hinallataq ruwasqankunamantawan ima, ordenninpi kay libropiqa escribieran. Saynallataqmi pipas kay librota leeqqa pishqa chunka kutita tarinqa “Diospa sumaq gobiernananmantaqa”.
5. **Kay libropiri, ¿mayqen kaq versiculotaq aswan más importante yunanapaq?** Kay versiculon aswan más importanteqa: “KAY RUNAN JESÚS; PAYMI ISRAEL *NACIONNIYOQ RUNAKUNAPA *REYNIN” (Mat 27.37).
6. **Kay librori, ¿imayna dividisqataq kashan?** Kay libroqa khayna dividisqan kashan:
 - (1) Jesucristopa ñawpaq abuelonkunamanta (Mat 1.1-17).
 - (2) Jesucristopa nacesqanmanta, hinallataq bautizakusqanmantawan ima (Mat 1.18 asta 3.17).
 - (3) Jesucristota huchaman diablo urmachiy munasqanmanta (Mat 4.1-11).
 - (4) Jesús *Galilea *provinciapi yachachisqanmanta, hinallataq milagrokuna ruwasqanmantawan ima (Mat 4.12 asta 18.35).
 - (5) Jesús Galilea provincia lawmanta Jerusalén llaqtaman risqanmanta (Mat 19.1 asta 20.34).
 - (6) Jerusalén llaqtaman Jesús haykuspa yachachisqanmanta (Mat 21.1 asta 25.46).
 - (7) Jesusta preso chaspa, hinallataq juzgaspa, wañuchisqankumanta (Mat 26.1 asta 27.66).
 - (8) Jesuspa kawsarimusqanmanta (Mat 28.1-15).
 - (9) Discipulonkunata Jesús kamachispa comisionasqanmanta (Mat 28.16-20).

Jesucristopa ñawpaq abuelonkunamanta

(Luc 3.23-38)

- 1** 1 Jesucristoqa Abrahampa hinaspa Davidpa mirayninmantan karan. Kay listapi kaq runakunan Jesucristopa ñawpaq abuelonkunaqa karanku:
- 2** Abrahampa wawanmi karan Isaac;
Isaacpa wawanmi karan Jacob;
Jacobpa wawanmi karan Judá,
hinallataq Judapa wawqenkunapiwan;
- 3** Judapa wawankunan karan warmin Tamarpi:
Fares hinaspa Zarapiwan;
Farespa wawanmi karan Esrom;
Esrompa wawanmi karan Aram;
- 4** Arampa wawanmi karan Aminadab;
Aminadabpa wawanmi karan Naasón;
Naasonpa wawanmi karan Salmón;
- 5** Salmonpa wawanmi karan Booz,
Boozpa mamitanqa karan Rahabmi;
Boozpa wawanmi karan Obed,
Obedpa mamitanqa karan Rutmi;
Obedpa wawanmi karan Isaí;
- 6** Isaipa wawanmi karan *rey David;
rey Davidpa wawanmi karan Salomón;
Salomonpa mamitanqa karan wañukuq Uriaspa warminmi.
- 7** Salomonpa wawanmi karan Roboam;
Roboampa wawanmi karan Abías;
Abiaspa wawanmi karan Asa;
- 8** Asapa wawanmi karan Josafat;
Josafatpa wawanmi karan Joram;
Jorampa wawanmi karan Uzías;
- 9** Uziaspa wawanmi karan Jotam;
Jotampa wawanmi karan Acaz;
Acazpa wawanmi karan Ezequías;
- 10** Ezequiaspa wawanmi karan Manasés;
Manasespa wawanmi karan Amón;
Amonpa wawanmi karan Josías;
- 11** Josiaspa wawanmi karan Jeconías,

hinallataq Jeconiaspa wawqenkunapiwan.

Paykunan karanku Israel *nación llaqtayoq runakuna, Babilonia nacionman apasqa kasqanku tiempopi.

12 Israel nacionniyoq runakunata Babilonia nacionman apasqanku tiempomanta qepamanmi, Jeconiaspa wawan karan Salatiel; Salatielpa wawanmi karan Zorobabel;

13 Zorobabelpa wawanmi karan Abiud; Abiudpa wawanmi karan Eliaquim; Eliaquimpa wawanmi karan Azor;

14 Azorpa wawanmi karan Sadoc; Sadocpa wawanmi karan Aquim; Aquimpa wawanmi karan Eliud;

15 Eliudpa wawanmi karan Eleazar; Eleazarpa wawanmi karan Matán; Matanpa wawanmi karan Jacob;

16 Jacobpa wawanmi karan *Mariapa qosan *José. Mariañataqmi karan Jesuspa mamitan; Jestusan runakunaqa Cristowan suticharanku.

[Nota: Cristoqa “Salvador” ninantan nin].

17 Saynapin Abrahammanta asta Davidkama chunka tawayoq miraykuna karan. Davidmanta asta Israel nacionniyoq runakuna, Babilonia nacionman preso apasqa kasqankukaman chunka tawayoq miraykuna karan. Hinallataq Babilonia nacionman, Israel nación llaqtayoq runakuna apasqa kasqankumanta asta Jesucristopa nacesqankaman, chunka tawayoq miraykunallataq karan.

Jesuspá nacesqanmanta

(Luc 2.1-7)

18 Jesucristopa nacesqanqa khaynan karan: *Marian *Joseywan casarakunanpaq comprometesqaña karan. Hinaqtinmi Mariaqa Joseywan manaraq kushka puñushaspa, Diospa Santo Espiritunpa atiyinwan onqoq rikhuriruran.

19 Chaymi Joseyqa justo runa kasqanrayku, Mariata p'enqayman churayta mana munaspan, aswan mana pipapas yachasqallan saqepuyta piensaran. **20** Saynata piensashaqtinmi, Señorpa *angelnin Joseyman sueñoyninpi rikhuriykuspa khaynata niran:

—Davidpa mirayninmanta José. Ama manchakuychu Mariawan casarakuytaqa. Payqa Diospa Santo Espiritunpa atiyinwan hunt'ayusqa kaspanmi, onqoq kashan. **21** Chaymi Mariaqa qari wawata onqokunqa. Hinaspan chay wawaman sutinta churanki Jesuswan. Paymi llaqtamasin runakunata salvanqa huchapi kawsasqankumanta, nispa.

22 Tukuy kaykunan pasaran, Diosmanta willakuq *profeta Isaiaspa nisqankuna cumplikunanpaq. Chay profeta Isaiasmi ñawpaqaraq khaynata escribira:

23 “Manaraq hayk'aqpas qariwan puñuq sipasmi huk qari wawata onqokunqa; hinaspan chay wawaman sutinta churanqaku, Emanuel”, nispanku. Emanuelqa “Diosmi noqanchiswan”, ninantan significan [*Isaías 7.14*].

24 Chaymi Joseyqa puñusqanmanta rikch'ariran. Hinaspan angelpa nisqanman hina Mariawan casarakuran. **25** Ichaqa manan Joseyqa puñuranraqchu Mariawanqa, asta primer kaq wawanta María onqokunankama. Onqorukuqtintaqmi, Joseyqa chay wawaman sutinta churaran Jesuswan.

Yachayniyoq reyes magos runakuna Jesusman visitaq hamusqankumanta

2 **1** Jesusqa Belén llaqtapin naceran. Chay Belén llaqtaqa Judea *provinciamanmi perteneceran. Chay tiempopin hatun kaq *rey *Herodes gobiernasharan Judea provinciapi. Hinaqtinmi ancha yachayniyoq *reyes magos runakuna, intipa lloqsimunan lawmanta, Jerusalén llaqtaman hamuranku.

[Nota: Chay Jerusalén llaqtaqa Israel nación llaqtapa capitalninmi karan; hinasapas Judea provinciamanmi perteneceran]. **2** Hinaspan paykunaga Jerusalén llaqtapi tapukuranku:

—¿Maypitaq kay Israel *nación llaqtapa reyninri nacerun? Noqaykun intipa lloqsimunan lawpi qoyllurninta rikuramuyku. Chaymi hamushayku chay naceq wawata adoranaykupaq, nispanku.

3 Chay yachayniyoq reyes magos runakunapa nisqanta uyarispanmi, rey Herodespas hinallataq Jerusalén llaqtapi tiyaq llapallan runakunapas anchata preocupakuranku huk

rey nacesqanwan. [Nota: Chay nacemuq reyqa manan rey Herodespa familianmantachu karan. Chayraykun Herodesqa preocupakuran chay nacemuq rey paypa rantinta gobiernaq haykunamanta. Chaymi Jerusalén llaqtapi runakunapas preocupakullarankutaq chay reykuna guerrapi peleaqtinku nishu ñak'ariy kananmanta]. **4** Hinaqtinmi rey Herodesqa waqyachimuran *sacerdotekunapa llapallan jefenkunata, hinallataq *leykunata yachachiq runakunatawan ima. Hinaspan paykunata tapuran khaynata:

—Diosmanta Hamuq Salvador Cristori, ¿maypitaq nacenan karan? nispa.

5 Chaymi paykunaqa niranku:

—Belén llaqtapin nacenan karan. Chay Belén llaqtaqa Judea provinciapin kashan. Saynatan Diosmanta willakuq *profetapas ñawpaqaraq ña escribieranña khaynata:

6 “Belén llaqtapi tiyaq runakuna, qankunapa llaqtaykichismi Judea provincia lawpi llapallan llaqtakunamanta aswan más uchuychalla kashaspanpas, aswan más importante llaqta kanqa. Chay llaqtaykichis ukhupin huk kamachikuq nacenqa. Paymi Israel nación llaqtaypi tiyaq runakunata cuidanqa, imaynan huk runapas ovejakunata allinta michin chay hinata”, nispa [Miqueas 5.2].

7 Chay nisqankuta uyarispanmi, rey Herodesqa secretollapi waqyachimuran chay yachayniyoq reyes magos runakunata. Hinaspan paykunata tapuran hayk'aqsi chay qoyllur paykunaman rikhurisqanmanta. **8** Saynata tapuruspanmi, rey Herodesqa, chay yachayniyoq reyes magos runakunata Belén llaqtaman mandaspa, khaynata niran:

—Belén llaqtaman rispaykichisyá, alli-allinta averiguamuychis chay wawa nacesqanmanta. Wawata tariruspaykichisqa, kutimuspayá noqaman willawankichis, noqapas rispay chay wawata adoramunaypaq, nispa.

[Nota: Rey Herodesqa saynatan niran, chay nacemuq wawata wañuchiya munasqanrayku].

9 Hinaqtinmi rey Herodespa nisqanta uyarispanku, chay yachayniyoq reyes magos runakunaqa Belén llaqta lawman riranku. Hinaqtinmi chay intiq lloqsimunan lawpi qoyllur rikusqankuqa yapamanta paykunapa ñawpaqninkuta riran.

Yachayniyoq reyes magos runakuna (Mateo 2.1-12)

Wawapa kasqanpa altonman chayaruspantaqmi, chay qoyllurqa chaypi sayaykuran. **10** Hinaspan chay qoyllurpa sayasqanta rikuruspanku, chay yachayniyoq reyes magos runakunaqa anchata kusikuranku. **11** Wawapa kasqan wasiman haykuspankun, wawata rikuranku mamitan Mariatawan kushkata. Hinaspan qonqoriyukuspanku wawata adoraranku. Apamusqanku alforjankumanta orqomuspankutaqmi, regalokunata qoranku: qorita, inciensota hinallataq mishk'i q'apaq *mirrawan sutichasqa perfumeta ima. **12** Ichaqa chaymantan Diosqa chay yachayniyoq reyes magos runakunaman sueñoyninkupi willaran khaynata:

—Rey Herodespa kasqanmanqa amañan kutinkichishñachu, nispa.

Chaymi paykunaqa huk law ñannintaña llaqtankuman kutipuranku.

Egipto nación llaqtaman Jesusta ayqechisqankumanta

13 Chay yachayniyoq reyes magos runakuna llaqtankuman kutipusqankupa qepanmanmi, Diospa *angelnin *Joseyman sueñoyninpi rikhuriykuspa, khaynata niran:

—Hatarispayki wawata mamitantinta *Egipto *nación llaqtaman ishkapachiy. Hinaspa chay Egipto nacionpi tiyamuy, noqa qankunaman willamunaykama. Ichaqa *rey *Herodesmi wawata wañuchinanpaq mashkachinqa, nispa.

14 Chaymi Joseyqa puñusqanmanta hatarispa, wawata mamitantinta Egipto nación llaqtaman chay tuta ayqechiran.

15 Hinaspan chay Egipto nación llaqtapi tiyaranku asta rey Herodes wañunankama. Saynapin cumplikuran Diosmanta willakuq *profetapa ñawpaqtaraq Bibliapi khayna escribisqan:

“Wawaytan Egipto nacionmanta waqyamurani”, nispa [Oseas 11.1].

Qari wawakunata wañuchinankupaq rey Herodes kamachisqanmanta

16 *Rey *Herodesqa chay yachayniyoq reyes magos runakuna willakuq mana kutimuqtinkun, cuentata qokuran engañasqa kasqanta. Chaymi anchata phiñakuran. Hinaspan soldadonkunata kamachiran, chay Belén llaqtapi hinallataq muyuriqninkunapi manaraq ish kay watayoq llapallan qari wawakunata wañuchimunankupaq. Saynataqa kamachiran, chay yachayniyoq reyes magos runakunaman ñawpaqtaraq chay qoyllurpa rikhuriqan tiempota yachasqanraykun. **17** Saynapin cumplikuran Diosmanta willakuq *profeta Jeremiaspa ñawpaqtaraq khayna escribisqan:

18 “Ramá llaqtapi tiyaq runakunan ancha waqayta hinallataq llakikuyta ima uyarinqaku. Payqa Raquelmi karan.

Payqa wawankunamantan waqaran.

Payqa wawankunata wañuchiqtinkun waqaran.

Payqa manan consuelasqa kayta munaranchu”, nispa [Jeremías 31.15].

Nazaret llaqtaman kutipusqankumanta

19 *Rey *Herodes wañuruqtinmi, *Joseymanqa sueñoyninpi Diospa *angelnin rikhuriqan, *Egipto *nación

llaqtapi tiyashaqtinku. Hinaspan chay angelqa khaynata niran:

20 —Hatariy, hinaspa wawata mamitantinta pusayukuspa, Israel *nación llaqtaykiman kutipuy. Ñan wañurunkuña wawa wañuchiy munaq runakunaqa, nispa.

21 Chaymi Joseyqa wawata mamitantinta pusayukuspa, Israel nación llaqtanman kutipuran. **22** Ichaqa chay Israel nación ukhupi Judea *provinciaman ripushaspanmi, Joseyqa yacharuran rey Herodespa wawan Arquelaña papanpa rantinta chay Judea provinciapi gobiernasqanta. Chayraykun Joseyqa chay rey Arquelaota manchakuspa, Judea provinciamanqa manaña riranñachu. Aswanmi Diospa angelnin sueñoyninpi niran, *Galilea provincia lawman tiyaq rinanpaq. **23** Galilea provinciaman chayaruspankuñataqmi, Nazaret sutiyoq llaqtaman riranku chaypi tiyanankupaq. (Chay Nazaret llaqtaqa Galilea provinciamanmi perteneceran). Saynapin Diosmanta willakuq *profetakunapa ñawpaqaraq khayna nisqanku cumplikuran: “Diosmanta Hamuq Salvadortaqa ‘Nazaret llaqtayoqmi’, ninqakun”, nispanku.

Bautizaq Juan runakunaman willasqanmanta

(*Mar 1.1-8; Luc 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28*)

3 **1** Chay p'unchawkunapin Bautizaq Juanqa riran Judea *provincia lawpi kaq ch'inñeq desierto lugarkunapi runakunaman khaynata willastin:

2 —Huchaykichismanta wanakuspa Diosman kutirikuychis. Diospa kay pachapi gobiernanan p'unchawqa chayamushañan, nispa.

3 Diosmanta willakuq ñawpaq *profeta Isaiasmi Bautizaq Juanmantaqa ña escribiraña khaynata:

“Ch'inñeq desierto lugarpin huk runa altollamantaña rimaspa willakushan khaynata:

‘Sonqoykichista allichaychis Diosmanta Hamuq Salvadorta chashkinaykichispaq, imaynan wiksu ñankunata allichanku chay hinata’ ”, nispa [*Isaías 40.3*].

4 Bautizaq Juanpa p'achanmi karan hatun *camello animalpa pelonmanta ruwasqa. Cinturan watakunanñataqmi

karan qaramanta ruwasqa. Hinaspapas payqa langosta urukunata, hinallataq ch'inñeq desierto lugarkunapi abejapa mishk'inkunatan mikhuran. **5** Hinaqtinmi ashka runakunaqa Bautizaq Juanpa yachachisqanta uyarinankupaq hamuranku Jerusalén llaqtamanta, Judea *provincia lawmanta, hinallataq Jordán mayupa muyuriqninpi kaq llapallan llaqtakunamantawan ima. **6** Hinaspan paykunaqa huchankuta willakuspanku Bautizaq Juanwan bautizachikuranku Jordán mayupi.

7 Hinaqtinmi Juanpa bautizasqan lugarmanqa hamullarankutaq ashka runakunapas. Paykunan karanku *fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq *saduceo religionniyoq runakunapiwan ima. Chaymi Bautizaq Juanqa paykunata rikuspa khaynata niran:

—¡Mach'aqwaypa miraynin hina runakuna!

Qankunamanri, ¿pitaq nisurankichis Diospa castigonmanta ayqekunaykichispaqrí? **8** Tukuy huchaykichismanta wanakuspaya, allin kawsaypiña puriyichis. **9** Amayá niychishchu: “Noqaykuqa ñawpaq abueloyku Abrahampa mirayninmanta kasqaykuraykun salvasqa kasaqku”, nispachu. [Nota: *Saynataqa piensaranku Diospi Abraham anchata confiasqanraykun*].

—Ichaqa noqan nisqaykichis, sichus Dios munanman chayqa, Abrahammanta miramuq runakunamanmi kay rumikunatapas tukurachinman. **10** Imaynan mana ruruq sach'akunatapas dueñonqa, saphinmanta orqospa, hachawan takaspa ninaman wikch'uyun, saynallatataqmi Diospas ruwanqa mana allin ruwaq runakunawanqa. **11** Noqaqa unullawanmi qankunataqa bautizaykichis huchaykichismanta wanakusqaykichisrayku. Aswanqa hukraqmi hamushan noqamanta aswan más atiyniyoq. Chaymi noqaqa paypa husut'anllantapas mana apanaypaq hinachu kani. Paymi Diospa Santo Espiritunta qosunkichis qankunapi kananpaq; hinallataq bautizasunkichispas ninawan hina. **12** Pay hamuspanmi t'aqanqa allin runakunata mana allin runakunamanta, imaynan pajanmanta trigota akllaspa wayrachinku chay hinata. Ichaqa allin ruwaq runakunataqmi salvanqa. Mana allinpi kawsaq runakunataqmi mana wañuq nina rawrayman wikch'uyuspa k'ananqa, chaypi wiña-wiñaypaq ñak'arinankupaq, nispa.

Jesús bautizasqa kasqanmanta

(Mar 1.9-11; Luc 3.21-22)

13 Jesusmi riran *Galilea *provincia lawmanta Jordán mayuman, Bautizaq Juan chaypi bautizananpaq. **14** Ichaqa Juanñataqmi Jesusta bautizayta mana munaspa, khaynata niran:

—Noqan necesitashani qan bautizawanaykitaqa, ¿chaychu qanri noqawan bautizachikunaykipaq hamushankiri? nispa.

15 Chaymi Jesusñataq contestaran khaynata:

—Bautizawanaykipunin, saynapin Diospa nisqanta cumplisunchis, nispa.

Chayñan Juanqa bautizaran Jesusta. **16** Bautizaruqtintaqmi Jesusqa unumanta lloqsimuran; hinaqtinmi chay rato hanaq pacha cielo kicharikuran. Hinaspan Jesusqa Diospa Santo Espiritunta rikuran, paloma hina payman urayamushaqa.

17 Hinaqtinmi hanaq pachamanta nimuran khaynata:

—Paymi ancha munakusqay Wawayqa. Paywanmi ancha kusionka kashani, nispa.

Jesusta huchaman diablo urmachiy munasqanmanta

(Mar 1.12-13; Luc 4.1-13)

4 **1** Chaymantan Diospa Santo Espiritunqa ch'inñeq desierto lugarman Jesusta pusaran. Hinaqtinmi diabloqa Jesusta huchaman urmachiyta munaran.

2 Chay ch'inñeq desierto lugarpin Jesusqa tawa chunka p'unchaw, hinallataq tawa chunka tuta mana ni imatapas mikhusqanraykun yarqachikuran. **3** Chaymi diabloqa huchaman urmachiyta munaspa Jesusman ashuyuran. Hinaspan khaynata niran:

—Cheqaqtapuni Diospa Wawan kaspaykiqa, kay rumikunatayá kamachiy t'antaman tukunanpaq, nispa.

4 Hinaqtinmi Jesusqa khaynata contestaran:

—Bibliapin nishan: “Runaqa manan t'antallawanchu kawsanqa; aswanqa Diospa palabranta kasukuspan kawsanqa”, nispa.

5 Chaymantan diabloqa Jerusalén ch'uya llaqtaman Jesusta pusaran. Chaypin Dios yupaychana *templopa alton patapi sayaykachispa, **6** khaynata niran:

—Cheqaqtapuni Diospa Wawan kaspaykiqa kaymantayá saltaykuy. Bibliapin nishan khaynata:

“Diosmi *angelninkunata kamachinqa hap'isunaykipaq, saynapi chakiykita rumiman ama takakunaykipaq”, nispa [*Salmos 91.11-12*].

7 Chaymi Jesusqa diablota niran:

—Bibliapiqa nillashantaqmi: “Señor Diosniykitaqa aman ni ima pruebamanpas yanqapuniqa churankichu”, nispa [*Deuteronomio 6.16*].

8 Chaymantan diabloqa yapamanta pusaran huk alto orqoman. Hinaspan chaymanta qawachiran kay pachapi llapallan *nación llaqtakunata, hinallataq chay llaqtakunapa qapaq kayninkunatawan ima. **9** Hinaspan diabloqa khaynata niran:

—Sichus qonqorikuspa adorawanki chayqa, kay qawasqayki llapallan nación llaqtakunatan qanman qosqayki, nispa.

10 Chaymi Jesusqa khaynata niran:

—¡Pasay kaymanta diablo! Bibliapin khaynata nishan: “¡Señor Diosnillaykitan adoranki, pay sapallantataqmi servinkipas!”, nispa [*Deuteronomio 6.13; 10.20*].

11 Hinaqtinmi diabloqa Jesuspa ladonmanta ripuran. Chaymantan angelkuna hamuspa Jesusta serviranku.

Galilea provinciapi yachachiyta Jesús qallarisqanmanta

(*Mar 1.14-15; Luc 4.14-15*)

12 Jesusqa Bautizaq Juan carcelpi kasqanta yacharuspanmi, Judea *provincia lawmanta kutiran *Galilea provincia lawman. **13** Hinaspan chay Galilea provincia ukhupi Nazaret llaqtapi kasqanmanta, Capernaúm llaqtaman Jesusqa riran, chaypi tiyananpaq. Chay Capernaúm llaqtaqa karan Galilea laguna qochapa ladonpin, saynallataq Zabulón hinallataq Neftalí tiyasqanku lawpin. [*Nota: Zabulonwan hinallataq Neftaliywanqa karan, ñawpaq Israel nación llaqtapi chunka ishkayniyoq ayllunkunamanta ishkaynin kaq ayllukunan*].

14 Chay Capernaúm lawman Jesuspa risqanwanmi Diosmanta willakuq ñawpaq *profeta Isaiaspa escribisqankuna cumplikuran. Chay profeta Isaiasmi khaynata niran:

15 “Galilea laguna qochapa ladonpi kaq Zabulonwan sutichasqa allpapi tiyaq runakuna,

hinallataq Jordán mayupa chimpanpi Neftaliywan sutichasqa allpapi tiyaq runakuna.

Qankunapa tiyasqaykichis Galilea provincia allpapi tiyashanku huk law nacionniyoq ashka runakuna [Isaías 9.1-2].

16 Ichaqa tutayaqpi hina huchallapi kawsaq runakunan k'anchayta rikunqaku;

Hinallataq nishu tutapi hina tiyaq runakunan k'anchayusqa kanqaku”, nispa [Isaías 42.7].

17 Jesusqa chaymantapachan yachachiyta qallariran khaynata:

—Wanakuychis huchaykichismanta; hinaspa Diosman kutirikuychis. Diospa gobiernanan p'unchawmi ña chayamushañña, nispa.

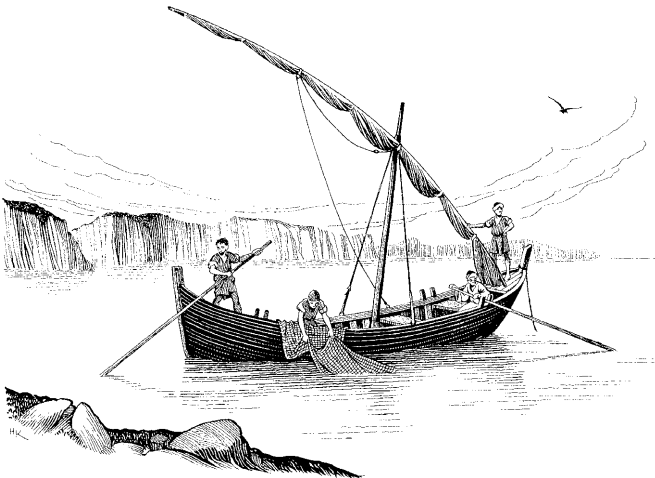
Challwa hap'iq tawa runakunata

Jesús waqyasqanmanta

(Mar 1.16-20; Luc 5.1-11)

18 Jesusqa *Galilea laguna qochapa patanta rishaspanmi, Pedrowan sutichasqa Simonta hinallataq wawqen Andrestawan rikuran. Paykunaqa challwa hap'iqkuna kaspankun *mallankuwan challwata challwasharanku.

19 Hinaspan Jesusqa paykunata khaynata niran:

Challwata challwana bote (Mateo 4.18-22)

—Hamuychis noqawan kushka purinaykichispaq. Noqan qankunaman yachachisqaykichis, imaynan challwata challwankichis, saynallataq runakunatapas huñunaykichispaq, nispa.

20 Chaymi Pedroqa wawqen Andrespiwan kasqan ratolla mallankuta saquespa Jesusta qatikuranku.

21 Saynallataqmi Jesusqa Galilea laguna qochapa patanta rishaspa, rikullatarantaq *Jacobota wawqen Juanta, hinallataq papanku Zebedeotawan ima. Paykunam mallankuta *botenkupi remendashasqaku. Hinaspan Jesusqa ishkayninkuta waqyaran, payta qatikunankupaq.

22 Hinaqtinmi Jacoboqa wawqen Juanpiwan, papankuta hinallataq botenkutapas kasqan ratolla saquespa, Jesusta qatikuranku. [*Nota: Jacobopa huknin sutinmi karan Santiago*].

Runakunata Jesús sanoyachisqanmanta

(Luc 6.17-19)

23 Jesusmi *Galilea *provincia lawpi kaq llapallan llaqtakunapi puriran; Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunapi Diospa gobiernananmanta allin willakuykunata willastin; hinallataq llapallan onqosqa runakunatapas sanoyachistin ima. **24** Hinaqtinmi Siria provincia lawpi kaq llapallan llaqtakunamanta, ashka runakuna Jesuspa tukuy ima ruwasqankunata yacharuspanku, apamuranku tukuy ima onqoyniyoq hinallataq nanayniyoq runakunata. Hinaspapas apamullarankutaqmi *demoniopa ñak'arichisqan runakunatapas, atakiwan ñak'ariqkunatapas, such'ukunatapas, hinallataq tukuy imaymana onqoywan ñak'ariqkunatapas. Chay runakunatan Jesusqa sanoyachiran. **25** Chaymi ashka runakunaqa Galilea lawmanta, Decápolis lawmanta, Jerusalén llaqtamanta, Judea lawmanta, hinallataq Jordán mayupa chimpan lawpi tiyaqkunamantapas, Jesusta qatikuranku.

Moqo patapi tiyayuspa Jesús yachachisqanmanta

5 **1** Jesusqa ashka runakunata ladonpi rikuspanmi, huk moqoman wicharan. Hinaspan chaypi yachachinanpaq tiyayuran. Chayta rikuspankun *discipulonkunaqa payman

ashuyuranku. **2** Hinaqtiinmi Jesusqa yachachiyta qallariran khaynata:

3 —Ancha kosisqan kanqaku Diosta necesitaq runakunaqa; paykunapaqmi Diospa sumaq gobiernasqanqa.

4 Ancha kosisqan kanqaku waqaspa kawsaq runakunaqa; paykunatan Diosqa sumaqta consuelanqa.

5 Ancha kosisqan kanqaku llamp'u songoyoq runakunaqa; paykunan allpa pachata huk herenciata hina chashkinqaku.

6 Ancha kosisqan kanqaku justiciata mana tariq runakunaqa. Paykunan anchata kusikunqaku paykunapa favorninpi justiciata Dios ruwasqanrayku. Saynataqa kusikunqaku, paykuna yarqachikuq hinaraq, hinallataq ch'akichikuq hinaraq chay justiciata suyasqankuraykun.

7 Ancha kosisqan kanqaku khuyapayakuq runakunaqa; paykunatan Diosqa sumaqta khuyapayanqa.

8 Ancha kosisqan kanqaku limpio songoyoq runakunaqa; paykunan Diostaqa rikunqaku.

9 Ancha kosisqan kanqaku hawkalla kawsanankupaq runamasinkuta allinpanachiq runakunaqa; paykunan Diospa wawankuna kanqaku.

10 Ancha kosisqan kanqaku Diospa nisqankunata kasukusqankurayku ñak'ariq runakunaqa; paykunan Diospa gobiernasqan suma-sumaq glorianpiqa kanqaku.

11 Ancha kosisqan kankichis noqapi creesqaykichisrayku runakuna k'amisuqtiykichis, cheqnisuqtiykichis, hinallataq llulla-llullarikusparaq contraykichispi tukuy imatapas rimaqtinkuqa. **12** Anchatayá kusikuychis; hanaq pachapin hatun premiota chashkinkichis. Saynatan ñak'arichiranku qankunapa ñawpaqniykichista Diosmanta willakuq ñawpaq *profetakunatapas, nispa.

Kachi hina kanamanta

(Mar 9.50; Luc 14.34-35)

13 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa kay pachapin kachi hina kankichis. Kachi q'aymayaruqtinqa, ¿imapaqñataq chay kachiri valenman? Manan ni imapaqpas valenmanñachu. Aswanqa wikapanallapaqñan valen. Hinaqtiinmi runakunapas

saruchakunku, nispa. [Nota: *Allin kachiqa Diospi allinta creespa Diosta qatikuq runakunamanmi rikch'akun. Ichaqa q'aymayaq kachiñataqmi rikch'akun Diospi creeshaspa mana kasukuq runakunaman*].

K'anchay hina kanamanta

14 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa kay pachapi runakunapaqmi huk k'anchay hina kankichis, imaynan moqo patapi ruwasqa llaqtapas, llapallan runakunapa rikunanpaq alayri kashan chay hina. **15** Saynallataqmi mecherota ratachispapas, manan cajonpa ukhunmanchu churanku. Aswanqa alto patamanmi churanku, chaymanta wasipi llapallan kaqkunata allinta k'anchamunapaq. **16** Saynayá qankunapas Diosta kasukuspa huk k'anchay hina kaychis llapallan runakunapaq; saynapin allin ruwasqaykichista runakuna rikuspanku, hanaq pachapi Dios Taytaykichista paykunapas alabanqaku, nispa.

Moisespa escribisqan leykunamanta

17 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Uyariwaychis, noqaqa manan Moisespa escribisqan *leykunata chinkachinaypaqchu, nitaq Diosmanta willakuq *profetakunapa yachachisqankunata chinkachinaypaqchu hamurani. Aswanqa Moisespa escribisqan leykunata cumplinaypaqmi hamurani. **18** Cheqaqtapunin niykichis, cielopas hinallataq kay pachapas tukukunqan. Ichaqa kay leymantaqa manan ni huk letrallapas ni uchuy kamachikuyllapas qechusqaqa kanqachu. Aswanqa kay leykunaqa llapallanmi cumplikunqapuni. **19** Chaymi niykichis, sichus pipas kay leykunapi huk uchuy kamachikuyllatapas mana kasukunqachu chayqa, Diospa gobiernasqan sumaq glorianpiqa menos importanten kanqa. Saynallataqmi sichus pipas runamasinman kay leykunapi huk uchuy kamachikuyllatapas ama kasukunankupaq yachachinqa chayqa, Diospa gobiernasqan sumaq glorianpiqa menos importantellataqmi kanqa. Ichaqa sichus pipas kay leykunapa nisqanta kasukunqa chayqa, Diospa gobiernasqan sumaq glorianpiqa allin importante runan kanqa. Saynallataqmi

sichus pipas kay leykunapi yachachikuykunata runamasinman allinta yachachinqa chayqa, Diospa gobiernasqan sumaq glorianpiqa allin importante runallataqmi kanqa. **20** Chaymi niykichis, sichus *fariseo religionniyoq runakunamanta, hinallataq leykunata yachachiq runakunamantapas mana aswan mastachu Diospa kamachisqanta kasukunkichis chayqa, manan Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa haykunkichishchu, nispa.

Ama cheqninakuspa kawsanamanta

(Luc 12.57-59)

21 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa uyarirankichismi ñawpaq runakunaman Moisespa khayna yachachisqanta: “Aman pitapas wañuchinkichu. Pipas runamasinta wañuchinqa chayqa, juzgasqan kanqa”, nispa. **22** Noqan ichaqa niykichis: Pipas runamasinpaq phiñakuspa cheqnikuqqa juzgasqan kanqa. Runamasin k'amiqñataqmi juzgadopi juzgasqa kanqa. Hinallataq runamasinta maldecipapas, nina rawraq infiernomanmi wiñaypaq wikch'uyusqa kanqa.

23 Sichus ofrendaykita *templopi *altarman apamushaspayki, runamasiykiwan phiñachinakuqaykita yuyarirunki chayqa, **24** apamusqayki ofrendaykita altarpa ladonpi saqeyuspayá kutiy; hinaspa chay runamasiykiwan allinpamuy. Chaymantañayá chay ofrenda apamusqaykitaqa churay.

25 Sichus pipas imamantapas qanpa contraykipi quejakusunki chayqa, manaraq juezpaman chayashaspayá ñanllapiraq arreglaspa allinpaychis. Sichus guardiaman juez entregarusunki chayqa, carcelmanmi apaspa churamusunki. **26** Chaymi cheqaqtapuni niyki, chaymantaqa manan lloqsimunkichu llapallan debesqaykita paganaykikama, nispa.

Jesusmi yachachiran ama waqllikuspa kawsanamanta

27 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa uyarirankichismi ñawpaq runakunaman Moisespa khayna yachachisqanta: “Aman waqllikunkichu”, nispa. **28** Noqan ichaqa niykichis: pipas huk warmita

qawapayaspa sonqollanpipas munapayanman chayqa, ñan sonqonpiqa waqlirukunña.

29 Chaymi niykichis, sichus phaña ñawiyki huchallichisunki chayqa, aswanyá orqorokuspa wikapay. Saynapin chay ñawillaykita pierdenki enteron cuerpoyki nina rawraq infiernoman wikch'uyusqa kananmantaqa.

30 Hinallataq sichus phaña makiykipas huchallichisunki chayqa, kuchurpaspa wikapay. Saynapin chay makillaykita pierdenki, enteron cuerpoyki nina rawraq infiernoman wikch'uyusqa kananmantaqa, nispa.

Casado kashaspa ama t'aqanakunankumanta

(Mat 19.9; Mar 10.11-12; Luc 16.18)

31 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa uyarirankichismi ñawpaq runakunaman Moisespa yachachisqanta. Paymi niran: “Pipas warminwan manaña tiyayta munaspaqa, divorcio papelta firmaspayá t'aqakuchun”, nispa. **32** Noqan ichaqa niykichis: Sichus casado qari, warmin mana waqllikushaqtin, t'aqakunman chayqa, warmintan waqllikuy huchaman tanqashan. Ichaqa casado qariqa t'aqakunmanmi, sichus warmin huk qariwan waqlirukuqtinqa. Saynallataqmi pipas chay divorciasqa warmiwan casaruspaqa, ishkayninkun waqllikuy huchapi kashanku, nispa.

Jesusmi yachachin juramentota ama ruwanamanta

33 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa uyarirankichismi ñawpaq runakunaman Moisespa khayna yachachisqanta: “Juramentota ruwaspaykichisqa, cumplinaykichispunin”, nispa. **34** Noqan ichaqa niykichis: Qankunaqa amapunin juramentotaqa imaraykupas ruwankichishchu. Aman juramentotaqa ruwankichishchu hanaq pacharaykuqa; chayqa Diospa tiyananmi. **35** Aman juramentotaqa ruwankichishchu kay pacharaykupas, chayqa Diospan. Aman juramentotaqa ruwankichishchu Jerusalén llaqtaraykupas. Chay llaqtapas hatun *Reypa llaqtanmi. **36** Aman juramentotaqa ruwankichishchu vidaykichisraykupas. Qankunaqa

manan vidaykichispa dueñonchu kankichis. **37** Imatapas rimaspaykichisqa “arí” niychis, otaq “manan” niychis. Hinaspa chay nisqaykichisman hina cumpliyichis. Ichaqa imapas yapasqaykichisqa diablopa partenmantan hamun, nispa.

Ama vengakuspa kawsanamanta

(Luc 6.29-30)

38 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa uyarirankichismi ñawpaq runakunaman Moisespa yachachisqanta. Paymi niran: “Pipas runamasinpa ñawinta orqonqa chayqa, paypa ñawinpas orqosqallataqmi kanan. Hinallataq pipas runamasinpa kirunta p'akinqa chayqa, paypa kirunpas p'akisqallataqmi kanan”, nispa. **39** Noqan ichaqa niykichis: Pipas mana allinta qankunapa contraykichispi ruwanqaku chayqa, qankunapas amayá paykuna hinallataqchu ruwaychis. Sichus pipas phaña uyaykipi takasuqtiykiqa, aswanyá lloq'e uyaykitawan kutirichiy. **40** Hinallataq, sichus pipas juezman quejakuspa camisaykita qechuyta munasunki chayqa, aswanyá ponchoykitawan qoykuy. **41** Hinallataq, sichus pipas obligaspa, huk kilómetro puriyta hina, q'epinta q'epichisunki chayqa, ishkay kilómetro puriyta hinayá aparapuy. **42** Hinallataq, sichus pipas mañakusunki imatapas chayqa, qoykuyá. Saynallataq pipas imatapas “prestaykuway” nisunki chayqa, prestaykuyá, nispa.

Cheqniwaqninchis runakunata khuyakunamanta

(Luc 6.27-28, 32-36)

43 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa uyarirankichismi ñawpaq runakunaman khayna yachachisqankuta: “Amigoykitaqa khuyakunkin, enemigoykitan ichaqa cheqnikunki”, nisqankuta. **44** Noqan ichaqa niykichis: Enemigoykichis runakunata khuyakuychis; {bendeciychis maldecisuqniykichis runakunata; allin kaqta ruwaychis cheqnisuqniykichis runakunapaq;} hinallataq Diosmanta mañapuychis cheqnispa qatikachasuqniykichis runakunapaqas. **45** Chayta ruwaspan qankunaqa hanaq pachapi Dios Taytaykichispa wawankuna kasqaykichista reqsichikunkichis. Paymi intitapas lloqsichimun allin ruwaq

runakunapaq, hinallataq mana allin ruwaq runakunapaqpas. Payllataqmi parachimupas allin ruwaq runakunapaq, hinallataq mana allin ruwaq runakunapaqpas.

46 Sichus khuyakusuqniykichis runakunallata khuyakunkichis chayqa, qankunaqa manan ni ima premiotapas chashkinkichishchu. Saynataqa *impuestota cobraq huchasapa runakunapas ruwankun. (Chayraykun paykunapas mana ni ima premiotapas chashkinqakuchu).

47 Hinaspapas, sichus amigollaykichista rimayukunkichis chayri, ¿ima allintataq ruwashankichisrí? Saynataqa Diospi mana creeq huchasapa runakunapas ruwankun.

48 Qankunaqa allin kaqkunatayá llapallan runakunapa favorninpaq imatapas ruwaychis, imaynan hanaq pachapi Dios Taytaykichispas allin kaqkunallata ruwan chay hinata, nispa.

Necesidadpi kaqkunata yanapanamanta

6 **1** Jesusqa nillarantaqmi khaynata:
—Amayá qankunaqa runakuna rikunallanpaqchu allin kaqkunataqa ruwaychis. Sichus runakunapa rikunallanpaq imatapas ruwankichis chayqa, hanaq pachapi Dios Taytaykichisqa manan ni ima *premiotapas qosunkichishchu. **2** Wakchakunaman imatapas qospaykichisqa, amayá runakunaman willakachakusparaqchu imatapas qoychis. Ichaqa ishkay uya runakunallan runakunaman willakachakuspaqa qonku, Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunapi, hinallataq callekunapipas, alabasqa kanankupaq. Ichaqa cheqaqtapunin niykichis, saynata ruwasqankuraykun chay runakunaqa, ña chashkirunkuña premionkuta; chay premioqa runakunapa alabasqanmi. Chaymi paykunaqa manaña ni ima premiotapas Diosmantaqa chashkinqakuñachu. **3** Aswanqa wakchakunaman imatapas qosqaykitaqa, amayá ni pipas yachachunchu. **4** Sayna secretollapi qosqaykita rikuspan, Diosqa premioykita qanman qosunki {runakunapa ñawpaqninpi}.

Diosman imaynatas orakunamanta

(Luc 11.2-4)

5 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa Diosman orakuspaykichisqa amayá ishkay uya runakuna hinachu orakuychis. Paykunaqa runakuna

rikunallanpaqmi orakunku, Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunapi, hinallataq calle esquinakunapipas sayaykuspa. Noqan ichaqa cheqaqtapuni niykichis: saynata orakuspaqa ñan paykunaqa *premiokuta chashkirunkuña; chay premionkuqa runakunapa alabasqanmi. Chaymi paykunaqa Diosmanta manaña ni ima premiotapas chashkinqakuñachu. **6** Ichaqa Diosmanta qan orakuspaykiqa, wasiyki ukhuman haykuy; punkuta wisq'ayukuspa, mana rikuna Dios Taytaykiman orakuy. Saynata secretollapi orakusqaykita rikuspanmi, Dios Taytaykiqa premioykita qosunki {llapallan runakunapa ñawpaqninpi}.

7 Qankunaqa Diosman orakuspaqa, amayá Diosta mana reqsiq runakuna hinachu, kaq-kaqlata rimaspa comunta orakuychis. Paykunaqa piensankun, kaq-kaqlata unayllataña orakuqtinku, Dios uyarinanpaq. **8** Qankunaqa amayá paykuna hinachu orakuychis. Dios Taytaykichisqa manaraq orakushaqtiykichismi, ña yachañña imakuna necesitasqaykichistapas. **9** Qankunaqa Diosmanta orakuspaykichisqa khaynatayá orakuychis:

“Hanaq pachapi Dios Taytayku,
sutyiki yupaychasqa kachun.

10 Hamuy noqaykuman sumaqta gobiernawanaykikupaq. Munayniyki ruwasqa kachun, imaynan hanaq pachapipas hinallataq kay pachapipas.

11 Sapa p'unchawtaq t'antaykuta qowayku.

12 Tukuy huchaykutapas perdonawayku, imaynan noqaykupas perdonayku mana allin ruwawaqniykutapas.

13 Amataq dejawaykuchu tentasqa kanaykuta, aswan mana allinmanta waqaychawayku.

{Ichaqa qanpan, kay pachapi, hanaq pachapi gobiernasqaykipas, atiykiykipas, hinallataq sumaq k'anchariq kayniykipas wiña-wiñaypaq. Amén}”, nispa.

14 Contrainkichispi mana allin ruwaq runakunata qankuna perdonankichis chayqa, hanaq pachapi Dios Taytaykichispas perdonasunkichismi. **15** Sichus mana perdonankichishchu contrainkichispi mana allin ruwaq runakunata chayqa, hanaq pachapi Dios Taytaykichispas manan qankunataqa huchaykichismanta perdonasunkichishchu, nispa.

Jesusmi yachachin ayunomanta

16 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Ayunaspaykichisqa aman ishkay uya runakuna hinachu llakisqa uyayoyq kankichis. Paykunaqa llakisqa uyantinmi kanku, saynapi ayunasqankuta runakuna yachanankupaq. Cheqaqtapunin niykichis, saynata ruwasqankuraykun chay runakunaqa ña chashkirunkuña premionkutaqa. Chay premio chashkisqankuqa runakunapa alabasqanmi. Chaymi paykunaqa Diosmanta manaña ni ima premiotapas chashkinqakuñachu. **17** Ichaqa qan ayunaspaykiqa, uyaykita unuwan uphakuspa, sumaqta umaykitapas ñaqch'akuy. **18** Saynata ruwaqtiykin, qanpa ayunasqaykimantaqa mana ni pipas cuentata qokunqachu. Aswanpas hanaq pachapi Dios Taytallaykin yachanqa. Hinaspan premioykita qosunki {llapallan runakuna rikunanpaq}, nispa.

Hanaq pachapi qapaq kanamanta

(Luc 12.33-34)

19 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa amayá kay pachapi qolqeta huñuspa qapaq kayllapichu piensaychis. Kay pachapi imapas huñusqaykichistaqa phuyu urun mikhuspa tukun; ismuspan tukukun; hinallataqmi suwapas suwakun. **20** Qankunaqa aswanyá hanaq pachapi qapaq kayta munaspaqa, Diosta allinta serviychis tukuy kaqniykichiswan. Saynata ruwaspan hanaq pachapiqa qapaq kankichis. Chaypiqa manan ismunqachu, nitaq phuyu urupas mikhunqachu, nitaq suwapas suwakunqachu. **21** Ichaqa maypichus qapaq kayniyki kashan, chayllapitaqmi sonqoykichispas kashan, nispa.

K'anchay hina kananchismanta

(Luc 11.34-36)

22 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Ñawiykiqa huk mechero hinan kashan, enteron aycha cuerpoykita k'anchayunanpaq. (Mecheropa k'anchayninqa Diospa yachachikuyninmi). Chaymi chay k'anchayta allinta rikuspaykichisqa, tukuy imatapas allinta ruwanaykichis,

(Diospa yachachikuyninta allinta chashkisqaykichisrayku).

23 Ichaqa sichus ñawiyki ñawsayasqa kaqtinqa, manan allintachu qawawaq purinaykipaqqa. (Saynallataqmi sichus sonqoyki qenlli kaqtinpas, allintaqa manan kawsawaqchu, huchapi kawsasqaykirayku), nispa.

Pitas servinamanta

(Luc 16.13)

24 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Manan ni pi sirvientepas ish kay patronkunataqa kasqan ratollaqa serviyta atinmanchu. Huknin kaq patronnintan masta khuyakuspa allinta servinman; huknin kaq patronnintañaataqmi cheqnikuspa mana allintachu servinman. Saynallataqmi pipas kay pachapi qapaq kayllata munaspaqa, Diostaqa mana allintachu servinman, nispa.

Ama preocupakuspa kawsanamanta

(Luc 12.22-31)

25 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa amayá preocupakuychishchu mikhunaykichismanta, tomanaykichismanta nitaq p'achakunaykichismantapas. Kay pachapi vidaykichisqa valen allin kaqkunata ruwanaykichispaqmi, manan mikhuchinallaykichispaqchu. Saynallataqmi cuerpoykichispas allin kaqkunata ruwanaykichispaq valen, manan sumaqta p'achachinallaykichispaqchu. **26** Aswanyá qawariychis alton phawaq pichinkukunata. Paykunaqa manan tarpunkuchu nitaq cosechankuchu, nitaqmi huñunkupashchu waqaychanankupaqqa. Ichaqa hanaq pachapi Dios Taytaykichismi mikhuchin. ¡Qankunaqa chay pichinkukunamantapas, aswan más valorniyoqmi kankichis! **27** Icha ¿qankuna creenkichishchu sapa p'unchaw aswan masta afanakuspaykichis, huk p'unchawtawan kawsanaykichispaq, otaq huk chikallantapas wiñaruyta?

28 Chayri, ¿imanaqtintaq p'achaykichismantapas afanakunkichís? Qawariychisyá campokunapi sumaqlaña wiñaq t'ikakunata. Chay t'ikakunaqa manan llank'ankuchu nitaqmi pushkankupashchu p'achakunankupaqqa. **29** Ichaqa

cheqaqtapunin niykichis, Israel nación llaqtapi ñawpaq kamachiq *rey Salomonpas, ancha qapaq kashaspanmi, huknin kaq t'ikakuna hinallapas mana p'achakuranchu. **30** Diosmi chay t'ikakunataqa sumaqta t'ikachispa chikan tiempollapaq wiñachin; ch'akiruqtintaqmi ninaman wikch'uyusqa. Chayri, ¿Diosqa manachu qankunata chay t'ikakunamantapas aswan mastaraq p'achachisunkichisman? ¡Qankunaqa pisi iñinyoq runakunan kankichis! **31** Hinaspapas qankunaqa amayá afanakuychishchu, nitaq preocupakuychishchu mikhunaykichismanta, tomanaykichismanta, nitaq p'achakunaykichismantapas. **32** Kay pachapi mikhuymanta, tomaymanta hinallataq p'achakuymantaqa, Diospi mana creeq runakunallan mastaqqa afanakunku. Ichaqa hanaq pachapi Dios Taytaykichisqa yachanmi imapas necesitasqaykichistaqa. **33** Chaymi niykichis, primertaqa Diosta mashkaychis, hinaspa Diospa munasqanman hina imatapas ruwaychis. Saynata ruwaspa kawsaqtiykichismi tukuy ima necesitasqaykichistapas Diosqa qosunkichis. **34** Saynaqa amayá afanakuychishchu paqarin p'unchawmantaqa. Sapa p'unchaw afanakuyqa chay p'unchawllapaqyá kachun, nispa.

Pitapas yanqapuni ama juzganamanta

(Luc 6.37-38, 41-42)

7 **1** Jesusqa nillarantaqmi khaynata: —Aman runamasiykichistaqa yanqapuniqa juzgankichishchu, Diospas qankunata ama juzgasunaykichispaq. **2** Imaynatan qankunapas runamasiykichista juzgankichis, saynallatataqmi Diospas qankunataqa juzgasunkichis. Imaynatan qankuna runamasiykichiswan ruwankichis, saynatan Diospas qankunawan ruwanqa. **3** Qanri, ¿imanaqtintaq runamasiykipa ñawinpi kaq ishutari qawashankí? Qanqa, ¿manachu aswan qawakuwaq ñawiykipi rakhu k'aspi kasqanta? **4** Ñawiykipi rakhu k'aspi hina kashaqtinri, ¿imaynataq wawqeykitari niwaq: “Wawqéy, ñawiykipi ishuta orqorusqayki”, nisparí? **5** ¡Ishkay uya runa! ¿Manachu aswan primertaqa ñawiykipi rakhu kaq k'aspitaraq orqokuwaq? Chayta ruwaspan allinta

rikunki, wawqeykipa ñawinpi ishuta orqonaykipaqa.
[Nota: “Ñawipi ishuqa” rimashan chikallan huchamantan. “Ñawipi raku k'aspiñataqmi” rimashan nishu millay hatun huchakunamanta].

6 Diospa sumaq palabrantaqa amayá mana uyariy munaq runakunamanqa willaychishchu. Chay runakunaman Diospa palabranta willaspaykichisqa, alqomanpas otaq khuchikunamanpas Diospa palabranta willashawaqchis hinan. Paykunaqa chay willasqaykichista saruchakuspankun, kanikuq alqo hina qankunapa contraykichispi sayarinkuman, nispa.

Orakusqanchis uyarisqa kasqanmanta

(Luc 6.31; 11.9-13)

7 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Diosmanta mañakuychis; payqa qosunkichismi. Mashkaychis; tarinkichismi. Punkuta tocaychis; kichamusunkichismi. **8** Pipas Diosmanta mañakuqmi, chashkin. Mashkaqmi, tarin. Waqyakuqtintaqmi, punkuta kichamun.

9 ¿Mayqennyikichistaq wawaykichis t'antata mañakusuqtiykichis, huk rumita qoykuwaqchís? **10** Otaq ¿challwata mañakusuqtiykichispas, mach'aqwayta qoykuwaqchís? **11** Qankunaqa mana allin runakuna kashaspaykichispas, wawaykichismanqa allin kaqkunatan qonkichis. Saynallataqmi hanaq pachapi Dios Taytaykichismanta mañakuqtiykichispas, payqa aswan mastaraq qosunkichis.

12 Saynaqa imaynatachus qankunapaq runakuna ruwananta munankichis, saynallataq qankunapas paykunapaq ruwaychis. Saynatan Moisespa escribisqan *leykunapipas, hinallataq *profetakunapa escribisqankunapipas nishan, nispa.

K'itku punkunta haykunamanta

(Luc 13.24)

13 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa k'itku punkuntayá haykuychis. Ancho punkunta haykuqqa, ancho ñannintan rishan, facilla

purinapaq kasqanrayku. Chay ñannintaqa ashkallaña runakunan rishanku wiña-wiñay ñak'ariy nina rawray *infiernoman. **14** Ichaqa kanmi wiñay kawsayman apakuq k'itku punkupas, hinallataq k'itku ñanpas. Chay k'itku ñantaqa chikallanmi runakunaqa tarinku, nispa.

Sach'ataqa rurusqanpi reqsinamanta

(Luc 6.43-44)

15 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa cuidakuychis, falso *profeta runakunamanta. Paykunaqa huk manso oveja hinan qankunaman hamunqaku. Ichaqa paykunapa piensayninkuqa yarqasqa suwa atoqpa hinaraqmi kashan. **16** Qankunaqa chay falso profeta runakunataqa, imapas ruwasqanpin reqsinkichis. Runakunaqa manan kishkayoq sach'amantachu uvastaqa pallanku, nitaqmi higostapas kishkayoq sach'amantachu pallanku. **17** Llapallan allin sach'akunaqa allin rurutan rurun. Ichaqa mana allin sach'akunañataqmi, mana allin ruruta rurun. **18** Allin sach'qa manapunin mana allin rurutaqa rurunmanchu. Saynallataqmi mana allin sach'apas manapuni allin rurutaqa rurunmanchu. **19** Llapallan mana allin ruruq sach'akunataqa, wit'uspan ninaman wikch'uyuspa k'ananku. **20** Chaymi niykichis, chay llullakuspa rimaq falso profetakunataqa reqsinkichis imatapas ruwasqankuta qawaspan, nispa.

Hanaq pachaman pikunas haykunankumanta

(Luc 13.25-27)

21 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Runakunaqa niwanqakun “¡Señorlláy, Señorlláy!” nispanku. Ichaqa manan paykunamantaqa llapallankuchu hanaq pacha Dios Taytaya glorianmanqa haykunqaku, aswanqa Dios Taytaya munasqanta ruwaqkunallan. **22** Juicio p'unchaw chayaramuqtinmi, ashka runakunaqa niwanqaku khaynata: “Señorlláy, Señorlláy, noqaykuqa qanmantan willarayku. Qanpa sutiikipin *demoniokunatapas runakunamanta qarqorayku. Saynallataqmi qanpa sutiikipi ashka milagrokunatapas ruwarayku”, nispanku.

23 Hinaqtinmi noqaqa paykunata nisaq: “¡Llapallan huchasapa runakuna, ñawpaqniymanta ayqeriychis! ¡Manan qankunataqa reqsiykichishchu!” nispa.

Ishkay clase wasita ruwaq runakunamanta

(*Mar 1.22; Luc 6.47-49*)

24 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Noqapa yachachisqaykunata uyarispa kasukuq runaqa, huk yachayniyoq runamanmi rikch'akun. Paymi wasinta ruwananpaq pampata t'oqospa, rumi hawapi cimientota hatarichin.

25 Chaymi paraqa, wayrantin hinallataq lloqllantin hamuspa, chay wasitaqa mana thuñichiranchu, rumiwan cimentacionnin allin ruwasqa kasqanrayku. **26** Ichaqa wakin runakunaqa noqapa yachachisqaykunata uyarishaspankun mana kasukunkuchu.

Paykunan rikch'akunku wasinta ruwaq huk mana yachayniyoq runaman. Paymi wasinta ruwananpaq pampata t'oqon hawallata. Hinaspan chay runaqa, roqro uma kasqanrayku, aqo-aqo hawallapi wasinta hatarichin. **27** Chaymi paraqa, wayrantin hinallataq lloqllantin hamuspa, chay wasitaqa q'alata apan, allpa hawallapi ruwasqa kasqanrayku, nispa.

28 Chaymi Jesús yachachiyta tukuruqtin, chaypi uyariq runakunaqa ancha admirasqallaña karanku. **29** Jesusqa manan *leykunamanta yachachiq runakuna hinachu yachachiran. Aswanmi payqa huk maestro hina ancha autoridadwan yachachiran. Chayraykun llapallan runakunaqa Jesuspa yachachisqanwan anchata admirakuranku.

Lepra onqoyniyoq runata Jesús sanoyachisqanmanta

(*Mar 1.40-45; Luc 5.12-16*)

8 **1** Jesusqa chay moqopi yachachiyta tukuruspanmi urayamuran. Chaymi ashka runakunaqa Jesuswan kushka riranku. **2** Hinaqtinmi huk runa *lepra onqoyniyoq Jesusman ashuyuran. Hinaspan Jesuspa ñawpaqninpi qonqoriyukuspa, khaynata niran:

—Señorlláy, munaspaykiqa kay onqoyniymantayá sanoyaykachiway, nispa.

3 Chaymi Jesusqa makinwan llamiykuspa chay runata niran:

—Arí, noqaqa munanin sanoyanaykita, nispa.

Hinaqtinmi kasqan ratolla chay lepra onqoyniyoq runaqa, sanoyapuran. **4** Hinaspan Jesusqa niran:

—Aman pimanpas kaykuna pasasusqaykimantaqa willankichu. Aswanyá Israel templopi serviq *sacerdotekunaman rispa, qawachikamuy sanoña kasqaykita. Hinaspayki Moisespa escribisqan *leyman hina ofrendaykita qomuy. Saynapin paykunaqa sanoña kasqaykita yachanqaku, nispa.

Roma llaqtayoq soldadokunapa jefenpa iñiyinmanta

(Luc 7.1-10)

5 Capernaúm llaqtaman Jesús chayaruqtinmi soldadokunapa jefenqa Jesusman ashuyuspa khaynata ruegoakuran:

6 —Señorlláy, serviwaqniy runan wasiypi nishuta ñak'arishan, enteron cuerpon wañusqa hina kasqanrayku, nispa.

7 Hinaqtinmi Jesusqa khaynata niran:

—Kunanmi wasiykiman rispa sanoyachimusaq, nispa.

8 Chaymi chay soldadokunapa jefenqa niran:

—Señorlláy, ¿pitaq noqari kani wasiyman haykunaykipaqrí? Noqaqa manan merecenichu wasiyman rinaykipaqa. Ichaqa kunan rato qan rimarillaqtiykin, serviqniyqa sanoyanqa. **9** Ichaqa noqapas jefeykunata kasukuqmi kani; saynallataqmi soldadoykunapas noqapa kamachisqayta ruwan. Chaymi paykunata kamachiqtiy, paykunapas kasuwanku; hukninta: “Riy” niqtiyqa, rinmi; huknintapas: “Hamuy” niqtiyqa, hamunmi. Saynallataqmi serviwaqniy runatapas: “Kayta ruway” niqtiyqa, paypas ruwanmi, nispa.

10 Chay soldadokunaq jefenpa nisqanta uyarisanmi Jesusqa, admirakuspa, paywan kushka riq runakunata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, kay enteron Israel nación llaqtapipas, manan noqaqa ni pitapas tariranichu khayna allin iñiyniyoq runataqa. **11** Chayqa uyariwaychisyá kay nisqayta: Enteron mundomantan noqapi creeq runakunaqa hamunqaku kay forastero runa hina. Hinaspan paykunapas Abrahamwan,

Isaacwan hinallataq Jacobwan ima, Diospa gobiernasqan sumaq glorianpi, mesaman tiyayunqaku mikhunankupaq.

12 Ichaqa Diospa gobiernasqan sumaq glorianman haykunankupaqmi primerta invitesqa karanku Israel nacionniyoq runakuna. Ichaqa Diospi mana creesqankuraykun paykunaqa huk tutayaq lugarman qarqosqa kanqaku. Chaypin waqanqaku, hinallataq nanaymanta kirunkuraq rach'ikyanqa, nispa.

13 Chaymantan Jesusqa chay soldadokunapa jefenta niran:

—Wasiykiman kutipuy; hinaspa noqapi creesqaykiman hina ruwasqa kachun, nispa.

Hinaqtinmi Jesuspa rimarisqan ratomantapacha, chay soldadokunapa jefenta serviq runaqa sanoyaran.

Pedropa suegranta Jesús sanoyachisqanmanta

(Mar 1.29-31; Luc 4.38-39)

14 Jesusqa Pedropa wasinmanmi riran. Chaypin Pedropa suegranta rikuran nishu fiebrewan camapi onqoshaqta.

15 Hinaspanmi Pedropa suegranman ashuyuspa, Jesusqa makinta llamiykuran. Chaymi Pedropa suegranqa chay fiebre onqoymanta kasqan ratolla sanoyaran. Hinaspan camanmanta hatarispa, paykunaman mikhunata serviran.

Ashka onqosqa runakunata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mar 1.32-34; Luc 4.40-41)

16 Tutayaykushaqtinñan Jesusman apamuranku

*demoniokunapa ñak'arichisqan ashka runakunata. Hinaqtinmi Jesusqa huk rimayllawan chay demoniokunata qarqoran.

Hinaspan chaypi kaq llapallan onqosqa runakunatapas sanoyachillarantaq. **17** Saynapin Diosmanta willakuq ñawpaq

*profeta Isaiaspa khayna escribisqan cumplikuran: “Paymi noqanchispa onqoyinchiskunamanta, hinallataq tukuy nanayninchiskunamantapas sanoyachiwasun”, nispa [Isaías 53.4].

Jesusta qatikuy munaq runakunamanta

(Luc 9.57-62)

18 Jesuspa muyuriqninpi ashkallaña runakuna kaqtinmi, Jesusqa *discipulonkunata kamachispa, khaynata niran:

—Hakuchi *Galilea laguna qochapa waq law chimpanman, nispa.

19 Hinaqtinmi *leykunata yachachiq huk runaqa, Jesusman ashuyuspa, khaynata niran:

—Yachachikuq, maytaña riqtiykipas noqaqa qatikusqaykin, nispa.

20 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Atoqkunapaqa kanmi puñunankupaq t'oqokuna.

Alton phawaq pichinkukunapapas kanmi puñunankupaq lugarninku. Ichaqa noqa Diosmanta Hamuq Runapaqa manan kanchu mayman haykuspa puñunaypaqpas, nispa.

21 Hinaqtinmi Jesusta huk discipulon nillarantaq khaynata:

—Señorlláy, primertaqa dejaykuwayraq papay wañuqtin p'amparamunaykama. Chaymantaña qantaqa qatikusqayki, nispa.

22 Chaymi Jesusqa niran:

—Qanqa noqata qatikuway. Diospi mana creeq runakunaqa wañusqa hinan kashanku. Paykunayá wañusqa runakunataqa p'ampamushachunku, nispa.

Wayrata Jesús thañichisqanmanta

(*Mar 4.35-41; Luc 8.22-25*)

23 Jesusmi huk *boteman wicharan. Hinaqtinmi

*discipulonkunapas wichaspanku, paywan kushka riranku.

24 Hinaqtinmi chay botepi rishaqtinku Jesusqa puñururan.

Hinaspan qonqayllamanta nishuta wayra-wayramuspa, chay hatun laguna qochapi unuta altoman qallchichimuran.

Chaymi chay risqanku botemanqa unu hunt'ayta qallariran.

25 Hinaqtinmi discipulonkunaqa nishuta mancharikuspanku, Jesusta rikch'achiranku khaynata:

—¡Señor, Señor! ¡Salvawayku! ¡Unu ukhumanmi chinkayushanchishña! nispanku.

26 Chaymi Jesusqa niran:

—¡Pisi ñiniyinoq runakuna! ¿Imanaqtintaq qankunari noqapi mana confiaspa, aswan mancharisqa kashankichís? nispa.

Saynata nispanmi, Jesusqa sayarimuspa chay wayrata, hinallataq laguna qochapi qallchikamuq unutawan kamachiran thañinanpaq. Chaymi kasqan ratolla wayrapas unupas thañiran.

27 Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa admirasqallaña anchata mancharikuspanku tapunakuranku khaynata:

—¿Imayna runañataq kay runarí? Pay kamachiqtin, ¿wayrapas, unupas kasukunanpaqrí? nispanku.

Demoniokunapa ñak'arichisqan runakunamanta

(Mar 5.1-20; Luc 8.26-39)

28 *Galilea laguna qochapa waq lawnin Gadara lugarman Jesús chayaruqtinmi, panteonmanta ishkay runakuna

Jesusman hamuranku. Chay ishkaynin runakunaqa *demoniopa ñak'arichisqanraykun ancha manchakunapaq

karanku. Chaymi chay ñannintaqa mana ni pipas pasayta atirankuchu. **29** Hinaqtinmi chay ishkay runakunapi kaq

demoniokunaqa, altota qaparispas, khaynata niranku:

—Tukuy atiyniyoq Diospa Wawan Jesús, ¿imatataq qanri noqaykuwan munashankí? ¿Manaraq tiempo chayamushaqtinchu noqaykuta ñak'arichiwanaykikupaq hamushankí? nispanku.

30 Chay cercallankupitaqmi ashka khuchikuna mikhusharanku. **31** Hinaqtinmi demoniokunaqa chay khuchikunata rikuspanku, Jesusta ruegoakuranku khaynata:

—Qarqowankiku chayqa dejaykuwaykuyá waq khuchikunaman haykunaykupaq, nispanku.

32 Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Riychis, nispa.

Chaymi demoniokunaqa chay ishkaynin runakunamanta lloqsispanku, chay ashka khuchikunapa cuerponman

haykuranku. Hinaqtinmi chay khuchikunaqa qata urayta p'itaspanku, Galilea laguna qochaman urmayuranku.

Hinaspan chay laguna qochapi heq'epaspa wañuranku.

33 Hinaqtinmi chay khuchikunata michiq runakunaqa, chayta rikuspanku, anchata mancharikuspa llaqtaman

ayqekuranku. Chay llaqtaman chayaruspankutaqmi tukuy ima rikusqankuta runakunaman willakachakuranku,

hinallataq demoniokunapa ñak'arichisqan runakuna

sanoyasqanmantawan ima. **34** Chaykunata uyarispankun, chay llaqtapi tiyaq llapallan runakunaqa Jesuspa kasqanman

hamuranku. Hinaspan Jesusta ruegoakuranku khaynata:

—Kay llaqtaykumanta huk lawman ripuy, nispanku.

Mana puriq runata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mar 2.1-12; Luc 5.17-26)

9 1 Chaymantan Jesusqa *boteman qespispa, *Galilea laguna qochapa waq law chimpanman riran. Hinaspan chayaran tiyasqan Capernaúm llaqtaman. **2** Chaypi kashaqtinmi huk mana puriq runata kallapipi wantumuranku. Hinaqtinmi Jesusqa chay wantumuq runakunapa iñiyinkuta yachaspa, chay mana puriq runata niran:

—Wawalláy, ama llakikuychu, kallpanchakuy. Llapallan huchaykikunatan perdonayki, nispa.

3 Hinaqtinmi *leykunata yachachiq wakin runakunaqa, sonqollankupi piensaranku khaynata: “Kay runaqa runallan, chayri ¿pi kananpaqtaq payri creekun? ¿Payri Dios kananpaqchu creekun, tukuy kaykunata rimaspa? Payqa Diostan ofendeshan kaykunata rimaspanqa”, nispanku.

4 Jesusñataqmi chay runakunapa piensasqanta yachaspa, tapuran khaynata:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq chay mana allinkunatari piensashankichís? **5** Kunanyá niwaychis: ¿Imataq más facilri kanman? ¿Kay runapa huchankunata perdonaychú? Icha ¿sanoyachispa “ripuy” niychú? **6** Kunanmi yachankichis, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa kay pachapi runakunapa huchankunata perdonanaypaq atiyniyoq kasqayta, nispa.

Chayta rimayta tukuruspanmi, Jesusqa chay mana puriq runata niran:

—Sayariy; hinaspa chay kallapiykita oqarispa wasiykiman ripuy, nispa.

7 Chaymi chay mana puriq runaqa sayarispa wasinman ripuran. **8** Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa, chay mana puriq runapa sanoyasqanta rikuspanku, anchata admirakuspa, tukuy manchakuywan Diosta alabaranku, Jesucristoqa ancha atiyniyoq kasqanrayku.

Mateota Jesús waqyasqanmanta

(Mar 2.13-17; Luc 5.27-32)

9 Jesusqa chay mana puriq runata sanoyarachispanmi, chaymanta lloqsispa risharan. Hinaspan Mateo sutiyoq runata

*impuesto cobranan puestopi tiyashaqta rikuran. Hinaspan Jesusqa payta niran:

—¡Qatikuway noqata! nispa.

Chayta uyarispanmi Mateoqa, tukuy ruwasqankunata saqespa, Jesuswan kushka riran.

10 Hinaspan Mateoqa mikhunata wasinpi wayk'uchiran Jesusman invitananpaq. Chaymi Jesusqa *discipulonkunapiwan, Mateopa impuesto cobraqmasinkunapiwan, hinallataq huchasapa runakunapiwan ima, mesapi kushka mikhusharanku. **11** Chayta rikuspankun *fariseo religionniyoq runakunaqa, Jesuspa discipulonkunata tapuranku khaynata:

—Yachachisuqniykichis Jesusri, ¿imanaqtintaq impuesto cobraq runakunawan, hinallataq huchasapa runakunawan kushkari mikhushan? nispanku.

12 Jesusqa chayta uyariruspanmi, khaynata niran:

—Medicotaqa onqosqa runakunallan necesitanku; sano runakunan ichaqa mana necesitankuchu.

13 Qankunaqa riychisyá, hinaspa yachamuychis ima ninantas Bibliapi nishan chayta. Diosmi khaynata niran: “Manan munanichu animalkunata wañuchispa sacrificio ofrendata q'oshñichimuwanaykichistaqa. Aswanqa munani khuyapayakuq kanaykichistan”, nispa. Noqaqa hamurani manan justo tukuq runakunata waqyaqchu, aswanqa huchayoq runakunata salvaqmi, saynapi huchankuta saqespanku, noqata qatikuwanankupaq, nispa.

Jesusmi yachachiran ayunomanta

(Mar 2.18-22; Luc 5.33-39)

14 Bautizaq Juanpa *discipulonkunawan Jesusman hamuspa tapuranku:

—Noqaykupas hinallataq *fariseo religionniyoq runakunapas ayunaykun. Ichaqa qanpa discipuloykikunari, ¿imanaqtintaq mana ayunankuchú? nispanku.

15 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran khaynata:

—Huk casarakuymán invitasqa runakunaqa manan llakisqaqa kankumanchu, casarakuq qari chayllapiraq kashaqtinqa. Ichaqa kanqan p'unchawkuna, casarakuq qari

paykunapa kasqanmanta qechusqa kaqtin, paykunapas ayunanankupaq.

16 Thanta p'achataqa manan ni pipas mosoq telawanqa remendanmanchu. Saynata remendaqtinqa chay mosoq remiendoqa ch'intispanmi astawanmi chay thanta p'achataqa llik'irunman. **17** Saynallataqmi manaraq poqosqa vinotaqa mana ni pipas hich'anmanchu thanta odrekunamanqa. Ichaqa chay vino poqoruspanmi chay thanta odrekunataqa phatarachinman. Hinaspan vinopas usunman, hinallataq odrekunapas manaña ni imapaqpas valenmanñachu. Chaymi manaraq poqosqa vinotaqa mosoq odrekunaman hich'ana, saynapi odrepas hinallataq vinopas mana perdenanpaq, nispa. *[Nota: Mana poqosqa vinon rikch'akun Jesupa yachachisqankunaman. Poqosqa vinoñataqmi rikch'akun Israel nacionniyoq runakunapa ñawpaq mana valeq costumbrenkunaman. Chaymi Diospa palabrankunamanqa costumbrenchiskunataqa mana yapananchishchu].*

**Jairopa ususinmanta hinallataq
huk onqosqa warmimantawan**

(Mar 5.21-43; Luc 8.40-56)

18 Chaykunata Jesús rimallashaqtinraqmi, Diosmanta yachachina *sinagoga wasipi kamachiq runa, Jesusman hamuspa, ñawpaqninpi qonqoriyukuspa, ruegakuran khaynata:

—¡Ususiyi kunallan wañurun! Sichus qan rispayki payta llamiykuqtiykiqa kawsarinqan, nispa.

19 Hinaqtinmi Jesusqa tiyasqanmanta hatarispa, *discipulonkunapiwan kushka, chay runapa qepanta riranku.

20 Hinaqtinmi ñanta rishaqtinku, huk warmi chunka ishkanioq wataña yawar apariy onqoywan onqosqa kasqa. Hinaspan Jesusman qepallanta ashuyuspa, p'achanpa patallanta llamiykuran. **21** Chay warmiqa sonqollanpin piensaran khaynata: “Sichus p'achallantapas tupayusaq chayqa, sanoyasaqmi”, nispa. **22** Chaymi Jesusqa qepan lawta qawariran. Hinaspan chay warmita rikuspan khaynata niran:

—Wawáy, kallpanchakuy. Diospi inisqaykiraykun sanoña kanki, nispa.

Hinaqtinmi chay warmiqa chay ratomantapacha sanoyapurán.

23 Chaymantan Jesusqa chay kamachiq runapa wasinman riran. Chaypin quenata tocaqkunapas listollaña kashasqaku chay runapa ususinta p'ampaq apanankupaq; hinallataqmi ashka runakunapas llakikuymanta waqashasqaku.

24 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Lloqsiychis kaymanta. Sipasqa manan wañusqachu kashan. Aswanqa puñullashanmi, nispa.

Chaymi chaypi kaq runakunaqa, Jesusmanta burlakuspa, asipayaranku. **25** Ichaqa hawaman paykunata Jesús lloqsirachispanmi, Jesusqa chay wañusqa sipaspa kasqanman haykuspa, ashuyuran. Hinaspan makinmanta aysariykuqtin, chay sipasqa hatarimuran. **26** Hinaqtinmi chay Capernaúm llaqtapa cercankunapi tiyaq runakunaqa, tukuy kaykuna pasasqanmanta yacharanku.

Ishkay ñawsakunata Jesús sanoyachisqanmanta

27 Chaymanta Jesús rishaqtinmi, ishkay ñawsa runakuna Jesuspa qepanta riranku, khaynata waqyakuspa:

—¡Davidpa mirayninmanta Jesús, khuyapayaykuwaykuyá! nispanku.

28 Hinaqtinmi wasiman Jesús chayaruqtin, chay ñawsakunaqa Jesuspa ladanman ashuyuranku. Chaymi Jesusqa chay ñawsakunata tapuran:

—Qankunari, ¿noqapi confiankichishchu sanoyachinaypaqrí? nispa.

Hinaqtinmi chay ñawsakunaqa contestaranku:

—Arí, Señorlláy, nispanku.

29 Saynata contestaqtinkun, Jesusqa chay ishkaynin ñawsakunapa ñawinkunata llamiykuspa niran:

—Noqapi confiasqaykichisraykun sanoyachisqaykichis, nispa.

30 Chaymi chay ñawsa runakunapa ñawinqa kasqan ratolla rikuran. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata allinta avisaspa niran:

—Aman pimanpas kay sanoyachisqaymantaqa willankichishchu, nispa.

Ñawsa runata Jesús sanoyachin (Mateo 9.27-31)

31 Paykunan ichaqa chaymanta lloqsiruspanku, chay llaqtakunapi llapallan tiyaq runakunaman willakachakuranku, paykunata Jesús sanoyachisqanmanta.

Mana rimay atiq runata Jesús sanoyachisqanmanta

32 Ñawsa kasqankumanta sanoyaq ishkaynin runakuna lloqsirullaqtinkun, Jesusman pusamullarankutaq *demoniopa ñak'arichisqan mana rimay atiq runata. **33** Hinaqtinmi Jesusqa chay runamanta demoniota qarqoran. Chaymi chay runaqa chayraq rimayta atiran. Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa anchata admirakuspa, khaynata niranku:

—Saynataqa manan ni hayk'aqpas rikuranchishchu kay Israel *nación llaqtapiqa, nispanku.

34 Ichaqa *fariseo religionniyoq runakunañataqmi khaynata niranku:

—Kay runaqa demoniokunataqa qarqon demoniokunapa jefen payman atiynta qoqtinmi, nispanku.

Runakunata Jesús khuyapayasqanmanta

35 Jesusqa llapallan llaqtakunaman, hinallataq uchuy llaqtachakunamanmi riran. Hinaspan Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunapi willakuran, Diosmanta allin willakuykunata hinallataq Diospa gobiernananmantapas. Saynallataqmi onqosqa runakunatapas, hinallataq runakunapa cuerponpi nanayninkutapas sanoyachiran. **36** Jesusqa ashka runakunata rikuspanmi khuyapayaran. Saynataqa khuyapayaran mana michiqniyoq ovejakuna hina, wikch'usqa hinallataq ch'eqesqa kasqankuraykun. **37** Hinaspan Jesusqa *discipulonkunata niran:

—(Diospi mana creeq runakunan ashka kanku. Ichaqa Diosmanta willakuq runakunan chikallan kanku.) Chakraqa ñan listollaña kashan cosechanapaq. Ichaqa cosechaqkun chikachallan kashanku. **38** Chayraykuyá qankunaqa Diosman orakuychis, yachachiq runakunata mandamunanpaq, saynapi llapallan runakunaman Diosmanta allin willakuykunata willamunankupaq, nispa.

Chunka ishkayniyoq apostolkunamanta

(*Mar 3.13-19; Luc 6.12-16*)

10 **1** Chaymantan Jesusqa waqyaran chunka ishkayniyoq *discipulonkunata. Hinaspan sapankamaman atiynta qoran, runakunamanta *demoniokunata qarqonankupaq, hinallataq runakunapi imaymana onqoykunatapas, nanaykunatapas sanoyachinankupaq.

2 Chay chunka ishkayniyoq akllasqan discipulonkunatan suticharanku *apostolwan. Paykunan karanku: Simón, huknin sutinmi karan Pedro; Simón Pedropa wawqen Andrés; Zebedeopa wawankuna *Jacobowan hinallataq Juanpiwan ima; **3** saynallataq Felipe; Bartolomé; Tomás; *impuesto cobraq Mateo; Alfeopa wawan Jacobo; Lebeo, paytan suticharanku Tadeowan; **4** cananista partidomanta kaq Simón; hinallataq Judas Iscariote ima. Kay Judas Iscarioten Jesusta traicionaspa enemigonkunaman entregaran.

**Chunka ishkayniyoq apostolninkunata
Jesús comisionasqanmanta**

(Mar 6.7-13; Luc 9.1-6)

5 Jesusqa paymanta willakuq rinankupaqmi, chay chunka ishkayniyoq akllasqan *apostolninkunata comisionaspa, kamachiran khaynata:

—Aman rinkichishchu huk law *nacionniyoq runakunamanqa. Hinaspapas aman haykunkichishchu Samaria *provincia lawpi tiyaq runakunamanpas. 6 Aswanmi rinkichis Israel nacionniyoq runakunallaman. Paykunan chinkasqa ovejakuna hina kashanku. 7 Paykunaman rispaykichis willamuychis khaynata: “Diosmi sumaq gobiernayta ña qallarishanña (runakuna paypi creeqtinku)”, nispa. 8 Saynallataqyá qankunaqa onqosqakunata, hinallataq *lepra onqoywan ñak'ariq runakunatapapas sanoyachimuychis. Wañusqakunatapapas kawsarichimuychis. Hinallataq *demoniokunatapapas runakunamanta qarqomuychis. Qankunamanmi kay atiyta gratislla qoshaykichis; saynaqa qankunapas gratisllayá sanoyachimuychis.

9 Hinaspapas rispaykichisqa aman apankichishchu ima qolqetapas, 10 nitaq qoqawtapas, nitaq bastontapas, nitaq husut'atapas, nitaq p'achatapas cambiakunaykichispaqqa. Yachasqanchisman hinaqa, llapallan llank'apakuq runakunapas, llank'apakusqankumanta merecenkun pagon chashkikapuytaqa.

11 Ichaqa huk hatun llaqtaman otaq huk taksa llaqtachamanpas chayaruspaykichisqa, confianapaq hina allin respetasqa runata mashkaychis. Hinaspa chay runapa wasinpi samapakuychis asta huk law llaqtaman rinaykichiskama.

12 Chay runapa wasiman haykuspaqa, khaynatayá rimayukuychis: “Diospa hawkayaynin qankunawan kachun”, nispa. 13 Sichus chay wasipi kaq runakuna allinta chashkisunkichis chayqa, Diosmi paykunataqa hawkayaypi kawsachinqa. Ichaqa sichus mana allintachu chashkisunkichis chayqa, chay nisqaykichis hawkayayqa, qankunallamanmi kutinpunqa. 14 Hinallataq sichus mayqen llaqtapipas, otaq mayqen wasipipas mana chashkisunkichishchu, nitaq

qankunapa rimasqaykichistapas uyariyta munanqakuchu chayqa, chay llaqtamanta otaq chay wasimanta lloqsispayá husut'aykichispi allpatapas thaptirikusparaq huk lawman ripuychis. **15** Cheqaqtapunin niykichis, chay llaqtakunaqa, juicio p'unchaw chayamuqtinmi, *Sodoma llaqtamantapas hinallataq Gomorra llaqtamantapas aswan mastaraq castigasqa kanqaku, nispa. [Nota: Sodoma llaqtapi hinallataq Gomorra llaqtapi tiyaq runakunaqa nishu huchasapa runakunan karanku. Génesis 18].

Diospi creeqkunaqa qepa tiempopi qatikachasqa kanankumanta

16 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Noqan qankunataqa mandashaykichis huchasapa runakunapa kasqanman, imaynan ovejakunatapas kachayushayman yarqasqa atoqkunapa kasqanman hinata. Chayraykuyá qankunaqa chay huchasapa runakuna ukhupiqá, mach'aqway hina yachaysapa hinallataq paloma hina sumaq llamp'u sonqoyoq kaychis. **17** Saynaqa cuidakuychisyá chay runakunamanta. Paykunaqa juezkunamanmi apasunkichis; hinallataq Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunapipas castigasunkichis; **18** Hinaspapas noqapi creesqaykichisraykun, autoridadkunaman hinallataq *reykunamanpas entregasunkichis. Saynapin qankunaqa paykunaman hinallataq huk law *nacionniyoq runakunamanpas noqamanta willamunkichis. **19** Chay autoridadkunaman apasuqtiykichisqa, amayá qankunaqa preocupakunkichishchu: “Ima nispan otaq imaynata nispan defiendekusaq”, nispaqa. Ichaqa Diosmi chay ratopiqá yachayta qosunkichis imaynata rimanaykichispaqas. **20** Saynapin qankunaqa mana kikillaykichismantachu chaypiqa rimankichis; aswanqa Diospa Santo Espiritunmi qankunataqa yanapasunkichis, imaynata rimanaykichispaqas.

21 Saynallataqmi chay tiempopiqa, wawqentin kashaspankupas wañuyman entreganakunqaku. Papanpas wawantan wañunanpaq entreganqa. Wawanpas tayta mamanta traicionaspan wañuchinqa. **22** Hinaspapas noqapi creesqaykichisraykun, llapallan runakunaqa qankunata

cheqnisunkichis. Ichaqa pipas noqapi wañunankama creeqmi, salvasqa kanqa. **23** Saynallataq, sichus kay llaqtapi runakuna qankunata wañuchisunaykichispaq qatikachasunkichis chayqa, huk law llaqtamanyá ayqekuychis. Noqaqa cheqaqtapunin niykichis, qankuna kay Israel nación llaqtakunapi puriyta manaraq tukushaqtikyichismi, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa kutimusaq.

24 Huk preparakuq *discipuloqa, yachachiqnin maestronmantaqa manan aswan más importanteqa kanmanchu. Hinallataqmi huk sirviente runapas, patronninmantaqa manan aswan más importanteqa kanmanchu. **25** Aswanmi chay discipuloqa procuranan chay yachachiqnin maestron hina kayta. Saynallataq chay sirviente runapas procuranan chay patronnin hina kayta. Ichaqa imaynan noqatapas kay runakunaqa *demoniokunapa jefen *Beelzebú nispa k'amiwaranku. Saynallatataqmi qankunatapas, imaynataraqchá k'amisunkichis, noqapi creesqaykichisrayku, nispa. [*Nota: Patronpas hinallataq yachachikuq maestros Jesusmi. Discipulowan hinallataq sirvientewanñataqmi Jesucristopi creeqkuna kanchis*].

Pitas aswan masta manchakunamanta

(Luc 12.2-7)

26 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunaqa ama manchakuychishchu runakunataqa.

Runakunapa tukuy ima sonqollanpi piensasqanpas, hinallataq pakallapi tukuy ima ruwasqanpas yachasqan kanqa.

27 Qankunaman mana pipa uyarisqallan ima willasqaytapas, llapallan runakunaman alayrita willamuychis. Saynallataq secretollapi qankunaman ima willasqaytapas, llapallan runakunaman willamuychis. **28** Hinaspapas qankunaqa, runakuna wañuchiyta munasuqtiykichisqa, amayá manchakunkichishchu. Paykunaqa cuerpollaykichistan wañuchiyta atinkuman. Ichaqa manan almaykichistaqa wañuchiytaqa atinkumanchu. Aswanqa Dios Taytaykichistayá qankunaqa manchakuychis. Payllan cuerpoykichistapas hinallataq almaykichistapas wiñaypaq ñak'ariy infiernoman wikch'uyunanpaq ancha atiyniyoqqa.

29 Qankunaqa yachankichismi ishka y pichinkuchakunata huk pisi qolqechallaman vendesqankutaqa. Ichaqa chay pichinkuchakunapas manan wañunkumanchu Diospa mana yachasqallanqa. **30** Diosqa yachanmi hayk'a chukchayoq kasqaykichistapas. **31** Qankunaqa chay pichinkuchakunamantapas aswan mastaraqmi valenkichis. Chayraykun qankunaqa mana ni imamantapas manchakunaykichishchu, nispa.

Jesucristota ama neganamanta

(Luc 12.8-9)

32 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Sichus pi runapas runakunapa ñawpaqninpi noqata mana negawanqachu chayqa, noqapas hanaq pachapi Dios Taytaypa ñawpaqninpiqa noqapi creeq runataqa manan negasaqchu. **33** Ichaqa sichus pipas runakunapa ñawpaqninpi noqata negawanqa chayqa, noqapas hanaq pachapi Dios Taytaypa ñawpaqninpiqa negallasaptaqmi chay runataqa, nispa.

Jesucristopi creeqkunata runakuna cheqnikusqankumanta

(Luc 12.51-53; 14.26-27)

34 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Noqaqa kay pachamanqa hamurani manan hawkalla kawsanaykichispaqchu. Aswanmi noqaqa hamurani, qankuna noqapi creeqtiykichis, runakuna qankunapa contraykichispi kanankupaqmi. **35** Chaymi qari wawanpas papanpa contranpi kanqa. Warmi ususinpas mamitanpa contranpi kanqa. Saynallataqmi qachunnipas suegranpa contranpi kanqa. **36** Chaymi niykichis, cheqnisuqniykichis enemigoykichisqa, qankunapa familiallaykichismantan kanqa. **37** Ichaqa pipas papanta otaq mamitanta noqamanta aswan masta munakunqa chayqa, manan *discipuloyqa kanmanchu. Hinallataq pipas qari wawanta otaq ususinta noqamanta aswan masta munakunqa chayqa, manallataqmi noqapa discipuloyqa kanmanchu. **38** Pipas noqapa discipuloy kayta munaspaqa listo kanan sasachakuykuna chayamuqtin ñak'arinanpaq.

Hinaspan sapa p'unchaw noqapi iñinan. Sichus noqapi mana iñinqachu chayqa, manan discipuloyqa kanmanchu. **39** Pipas kay pachapi payllapaq kawsay munaqqa, wiñaypaqmi wañunqa. Aswanqa pipas noqapi creesqanrayku wañuyta tariqmi, wiña-wiñaypaq kawsanqa, nispa.

Premiokunamanta

(Mar 9.41)

40 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Qankunata wasinpi chashkiq runaqa, noqatan chashkiwashan. Saynallataqmi noqata chashkiwaq runapas hanaq pachamanta mandamuwaqniy Dios Taytaytapas chashkillashantaq. **41** Pipas Diosmanta willakuq *profetata wasinpi samachinqa chayqa, Diosmi chay samachiq runamanpas qonqa, chay profetapa chashkinan hina premiota. Saynallataqmi pipas Diospi creeq justo runata wasinpi samachinqa chayqa, Diosmi paymanpas qonqa, chay justo runapa chashkinan hina premiota. **42** Chaymi cheqaqtapuni niykichis, sichus pipas huk tazapi chiri unullatapas haywaykunqa, noqapi creeq huk humilde runaman chayqa, Diosmi paymanpas premionta qopunqa, nispa.

Bautizaq Juanpa discipulonkuna Jesusman tapuq risqankumanta

(Luc 7.18-35)

11 **1** Jesusqa chunka ishkaqniyoq *discipulonkunaman yachachiyta tukuruspanmi, huk llaqtakunaman riran. Chay llaqtakunapin Diosmanta allin willakuykunata runakunaman willaspa yachachiran.

2 Hinaqtinmi Bautizaq Juanqa carcelpi kashaspan, Jesuspa tukuy ima ruwasqankunamanta uyariran. Chayraykun ishkaq discipulonkunata Jesusman mandaran, **3** khaynata tapumunankupaq:

—¿Qanchu kanki Diosmanta Hamuq Salvawaqniyku, icha huktachu suyasaqkurí? nispa.

4 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran khaynata:

—Kutispaykichis Bautizaq Juanman willamuychis tukuy rikusqaykichista, hinallataq uyarisqaykichismantawan

khaynata: **5** “Ñawsakunan rikun; mana puriqkunan purin; *lepra onqoywan ñak'ariqkunan sanoyan; mana uyariqkunan uyarin; wañusqakunan kawsarin. Saynallataqmi wakcha runakunapas Diosmanta allin willakuyta uyarishanku, salvasqa kanankupa. **6** Chaymi ancha kuisqa kanqaku noqapi allinta ñiqkunaqa”, nispa.

7 Bautizaq Juanpa discipulonkuna pasapuqtinkun, Jesusqa yachachiyta qallariran llapallan runakunaman Bautizaq Juanmanta, khaynata:

—Qankunari, ¿pi qawaqtaq rirankichis ch'inñeqtarí? ¿Wayrapa apakachasqan mana kallpayoq tiwli-tiwli soqosman rikch'akuq runatachú? **8** Icha ¿allin p'achawan p'achasqa runata qawaqchu rirankichís? Yuyariychisyá, allin p'achawan p'achasqa runakunaqa, gobiernaq qapaq *reykunapa hatun wasinpin tiyanku. **9** Aswan qankunari, ¿pi qawaqtaq rirankichís? ¿Diosmanta willakuq *profeta runata qawaqchú? Arí, Bautizaq Juanqa Diosmanta willakuq ñawpaq profeta runakunamantapas aswan más importanteraqmi karan.

10 Bautizaq Juanmantan Dios Taytayqa niwaranña khaynata: “Noqan mandamusaq willakuqniyta, qanpa ñawpaqniykita rispa willamunanpaq. Paymi ñanta allichaq hina, runakunata allinta yachachinqa, chayamuqtiyki sumaqta chashkisunaykikupa”, nispa [*Malaquías 3.1*].

11 Cheqaqtapunin niykichis, kay pachapiqa manan ni pipas naceranchu Bautizaq Juanmanta aswan más importante runaqa. Ichaqa noqapi ñiqmi, humilde runalla kashaspanpas, hanaq pacha Diospa gobiernasqan glorianpiqa, Bautizaq Juanmantapas aswan más importante kanqa.

12 Saynallataqmi Bautizaq Juanpa predicassan p'unchawmanta asta kunan p'unchawkamapas, ashka runakunaqa willakushanku Diosmanta allin willakuykunata, hinallataq Diospa gobiernananmantapas. Saynata willakuspankun creyentekunaqa ancha sasachakuykunata pasashanku. Ichaqa Diosmanta willakuqkunata chinkachiyta munashaqtinkupas, Diosmanta willakuqkunaqa astawanraqmi mirashanku. **13** Ichaqa Diosmanta willakuq llapallan profetakunapas, hinallataq *leykunata yachachiq

runakunapas, Bautizaq Juanpa hamusqan p'unchawkamallan willakuranku. **14** Chaymi niykichis, sichus qankuna Moisespa escribisqan leykunapi hinallataq profetakunapa yachachisqanpi creenkichis chayqa, Bautizaq Juanmi chay suyasqaykichis profeta Eliasqa. **15** Sichus cheqaqtapuni ninriyoq kankichis chayqa, allintayá uyariychis kay nisqaykunataqa.

16 ¿Pimantaq kay tiempopi kawsaq runakunatari comparachiyman? Paykunaqa rikch'akunku plazakunapi tiyaruspanku pukllaspa waqyanakuq warmakunamanmi. **17** Paykunan khaynata ninakunku:

“Quenata tocashaqtiykupas qankunaqa manan tusunkichishchu. Llakisqa takikunata takishaqtiykupas, qankunaqa manan waqankichishchu”, nispa.

18 Ichaqa Bautizaq Juan hamuspanmi mana nishutachu mikhuran, nitaq *vinotapas tomaranchu. Chaykunata rikuspaykichismi qankunaqa khaynata nirankichis: “Waq runaqa *demoniopa kamachisqanmi”, nispaykichis. **19** Noqa Diosmanta Hamuq Runa hamuspaytaqmi ichaqa mikhuni, hinallataq vinotapas tomani. Chayta rikuspaykichishñataqmi qankunaqa noqamanta rimankichis khaynata: “Payqa mikhuysapan, vinotapas tomakuspan mach'akun. Hinaspapas llapallan impuesto cobraqkunapa, hinallataq huchasapa runakunapapas amigonmi”, nispaykichis. Ichaqa yachaychisyá Diosta kasukuq runaqa imapas ruwasqanpin reqsichikun, nispa. *[Nota: Jesucristopa enemigon runakunaqa manan contentochu karanku, Bautizaq Juanpa ruwasqanwanpas nitaq Señorninchis Jesucristopa ruwasqanwanpas. Chaymi paykunaqa saynata rimaranku Bautizaq Juanpa contranpi hinallataq Jesucristopa contranpipas].*

Diospa palabranta mana uyariy munaq runakunamanta

(Luc 10.13-15)

20 Jesusqa llaqtakunapin ashka milagrokunata ruwaran. Ichaqa chay llaqtakunapi tiyaq runakunaqa milagrokuna ruwasqanta rikushaspankupas, huchankumantaqa manan wanakurankuchu, nitaqmi Diostapas kasukuytaqa munarankuchu. Chaymi Jesusqa chay llaqtakunapi tiyaq runakunata q'aqchaspa khaynata niran:

21 —¡Ay, imaynaraq kankichis Corazín llaqtapi tiyaq runakuna! ¡Ay, imaynaraq kankichis Betsaida llaqtapi tiyaq runakuna! Qankunapa llaqtaykichispin ashka milagrokunata ruwarani. Sichus Tiro llaqtapi hinallataq Sidón llaqtapipas kay milagrokunata ruwayman karan chayqa, maypacharaqchá paykunaqa qashqa p'achawan p'achakuspanku, hinallataq ushpakunapi tiyaspanku ima, huchankunamanta wanakuspanku, Diosman kutirikunkuman karan. **22** Chayraykun juicio p'unchawpiqa Tiro llaqtapi, hinallataq Sidón llaqtapi tiyaq runakunamantapas, aswan mastaraqmi qankunaqa Corazín llaqtapi tiyaq runakuna, hinallataq Betsaida llaqtapi tiyaq runakunapas castigasqa kankichis, Diosman mana kutirikusqaykichisrayku. **23** Saynallataq Capernaúm llaqtapi tiyaq runakuna uyariwaychis allinta: ¡Manan qankunapas hanaq pachamanqa haykunkichishchu! ¡Aswanmi qankunaqa nina rawray infiernopa ukhu-ukhunmanraq wikch'uyusqa kankichis! Sichus *Sodoma llaqtapi kay ruwasqay milagrokunata ruwayman karan chayqa, chay Sodoma llaqtaqa kunankamapas kashanmanraqmi karan. **24** Chaymi niykichis, qankunapas huchaykichismanta mana wanakunkichishchu chayqa, juicio p'unchaw chayamuqtinmi Sodoma llaqtapi tiyaq runakunamantapas aswan mastaraq castigasqa kankichis, nispa.

Jesupi creespa samariy tarinamanta

(Luc 10.21-22)

25 Chaykunata rimayta tukuruspanmi Jesusqa Dios Taytanman orakuspa, khaynata alabaran:

—Dios Taytalláy, qantan alabayki, qanmi kanki hanaq pachapipas, hinallataq kay pachapipas kamachiqqa. Tukuy ruwasqaykikunatan yachaq tukuq runakunamanqa mana rikuchirankichu. Aswanmi pisi yachayniyoq wawa hina kaq runakunallaman kaykunataqa yachanankupaq rikuchiranki. Sayna ruwasqaykimantan graciasta qoyki. **26** Arí, Dios Taytalláy, sayna kanantan qanqa munaranki, nispa.

27 Jesusqa nillarantaqmi chaypi kaq runakunamanpas khaynata:

—Dios Taytaymi tukuy imakunata noqaman entregawaran. Hinaspapas noqataqa manan pipas reqsiwanchu, aswanqa Taytallaymi. Manataqmi Dios Taytaytaqa ni pipas reqsinchu. Aswanqa noqa wawallanmi paytaqa reqsini. Noqan runakunatapapas akllani, paykunapas Dios Taytayta noqa hina reqsinankupaq. **28** Saynaqa pisipasqa kawsaq runakuna, hinallataq llasta q'epiwan ñak'ariq runakuna, hamuychis noqaman. Qankuna noqapi creeqtiykichismi, noqaqa qankunata samachisqaykichis. **29** Noqawan kushka puriychis; hinaspa noqamanta yachaychis. Noqaqa sumaq llamp'u sonqoyoq, hinallataq pacienciayoq humilde runan kani. Chaymi noqapi creespaykichis qankunaqa samayta tarinkichis. **30** Noqapa yachachisqaykunaqa mana huk llastaq yugo hinachu, aswanqa samp'allan. Chayraykun yachachisqaykunaqa manan sasachu kasukunaykichispaqqa, nitaqmi llasta q'epi hinapashchu apayta mana atinaykichispaqqa, nispa.

**Jesuspa discipulonkuna samana
p'unchawpi trigo pallasqankumanta**

(Mar 2.23-28; Luc 6.1-5)

12 **1** Huk *samana p'unchawpin Jesusqa *discipulonkunapiwan huk trigo chakraq patanta pasasharanku. Chaymi discipulonkunaqa yarqaymanta kaspanku, trigota pallaspa mikhuyta qallariranku. **2** Chay ruwasqankuta rikuspan, *fariseo religionniyoq runakunaqa, khaynata niranku:

—¡Qawariy discipuloykikunapa ruwasqankuta! ¡Moisespa escribisqan *leyman hinaqa, samana p'unchawpiqa manan saynataqa ruwanankuchu! nispanku.

3 Jesusñataqmi contestaspa niran:

—¿Manachu qankuna Bibliapi leerankichis, *rey Davidqa puriqmasinkunapiwan yarqachikuspa imatachus ruwasqanmanta? **4** Rey Davidqa Diosta adorana wasiman haykuspanmi, Diosman ofrecesqa kaq t'antakunata puriqmasinkunapiwan kushka mikhuranku. Chay t'antakunaqa, manan permitisqachu karan, rey Davidpas hinallataq puriqmasinkunapas mikhunankupaqqa. Aswanqa Israel

*nación llaqtapi *sacerdotekunapa mikhunallanpaqmi permitisqa karan. **5** ¿Manachu qankunari Moisespa escribisqan leykunata leerankichís? ¿Manachu qankunari yachankichis, sacerdotekunapas samana p'unchawpi Dios yupaychana templopi llank'asqankuta? Paykunataqa samana p'unchawpi llank'ashaqtinkupas manan ni pipas acusankuchu, “qankunaqa huchallikushankichismi”, nispaqa. **6** Ichaqa kunanmi niykichis, Dios yupaychana templo wasimantapas aswan más importante runan kaypiqa kashan. **7** Qankunaqa manan entiendenkichishchu ima ninantas Diospa nisqantaqa. Payqa niranmi khaynata: “Animalkunata wañuchispa sacrificio ofrendata q'oshñichimuwanaykichistaqa manan munanichu. Aswanqa runamasiykichista khuyapayaq kanaykichistan munani”, nispa [Oseas 6.6]. Chayta entiendespaykichisqa, manachá yanqapuniqa kay mana culpayaq runakunataqa ni imamantapas acusawaqchishchu. **8** Chayraykun niykichis, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa samana p'unchawpapas dueñonmi kani. Chaymi kamachini ima ruwanankupaqqas, nispa.

**Mana valeq makiyoq runata
Jesús sanoyachisqanmanta**

(Mar 3.1-6; Luc 6.6-11)

9 Chaymanta rishaspanmi Jesusqa Diosmanta yachachina *sinagoga wasiman haykuran. **10** Chaypin huk runa mana valeq makiyoq kashasqa. Hinaqtiinmi *fariseo religionniyoq runakunaqa Jesusta acusayta munaspanku, khaynata tapuranku:

—¿Moisespa escribisqan *leypiri, permitisqachu kashan *samana p'unchawpi onqosqa runata sanoyachinapaq? nispanku.

11 Chaymi Jesusqa niran:

—¿Mayqennykichistaq samana p'unchawpi ovejaykichis huk t'oqoman urmayuqtin mana orqowaqchishchú?

12 ¡Runaqa ovejamantapas aswan más valorniyuqmi! Chaymi samana p'unchawpipas Diosqa permitiwanchis allin ruwaykunata ruwananchispaq, nispa.

13 Hinaqtiinmi Jesusqa chay mana valeq makiyoq runata niran:

—Chay mana valeq makiykita chutariy, nispa.

Chaymi makinta chutariqtin hinalla, chay mana valeq makinqa kasqan ratolla sanoyaran; hinaspan huknin kaq sano makin hina karan. **14** Hinaqtinmi chay sinagoga wasimanta lloqsimuspanku, fariseo religionniyoq runakunaqa Jesusta wañuchinankupaq parlanakuranku khaynata: “Kay Jesuspa contranpiri, ¿imatataq ruwarusunchís?” nispanku.

**Profeta Isaiaspa Jesusmanta
rimasqan cumplikusqanmanta**

15 Jesusqa *fariseo religionniyoq runakunapa piensasqankuta yachaspanmi, chay *sinagoga wasimanta ripuran. Hinaqtinmi paypa qepanta ashka runakunaqa qatikuranku. Paykunamantan Jesusqa llapallan onqosqa runakunata sanoyachiran.

16 Hinaspan chay runakunata Jesusqa kamachispa niran:

—Aman pimanpas willankichishchu pis noqa kasqaytaqa, nispa.

17 Saynataqa niran Diosmanta willakuq *profeta Isaiaspa ñawpaqtaraq escribisqan cumplikunanpaqmi. Paymanmi Diosqa khaynata niran:

18 “Qawariychis, kaypin kashan serviwananpaq akllakusqay runaqa.

Paytan noqa anchata khuyakuni.

Paywanmi anchata kusikuni.

Paymanmi Santo Espirituywan hunt'ayusaq.

Chaymi payqa ashka nacionniyoq runakunaman juicio p'unchaw chayamunanmanta willamunqa, paykunapas Diospi creenankupaq.

19 Payqa manan piwanpas discutinakunqachu, nitaqmi piwanpas qaparinakunqachu.

Payqa manan waqyakunqachu. Chaymi callekunapipas mana uyarinqakuchu.

20 Payqa manan dañotaqa astawanqa ruwanqachu k'irisqaña kaq runakunataqa.

Nitaqmi wañuchinqachu wañuyupa patallanpiña kaq runakunatapas.

(Aswanmi mana kallpayoq runakunatapas kallpanchanqa).

Hinallataqmi mana allin ruwaq runakunata vencionqa.
Hinaspan cheqaq justiciata ruwanqa.

21 Chaymi llapallan nación llaqtakunapi tiyaq runakunaqa paypi confianqaku”, nispa [Isaías 42.1-4].

Jesusa contranpi runakuna rimasqankumanta

(Mar 3.20-30; Luc 11.14-23, 12.10)

22 Jesusmanmi apamuranku *demoniopa ñak'arichisqan huk mana rimaq ñawsa runata. Hinaqtinmi Jesusqa chay runata sanoyachiran. Chaymi chay runaqa kasqan ratolla rimariran hinallataq rikuran ima. **23** Hinaqtinmi llapallan chaypi kaq runakunaqa admirasqallaña karanku. Hinaspan Jesusmanta tapunakuranku khaynata:

—Icha ¿paychu kanmanpas noqanchista salvawananchispaq Diosmanta Hamuq Runaqa? nispanku.

24 Hinaqtinmi wakin *fariseo religionniyoq runakunaqa chaykunata uyarispanku, khaynata niranku:

—Kay Jesusqa demoniokunapa jefen *Beelzebú sutiyoq diablopá atiyinwanmi runakunamanta demoniokunataqa qarqon, nispanku.

25 Chaymi Jesusqa runakunapa piensasqanta yachaspa, paykunata niran:

—Huk *nación llaqtapi tiyaq runakuna contranakuspa, enemigontin hina kawsanqaku chayqa, chinkapunqakun. Saynallataq huk llaqtapi tiyaq runakunapas otaq huk wasipi tiyaq runakunapas contranakuspa, peleaspalla tiyanqaku chayqa, chinkapunqakun. **26** Hinallataqmi, sichus demoniokunapas paykunapura peleaspa qarqonakunkuman, hinallataq rakinakunkuman chayri, ¿imaynataq chay diablóri kaq atiyinllayoq kanmanrí? **27** Sichus noqa *Beelzebupa atiyinwan demoniokunata qarqoni chayri, ¿qankunapa *discipuloykichismanri, pitaq atiyta qon runakunamanta demoniokunata qarqonapaqrí? Sichus qankuna kunan contestawankichis: “Diosmi chay atiyta qowanku”, nispa, hinaqtinqa llapallan runakunan yachanqa qankunaqa pantaypi kasqaykichista. **28** Noqaqa Diospa Santo Espiritunpa atiyinwanmi demoniokunataqa runakunamanta qarqoni. Chaymi niykichis, cheqaqtapunin

Diospa sumaq gobiernanan p'unchawqa ña qankunamanqa chayaramunña.

29 Kunan nisqaykichis, huk kallpasapa runapa wasinmanta imantapas qechuyta munaspari, ¿imatataq ruwanan chay kallpasapa runatari? Primertan chay kallpasapa runataqa vencespa alli-allinta chaqnanan. Saynata chaqnaruspañan chay runapa wasinpi imankunatapas qechunqa. [*Nota: Chay kallpasapa runaqa diablon. Ichaqa chay kallpasapa runata chaqnaqñataqmi Jesucristo. Señorninchis Jesucristoqa diablomanta aswan más kallpayoqmi. Chaymi payqa diablota chaqnaspa diablopa atiyinmanta librawanchis*].

30 Sichus pipas mana acuerdopichu noqawan kashan chayqa, noqapa contraypin kashan. Hinallataqmi sichus pipas mana yanapawanqachu Dios Taytaypi runakuna creenankupaq chayqa, runakunatan Diosmanta astawanraq karunchashan.

31 Chayraykun niykichis, Diosqa runakunapa tukuy huchankunatapas hinallataq tukuy mana allin rimasqankutapas perdonanqan. Ichaqa Santo Espiritupa contranpi ofendespa rimaq runakunataqa manan perdonanqachu. **32** Noqa Diosmanta Hamuq Runapa contraypi rimaqkunatapas Diosqa perdonanqan. Ichaqa Santo Espiritupa contranpi ofendespa rimaqkunataqa manan perdonanqachu, ni kunan tiempopipas nitaq qepa tiempopipas.

Allin ruruq sach'amanta mana allin ruruq sach'amantawan

(*Luc 6.43-45*)

33 Jesusqa nillarantaqmi:

—Allin sach'aqa allintan rurun. Ichaqa mana allin sach'añataqmi mana allintachu rurun. Chaymi sach'ataqa rurusqanpi reqsina. (Saynallataqmi runakunawanpas pasan; allin runachus icha mana allin runachus kasqanta yachanapaqqa, imapas ruwasqanpin fijakuna).

34 ¡Mach'aqwaypa miraynin hina runakuna! ¿Ima uyaykichiswantaq qankunari allin kaqkunata rimawaqchis, mana allin ruwaq runakuna kashaspaykichisirí? Runakunaqa sonqonku ukhupi imapas hunt'a kasqanman hinan rimanku.

35 Runapa sonqonpi allin kaqkuna kaqtinqa, allin kaqkunatan

chay runaqa rimanpas hinallataq ruwanpas. Ichaqa runapa sonqonpi mana allinkuna kaqtinqa, mana allinkunallatan chay runaqa rimanpas hinallataq ruwanpas. **36** Chaymi noqaqa niykichis, juicio p'unchawpiqa llapallaykichismi Diosmanqa cuentata qonkichis, tukuy mana allin palabrakuna rimasqaykichismantaqa. **37** Chayraykun qankunataqa tukuy rimasqaykichismanta Diosqa juzgasunkichis. Sichus allin kaqkunata rimarankichis chayqa, salvasqan kankichis. Sichus mana allinkunata rimarankichis chayqa, castigasqan kankichis, nispa.

Runakuna milagro rikuy munasqankumanta

(*Mar 8.12; Luc 11.29-32*)

38 Wakin *fariseo religionniyoq runakunañataqmi, *leykunata yachachiq runakunapiwan Jesusta niranku:
—Yachachikuq, milagro ruwanaykitan munayku, saynapi Diosmanta Hamuq Runa kasqaykita yachanaykupaq, nispanku.

39 Hinaqtinmi Jesusqa khaynata contestaran:

—Huchasapa runakuna, qankunaqa Diospi mana confiaspaykichismi, huk milagro ruwanaytaraq munashankichis noqapi creenaykichispaq. Ichaqa Diosqa manan ni ima milagrotapas rikuchisunkichishchu. Aswanqa Diosmanta willakuq *profeta Jonasta imachus pasaran, saynallataqmi qankuna ukhupipas noqawan pasasqanta rikunkichis.

40 Imaynan Jonaspas huk hatun challwapa wiksan ukhupi kinsa p'unchaw hinallataq kinsa tuta ima karan. Saynallataqmi noqa Diosmanta Hamuq Runapas, allpa ukhupi p'ampasqa kasaq kinsa p'unchaw hinallataq kinsa tuta ima. **41** *Nínive llaqtapi tiyaq runakunan, Diosmanta willakuq profeta Jonás willakuqtin, huchankuta saquespanku Diosman kutirikuranku. Chaymi juicio p'unchaw chayamuqtinqa, chay Nínive llaqtapi tiyaq runakunapas kawsarimuspanku, qankuna fariseo religionniyoq runakunapa contraykichispi rimanqaku, Dios castigasunaykichispaq. Saynataqa rimanqaku, qankunaman kay allin willakuykunata willashaqtiypas, huchaykichismanta mana wanakusqaykichisraykun. Noqaqa Jonasmantapas aswan más importanten kaypiqa kashani. **42** Saynallataqmi *Sabá *nacionniyoq *reinapas juicio p'unchawpiqa kawsarimuspanmi,

qankunapa contraykichispi rimanqa Dios castigasunaykichispaq. Israel nación llaqtapi rey Salomón gobiernashaqtinmi, chay reinaqa karu llaqtamanta hamuran, rey Salomonpa yachayninta uyarinanpaq. Qankunataqmi ichaqa noqapa yachachisqayta mana ni uyariytapas munankichishchu, rey Salomonmantapas aswan más yachayniyoq kashaqtiypas, nispa.

Runaman kutimuq demoniomanta

(Luc 11.24-26)

43 Jesusqa nillarantaqmi:

—Runamanta huk *demonio lloqsispaqa, ch'inñeq desierto ch'aki lugarkunapin purin, samanapaq huk lugarta mashkaspa. Manaña tarispanñaataqmi 44 khaynata nin: “Aswanyá kutipusaq maymantachus lloqsimurani chay wasiyman”, nispa. Kutispataq chay runapa sonqonta tarin sumaq allichasqata, imaynan huk illaq wasipas sumaq pichasqa kashanman hinata. 45 Saynata tarispanmi, chay demonioqa kutispa mashkamun paymanta aswan más millay qanchis demoniokunata. Hinaspan chay demoniokunata pusayukuspa kutimun, chay runapa sonqonman haykuspa, chaypi tiyanankupaq. Chaymi chay runapa vidanqa ñawpaq vidanmantapas aswan más millaymanraq tukupun. Saynallataqmi kay tiempopi kawsaq runakunawanpas pasanqa, sichus paykuna huchankumanta mana wanakunqakuchu chayqa, nispa. [Nota: Chay runapa “illaq sonqonqa” kasharan, chaypi Santo Espíritu mana tiyasqanraykun].

Jesusta wawqenkuna mamitanpiwan mashkasqankumanta

(Mar 3.31-35; Luc 8.19-21)

46 Chaypi kaq runakunaman Jesús yachachillashaqtinraqmi, paypa wawqenkuna mamitanpiwan ima chayamuranku. Paykunan Jesuswan parlayta munaspanku, hawallapi suyaranke. 47 Hinaqtinmi huk runaqa Jesusman willaran:

—Mamitaykin wawqeykikunapiwan hawapi kashanku. Paykunan qanwan parlayta munashanku, nispa.

48 Hinaqtinmi Jesusqa willaqnin runata niran:

—¿Pitaq mamitayrí? ¿Pikunataq wawqeykunarí? nispa.

49 Saynata niruspanmi, Jesusqa *discipulonkunata makinwan señalaspa, chay runata niran:

—Paykunan mamitaypas wawqeykunapas. **50** Pipas hanaq pachapi Dios Taytaypa munayninta ruwaqmi, wawqeypas, panaypas, hinallataq mamitaypas, nispa.

Trigo t'akaq runamanta

(*Mar 4.1-9; Luc 8.4-8*)

13 1 Chay p'unchawmi Jesusqa chay wasipi kasqanmanta lloqsiruspa, *Galilea laguna qochapa patanman riran. Hinaspanmi chaypi tiyayuran runakunaman yachachinanpaq. **2** Hinaqtinmi chayman ashkallaña runakuna hamuranku Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaq. Chaymi Jesusqa laguna qochapi huk *boteman wicharuspa tiyayuran. Hinaspan chay bote hawamanta yachachimuran, laguna qochapa patanpi runakuna kaqtinku. **3** Chaypin Jesusqa ashka willakuykunata runakunaman willaran khaynata:

—Huk runan chakranman trigo t'akaq riran. **4** Chaypi t'akashaqtinmi wakin trigoqa ñan patakunaman urmaran. Hinaqtinmi pichinkukuna hamuspa alayrilla kaqtin mikhuran. **5** Wakin trigoñataqmi ranra-ranraman urmaran. Chaypin chay trigo mukhuqa mana ashka allpallapi wiñamuran. **6** Ichaqa saphin mana ashka allpapi kaqtintaqmi, inti lloqsiramuspa ch'akichiran. **7** Saynallataqmi wakin trigopas kishka-kishka ukhukunaman urmaran. Ichaqa chay kishkakuna trigomanta aswan masta wiñaspa taparuqtinmi, chay trigoqa q'elloyaspa ch'akipurán. **8** Ichaqa wakin trigoñataqmi allin wanu allpaman urmaran. Chaymi chay trigoqa sumaqta wiñamuran. Hinaspan wakin mukhuqa rururan pachaqta, wakintaq soqta chunkata, wakinñataq kinsa chunkata ima.

9 ¡Sichus cheqaqtapuni ninriyoq kankichis chayqa, allintayá uyariychis kay nisqaykunata! nispa.

Jesusta discipulonkuna tapusqankumanta

(*Mar 4.10-12; Luc 8.9-10*)

10 Jesuspa willakusqanta uyariruspankun, *discipulonkunaqa Jesusman ashuyuspa tapuranku:

—¿Imanaqtintaq runakunamanri kay ejemplokunallawan yachachinkí? nispanku.

11 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran khaynata:

—Diospa sumaq gobiernananqa pakasqa hinan kasharan. Chaytan qankunallaman clarota yachachishaykichis, (qankuna noqapi inisqaykichisrayku). Ichaqa manan paykunamanqa clarotachu yachachini, (noqapi creeyta mana munasqankurayku). **12** Pipas Diospa palabranta entiendeqmanqa, astawanraqmi Diosqa entiendechinqa. Ichaqa Diospa palabranta mana entiendey munaq runakunamantan, Diospuni qechunqa pisilla yachasqankutapas. **13** Chayraykun paykunamanqa yachachini kay ejemplokunallawan. Paykunaqa rikushaspankupas, manan rikunkuchu; uyarishaspankupas, manan entiendenkuchu. **14** Saynapin cumplikun Diosmanta willakuq *profeta Isaiaspa khayna escribisqankuna:

“Kay runakunaqa uyarishaspankupas, manan entiendenqakuchu.

Qawashaspankupas, manan rikunqakuchu.

15 Kay runakunapa sonqonqa rumiyasqan kashan. Chaymi mana entiendenkupashchu.

Paykunaqa ñawinkutan ch'illminku ama rikuy tukunankupaq.

Ninrinkutan tapakunku mana uyarinankupaq.

Sichus paykuna rikunkuman, uyarinkuman,

entiendenkuman, hinallataq noqapi creenkuman chayqa,

chay millay kawsayninkumantan noqaqa perdonaspay salvayman”, nispa [*Isaías 6.9-10 Septuaginta*].

16 Qankunan ichaqa kusisqa kankichis, ñawiykichis allinta rikusqanrayku, hinallataq ninriykichispas allinta uyarisqanrayku.

17 Chayraykun qankunataqa cheqatpuni niykichis, Diosmanta willakuq *profetakunapas, hinallataq Diosta kasukuq justo runakunapas, qankunapa rikusqaykichistan rikuyta munaranku, hinallataq uyarisqaykichistan uyariyta munaranku. Ichaqa manan rikurankuchu paykunaqa, nitaqmi uyarirankupashchu manaraq hamushaqtiy wañusqankurayku, nispa.

Jesusmi yachachin trigo t'akay willasqanmanta

(*Mar 4.13-20; Luc 8.11-15*)

18 Jesusqa nillarantaqmi:

—Qankunaqa allintayá uyariwaychis. Chay trigo t'akaymanta willasqayqa khaynata ninanmi: **19** Ñan

patakunaman urmaq mukhuqa rikch'akun, Diospa sumaq gobiernananmanta allin willakuykunata uyarishaspa mana entiendey munaq runakunamanmi. Chaymi diabloqa hamuspa, Diospa palabran uyarisqankutapas paykunamanta qonqarachipun. **20** Ranra-ranraman urmaq mukhuqa rikch'akun, Diospa palabrantay uyarispa kisisqallaña chashkikuq runakunamanmi. **21** Ichaqa trigo hina hawallapi saphiyoc kasqankuraykutaqmi, Diospi mana allin creesqanku pisi tiempollapaq duran. Paykunaqa sasachakuy tiempokuna, hinallataq qatikachasqa kanankupaq p'unchawkuna chayamuqtinmi, Diosmanta karunchakunku. **22** Kishka-kishka ukhuman urmaq mukhuqa rikch'akun, Diospa palabrantay uyarisqanku runakunamanmi. Ichaqa Diospa palabrantay mana kasukuspankun, chay kishka-kishka ukhupi mana wiñay atiq trigo hina kanku. Hinaspan paykunaqa aswan qapaq kayta munaspanku, afanasqallaña qolqe mashkaypi purinku; hinallataq kay pachapi tukuy kusikuykunallapi kawsankupas. **23** Allin wanu allpaman urmaq mukhuñataqmi ichaqa rikch'akun, Diospa palabrantay uyarispa, hinallataq entiendespa, tukuy sonqonkuwan chashkikuq runakunaman. Paykunan Diospa Palabrantay kasukuspa Diosta qatikunku. Chaymi paykunaqa kay allin allpaman trigo mukhu urmaq hina kanku. Hinaspan sumaqta wiñaspa rurunkupas chay trigo mukhu hina: pachaqta, wakintaq soqta chunkata, wakinñataq kinsa chunkata ima, nispa.

Trigomanta mana allin qoramantawan

24 Jesusqa yachachillarantaqmi kay willakuywanpas khaynata:

—Runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun allin trigo mukhuta chakranpi t'akaq runamanmi. **25** Ichaqa llapallanku puñushanankukaman, enemigon runaqa, chay trigo t'akasqanku chakraman hamuspa, mana allin qorapa mukhunta t'akaratuspa pasapuran. **26** Hinaqtinmi chay tarpusqan trigoqa wiñamuspa ruruyta qallariran. Saynallataqmi chay mana allin qorapas wiñamullarantaq. **27** Chaymi chakrapil lank'ay runakunaqa patronninman willaq rispa, khaynata niranku: “Señor, ¿chakraykipiqa allin trigo mukhuwantaq

tarpuchirankiqa? ¿Imaynanpitaq kay mana allin qorakunapas trigowan kushka wiñaramuranrí?” nispanku. **28** Chayta uyarispanmi patronninkuqa niran: “Enemigoymi kay mana allin qorakunataqa t'akaruran”, nispa. Chaymi chay llank'aq runakunaqa patronninkuta tapuranku: “¿Rispaykuchu chay mana allin qorakunata p'elaramusaqkú?” nispanku. **29** Hinaqtinmi chay patronninkuqa khaynata niran: “Ama chay mana allin qorataqa p'elamuychisraqchu. Chay qorakunaqa anchatan trigoman rikch'akunku. Chay mana allin qorakunata p'elamuspaqa, trigotawan kushkatan p'elaruwaqchis. **30** Aswanqa trigo cosechana p'unchawkama hina wiñashachun. Ichaqa cosecha tiempo chayamuqtinñan allinta reqsisun trigotapas, hinallataq mana allin qorakunatapapas. Chay p'unchawñan llank'aqniykunata kamachisqa khaynata: ‘Primertaqa chay mana allin qorakunata huñumuychis. Hinaspa monto-montonta wataychis k'anasqa kanankupaq. Chaymantañataq trigota eraspaykichis, trigo waqaychana wasiypi waqaychamuychis’ ”, nispa.

Mostaza mukhumanta

(*Mar 4.30-32; Luc 13.18-19*)

31 Jesusmi kay huk willakuywan yachachispa nillarantaq: —Runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun huk runapa tarpusqan mostaza mukhumanmi. **32** Kay mostazapa mukhunqa llapallan mukhukunamantapas aswan más uchuychallan; ichaqa wiñaruspantaqmi huertapi wakin plantakunamantapas aswan más hatunkaray. Chaymi pichinkukunapas hamuspanku ramankunapi thapachakunku, nispa. [*Nota: Kay mostaza mukhuqa yachachiwanchis, imaynan kay mostaza mukhupas ch'ulla mukhullamanta hatunta wiñaspa ashkata rurun, saynallataqmi Diospi creeq runakunapas ch'ullallamanta ashkaman tukunku*].

Levaduramanta

(*Luc 13.20-21*)

33 Jesusqa huk willakuywanmi runakunaman yachachillarantaq khaynata:

—Runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun chikallan levadurata huk warmi ashka harinaman

churasqanwanmi. Hinaqtinmi chay levaduraqa chay masata poqochimuspan ashkaman tukuchin, nispa.

[Nota: Saynallataqmi Diosta kasukuq runakunapas chay levadura hina chikallan kashaspankupas, chay poqosqa masa hina ashkaman tukunqaku].

Ejemplokunawan Jesuspa yachachisqanmanta

(Mar 4.33-34)

34 Jesusqa chay ejemplokunallawanmi runakunamanqa yachachiran. Mana ejemplokunawanqa manan ni imatapas yachachiranchu. **35** Sayna yachachisqanwanmi, Diosmanta willakuq ñawpaq *profetapa nisqan cumplikuran. Chay profetan paymanta niran:

“Runakunamanqa kay ejemplokunawanmi yachachisqa;
hinaspan kay pacha unanchasqa kasqanmantapacha tukuy pakasqa kaqkunamanta paykunaman willasaq”,
nispa [Salmos 78.2].

Jesusmi entiendechin trigo ukhupi mana allin qora wiñasqanmanta

36 Hinaspanmi Jesusqa llapallan yachachisqan runakunata chaypi saqeruspa, huk wasiman haykuran. Chaypin *discipulonkunaqa, Jesusman ashuyuspa, khaynata niranku:

—Astawanyá entiendechiwayku, chakrapi trigowan kushka wiñamuq mana mana allin qorakunamantaqa, nispanku.

37 Chaymi Jesusqa discipulonkunata niran:

—Trigota t'akaqqa, noqa Diosmanta Hamuq Runan kani.

38 Trigo chakraqa kay pachan. Trigo mukhuqa, Diospa wawan runakunan. Mana allin qorakunaqa, Diosta mana kasukuspa diablopa kamachisqanta ruwaq runakunan.

39 Mana allin qorapa mukhunta t'akaq runaqa, diablon. Cosechana tiempoqa, juicio p'unchawmi. Trigota rutuspa eraqkunañataqmi, Diospa *angelninkuna. **40** Imaynatan mana allin qorakunata saphinmanta orqospa ninapi k'ananku, saynallataqmi Diospi mana creeq runakunawanpas juicio p'unchawpiqa pasanqa. **41** Hinaqtinmi noqa Diosmanta Hamuq Runaqa angelniykunata mandamusaq. Paykuna

hamuspankun huchallapi kawsaq llapallan runakunata, hinallataq runamasinta huchallichiq runakunatapas, noqapi creeq runakunamanta separaspa, **42** nina rawray infiernoman wikch'uyunqaku. Chaypin anchata ñak'arispas waqanqaku, kirunkupas rach'ikyanankamaraq. **43** Ichaqa Diospi creespa kasukuq justo runakunañataqmi, Diospa sumaq gobiernasqan glorianpiqa inti hinaraq k'ancharinqaku. Sichus cheqaqtapuni ninriyoq kankichis chayqa, allintayá uyariychis kay nisqaykunata, nispa.

Pakasqa qorimanta

44 —Runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun, chakrapi pakasqa kaq tapaw qorimanmi. Chay tapaw qorita huk runa tariruspanmi, kaqmanta taparun. Hinaspan kusikuspa, chaylla ripuspa, tukuy ima kaqninkunata venderamuspa, qolqentin kaqmanta kutimun, chay chakrata rantinanpaq. (Saynataqa ruwan, chay chakrapi tarisqan tapaw qoriwan qepakunanraykun), nispa. [*Nota: Chay ancha valorniyoc tapaw qoriqa rikch'akun Jesusmanmi.*]

Ancha valorniyoc alaja perlamanta

45 —Saynallataqmi runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun, negociante runapa mashkasqan ancha valorniyoc alaja perlakunaman. **46** Chay negociante runaqa huk allin valorniyoc alaja perlata tariruspanqa, rispanmi tukuy imaymana kaqninkunata vendemuspa kutimun, hinaspan chay ancha sumaq valorniyoc alaja perlata rantin, nispa. [*Nota: Kay valorniyoc alaja perlaqa yachachiwanchis, Diospa sumaq gobiernasqanpas ancha valorniyoc kasqantan. Chaymi Jesucristopi creeq runakunaqa, Diosta mashkananchis, kay pachapi tukuy imamantapas aswan mastaraq.*]

Challwana mallamanta

47 —Saynallataqmi runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun huk challwana *mallaman. Chay mallata lamar qochaman wikch'uyuqtinkuqa, tukuy clase challwakunatan hap'imun. **48** Challwakuna mallaman hunt'aruqtinñataqmi, challwaq runakunaqa lamar qochapa

patanman mallankuta orqomunku. Chaypi tiyayuspankun, alli-allinnin challwakunallata akllaspanku canastankuman churanku. Ichaqa mana valeq challwakunatañataqmi wikapanku. **49** Saynallataqmi juicio p'unchaw chayamuqtiñpas kanqa. Chay p'unchawmi Diospa *angelninkuna hamuspanku, Diosta kasukuq justo runakunamanta llapallan huchasapa runakunata akllaspa separanqaku. **50** Hinaspan Diosta mana kasukuq runakunataqa, nina rawray infiernoman wikch'uyunqaku. Chaypin llapallan huchasapa runakunaqa anchata waqanqaku, hinallataq kirunkupas rach'ikyanqaraq, nispa.

**Ñawpaq tiempopi qorimanta hinallataq
kay tiempopi qorimantawan**

51 Jesusqa kay ejemplonkunata willayta tukuruspanmi, *discipulonkunata tapuran:

—¿Entienderankichishchu kay yachachikuykunata? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa contestaranku:

—Arí, entiendeykun, nispanku.

52 Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Pipas *leykunata allinta yachaqa, hinallataq Diospa sumaq gobiernasqanmantapas allinta entiendeq runaqa, huk wasipa dueñonmanmi rikch'akun. Paymi wasinpi waqaychasqan kaqkunamanta, ñawpaq tiempomanta kaq qorikunata hinallataq kay tiempopi kaq qorikunatawan orqomun, nispa. [Nota: “Ñawpaq tiempomanta kaq qorikunaqa” Antiguu Testamentopi Diosmanta willakuq ñawpaq profetakunapa willakusqanmi. “Kay tiempopi kaq qorikunañataqmi” Jesuspa yachachisqankuna. Chay ishkaynin yachachikuykunaqa ancha allinpunin yachanapaq].

Nazaret llaqtapi Jesús yachachisqanmanta

(Mar 6.1-6; Luc 4.16-30)

53 Chay willakuykunata yachachiyta tukuruspanmi, Jesusqa chay lugarmanta ripuran. **54** Hinaspan Jesusqa wiñasqan Nazaret llaqtaman chayaruspa, Diosmanta yachachina *sinagoga wasipi yachachiran. Chaypi yachachisqanta uyarispankun, runakunaqa admirasqallaña, khaynata niranku:

—Kay runari, ¿maypitaq kay yachachisqankunatari yacharamun? ¿Imaynanpitaq milagrokunatapas ruwanrí? nispanku.

55 Ichaqa wakinñataqmi burlakuspa, khaynata niran:

—Kay runaqa, ¿manachu carpintero Joseypa wawan? ¿Manachu mamitanpa sutinpas María? ¿Manachu wawqenkunapa sutinpas: Jacobo, José, Simón, hinallataq Judas ima? **56** ¿Manachu panankunapas llaqtamasinchiskuna kashankú? Chayri, ¿maypitaq kay runari, kay rimasqankunatari yacharamun? nispanku.

57 Chaymi Jesuspa yachachisqankunata, chaypi kaq runakuna uyariyta mana munaqtinku, Jesusqa paykunata niran:

—Diosmanta willakuq *profeta runaqa, huk law llaqtakunallapin allin respetasqa. Ichaqa llaqtanpi hinallataq familianpiqa, manan allin respetasqachu, nispa.

58 Chaymi Jesusqa chikan milagrokunallata llaqtanpiqa ruwaran, paypi mana creesqankurayku.

Bautizaq Juanta wañuchisqankumanta

(Mar 6.14-29; Luc 9.7-9)

14 **1** Chay tiempopin *Herodes Antipas sutiyoq runa Galilea *provinciapi kaq llapallan llaqtakunata gobiernasharan. Hinaspan Jesusmanta tukuy ima rimasqankuta uyariran. **2** Chaymi chay Herodes Antipasqa serviqnin runakunata huk p'unchaw niran:

—Chay Jesusqa wañusqanmanta kawsarimuq Bautizaq Juanmi. Chaymi payqa ancha atiyniyoq milagrokunata ruwananpaq, nispa.

3 Herodes Antipasqa Bautizaq Juanan ñawpaqtaraq hap'ichiran. Hinaspan chaqnarachispa, carcelman churachiran. Herodes Antipasqa saynataqa ruwaran Herodías warmi niqtinmi. Chay Herodías warmiqa ñawpaqtan karan Herodes Antipaspa wawqen Felipepa warmin. Ichaqa chay cuñadan warmiwanmi Herodes Antipasqa tiyaran.

4 Chayraykun Bautizaq Juanqa ñawpaqtaraq Herodes Antipastaqa khaynata niran:

—*Leyman hinaqa manan cuñadaykiwanqa tiyawaqchu hermanoyki kawsashaqtinraqqa, nispa.

5 Chaymi Herodes Antipasqa Bautizaq Juanta, wañuchiypuni munaran. Ichaqa llapallan runakunan Juantaqa reqsiranku Diosmanta willakuq *profeta kasqanta. Chaymi Herodes Antipasqa chay runakunata manchakuspa, Juantaqa mana wañuchiya atiranchu. 6 Hinaspan Herodes Antipasqa cumpleaños p'unchaw chayaramuqtin fiestata ruwaran. Chay fiestapin Herodías warmipa ususinqa llapallan runakunapa ñawpaqninpi tusuran. Hinaqtinmi Herodes Antipasmanqa chay sipaspa tususqan anchatapuni gustaran. 7 Chayraykun Herodes Antipasqa chay sipasman juramentota ruwaspa prometeran, ima mañakusqantapas chay sipasman qonanpaq. 8 Chaymi Herodiaspa ususinqa, mamitanpa consejasqanrayku, Herodes Antipasta niran:

—Kunanpunin munani, Bautizaq Juanpa umanta huk platopi qowanaykita, nispa.

9 Chaymi Herodes Antipasqa chay mañakusqanta uyarispa anchata llakikuran. Ichaqa llapallan invitadonkunapa ñawpaqninpi juramentota ruwaspa prometesqanraykun, Juanpa umanta chay sipasman qonankupaq kamachiran.

10 Chaymi Herodes Antipaspa kamachisqan runakunaqa, carcelman rispanku, Bautizaq Juanpa kunkanta kuchumuranku. 11 Hinaspan Bautizaq Juanpa umanta huk platopi apamuspanku, Herodiaspa ususinman qoranku. Chay ususinñataqmi mamitan Herodiasman Juanpa umantaqa entregaran.

12 Chaymantañataqmi Bautizaq Juanpa *discipulonkunaqa cuerponta apaspa p'ampamuranku. Hinaspan tukuy chaykuna pasasqanmanta Jesusman rispanku, willamuranku.

**Pishqa waranqa runakuna mikhunanpaq
milagrota Jesús ruwasqanmanta**

(Mar 6.30-44; Luc 9.10-17; Juan 6.1-14)

13 Bautizaq Juanta wañuchisqankuta yacharuspanmi, Jesusqa huk *boteman qespispa, pasatamuran mana pipa kasqan ch'inñeq desierto lugarman. Ichaqa chayta yacharuspankutaqmi, chay llaqtakunapi tiyaq runakunaqa, Jesuspa risqan lugarman chakillapi riranku. 14 Jesusqa chay lugarman chayaruspanmi, risqan botemanta uraykuran. Hinaspan

chaypi ashka runakunata qawayuspa, anchata khuyapayaspa, onqosqakunata sanoyachiran. **15** Tardeyamushaqtinñan Jesuspa *discipulonkunaqa ashuykamuspa, khaynata niranku:

—Nishu tardeñan kashan. Aswanyá kay llapallan runakunataqa despedipullayña, enteron muyuriqninchispi llaqtakunaman rinankupaq, hinaspa chaykunapi mikhunata mashkaspa rantikamunankupaq. Kaypiqa ch'inñeq desierto lugarpin kashanchis, nispanku.

16 Ichaqa Jesusñataqmi contestaran khaynata:

—Paykunaqa ama ripuchunkuchu. Aswanqa qankunayá mikhunata qomuychis, nispa.

17 Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa niranku:

—Noqaykupaqa kashan pishqa t'antawan, hinallataq ishkey (kankasqa) challwallapiwanmi, nispanku.

18 Jesusñataqmi discipulonkunata niran:

—Apamuychis chay pishqa t'antata, hinallataq chay ishkey challwatawan, nispa.

19 Jesusqa saynata nisanmi, llapallan runakunata pasto pampapi tiyanankupaq kamachiran. Hinaspan pishqa t'antata ishkeynin challwatawan hap'iyuspa, hanaq pachata qawarispá, Diosman graciasta qoran. Graciasta qoruspanmi t'antata partiyuspa, discipulonkunaman qoran, paykuna runakunaman rakimunankupaq. **20** Chaymi llapallan runakunaqa saqsanankukama mikhuranku. Hinaspan puchuqkunatapas chunka ishkeyniyoq canasta hunt'ataraq huñuranku. **21** Chaypi mikhuq qarikunaqa pishqa waranqa hinan karanku. Ichaqa warmikunatapas hinallataq wawakunatapas manan yuparankuchu.

Laguna qocha hawapi Jesús purisqanmanta

(Mar 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 Chaymantan Jesusqa *discipulonkunata kamachiran khaynata:

—Qankunaqa *boteman wichaspa laguna qochapa chimpanman ñawpashaychis. Noqaqa llapallan runakunata despediruspayñan hamusaq, nispa.

23 Hinaspan Jesusqa runakunata despediruspa, Diosman orakunanpaq huk moqo pataman riran. Chaypin Jesusqa

asta tutayanankama Diosmanta sapallan orakuran. **24** Ichaqa Jesuspa discipulonkuna laguna qochapa chawpintaña botepi rishaqtinkun, wayra paykuna lawman nishuta wayramuran. Chaymi chay laguna qochapi olakuna nishuta qallchikamuspa, risqanku boteta tukuy lawman apakacharan. **25** Yaqaña achiqaramushaqtinmi, Jesusqa laguna qochapi mana hundikuspa unupa hawanta purispa paykunaman ashuyuran. **26** Hinaqtinmi discipulonkunaqa rikuranku, chay laguna qochapi unupa hawanta huk runa hamushaqa. Hinaspan paykunaqa chayta rikuspanku, anchata mancharikuspa niranku:

—¡Fantasman kayqa! nispanku.

27 Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—¡Noqan kani! ¡Ama mancharikuychishchu! Aswan kallpanchakuychis, nispa.

28 Hinaqtinmi Pedroqa contestaran:

Pedro unu ukhuman chinkayushan (Mateo 14.22-33)

—Señor, sichus qanpuni kanki chayqa, mana hundikuspa ununtakama qanpa kasqaykiman purispa hamunaypaq nimuway, nispa.

29 Jesusñataqmi payta niran:

—¡Hamuyá! nispa.

Chaymi Pedroqa botemanta urayuspa, Jesuspa kasqanman rinanpaq unu hawanta puriyta qallariran. **30** Ichaqa nishuta wayra-wayramusqanta qawarispami payqa mancharikuran. Hinaspan unu ukhuman chinkayuyta qallarista, qapariran khaynata:

—¡Señor, yanapaykuway! nispa.

31 Hinaqtinmi Jesusqa makinmanta aysarista, Pedrota niran:

—¡Pisi ñiniyinoq runa! ¿Imanaqtintaq noqapi mana allinta creespa ishkayashankirí? nispa.

32 Chaymantan Jesusqa Pedropiwan boteman qespiranku. Hinaqtinmi chay nishu wayrapas chay ratolla thañiran.

33 Chaymi botepi llapallan kaqkunaqa, Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuspanku adoraranku khaynata:

—¡Cheqaqtapunin qanqa kanki Diospa Wawan! nispanku.

Genesaret llaqtapi onqosqa runakunata

Jesús sanoyachisqanmanta

(Mar 6.53-56)

34 Jesusqa *discipulonkunapiwanmi laguna qochata chimpanuspanku, Genesaret llaqtaman chayaranku. **35** Hinaqtinmi chay llaqtapi tiyaq runakunaqa, Jesusta reqsiruspanku, llapallan muyuriqnin llaqtakunapi willanakuranku. Chaymi llapallan onqosqa runakunata Jesusman apamuranku. **36** Hinaspan Jesusta ruegoakuranku, p'achanpa patallantapas llamiykunankupaq. Chaymi llapallan onqosqa runakunaqa Jesuspa p'achanta llamiyuspanku, chay onqoyninkumanta sanoyaranku.

Runata imakunas huchallichisqanmanta

(Mar 7.1-23)

15 **1** *Fariseo religionniyoq wakin runakunan, hinallataq *leykunamanta yachachiq runakunapiwan ima, Jerusalén llaqtamanta chayamuranku. Hinaspan Jesusman ashuyuspanku, khaynata tapuranku:

2 —Qanpa *discipuloykikunari, ¿imanaqtintaq ñawpaq abuelonchiskunapa costumbranchunatari mana kasukunkuchú? ¿Imanaqtintaq paykunari costumbranchisman hina mana makinkutari maqllikunkuchu mikhunankupaqrí? nispanku.

3 Chaymi Jesusqa contestaspa, khaynata niran:

—Qankunaqa costumbranchiskunallata ruwasqaykichisraykun, Diospa kamachisqankunataqa mana kasukushankichishchu. **4** Diosqa ninmi: “Tayta mamaykichista respetaspa kasukuychis. Ichaqa pipas tayta mamanta maldecinqa chayqa, wañunanpaqmi condenasqa kanqa”, nispa. **5** Ichaqa qankunañataqmi nishankichis: “Manan tayta mamaytaqa yanapayta atiymanchu. Chay yanapanay llapallan kaqniykunaqa Diosman qopunaypaqmi separasqaña kashan”, nispa. **6** Saynata piensaspaykichismi tayta mamaykichistaqa mana yanapankichishchu. Hinaspan aswan qankunaqa kay pachapi costumbranchiskista ruwashankichis. Ichaqa Diospa kamachisqankunatan pisiman churaspa mana kasukushankichishchu. **7** ¿Chaymi qankunaqa ishka yua runakuna kankichis! Allintapunin Diosmanta willakuq *profeta Isaiasqa ñawpaqtaraq qankunamanta escribiraña khaynata:

8 “Kay runakunaqa simillanwanmi adorawanku.

Ichaqa sonqonkutaqmi noqamantaqa karupi kashan.

9 Paykunaqa yanqapunin allinta rimaq tukuspa adorawanku.

Hinallataqmi yachachinkupas runakunapa kamachisqallanta, Diospa palabranpas kashanman hinata”, nispa [Isaías 29.13].

10 Hinaspan Jesusqa llapallan runakunata waqyaspa, khaynata niran:

—Qankunaqa allinta uyarispa entiendeychis. **11** Runataqa manan mikhuna mikhusqanchu huchallichin. Aswanqa mana allinta piensarispa, imatapas rimasqanmi runataqa huchallichin, nispa.

12 Chaymi discipulonkunaqa Jesusman ashuyamuspa niranku:

—Fariseo religionniyoq runakunan kay nisqaykita uyarispanku nishuta phiñarpakunku, nispanku.

13 Jesusñataqmi khaynata contestaran:

—Chay fariseo religionniyoq runakunataqa, hanaq pachapi Dios Taytaymi lardonmanta wikapanqa, imaynan

huk runapas mana plantasqan plantakunataqa, saphinmanta p'elasma wikapan chay hinata. **14** Saynaqa ama qankunaqa kasukuychishchu fariseo religionniyoq runakunataqa. Paykunaqa ñawsa runakuna hina kaspankun, Diospa nisqankunata mana allintachu yachachinku. Sichus huk ñawsa runa ñawsamasinta pusanqa chayqa, ishkayninkun ima t'oqomanpas urmayunqaku, nispa.

15 Chaymi Pedroqa kay willakuykunata uyarispa, Jesusta tapuran:

—Kay willakusqaykiri, ¿ima ninantataq nin? Astawanyá yachachiwayku, nispa.

16 Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Qankunapas, ¿manachu entienderankichís? **17** Runakunapa mikhusqanpas hinallataq tomasqanpas, manan huchallichinchu, wixsanman haykuspa, letrinallamanña risqanrayku. **18** Ichaqa runakunapa tukuy mana allinkuna rimasqanmi, sonqonmanta lloqsimuspa, chay rimaq runakunataqa huchallichin.

19 Kaykunan runakunapa sonqonmanta lloqsimuqqa: tukuy mana allin piensaykuna, runa wañuchiykuna, waqllikuy huchakuna, mana casarakuspa tiyaykuna, suwakuykuna, llullakuspa yanqapuni runamasinmanta rimaykuna, hinallataq k'amiykunapas. **20** Chaykunan runataqa huchallichin. Ichaqa pipas makinta mana maqllikuspa mikhunata mikhun chayqa, manan huchallichin, nispa.

Jesupi huk warmi iñisqanmanta

(Mar 7.24-30)

21 Jesusqa Genesaret llaqtamanta lloqsispanmi, Tiro sutiyoq llaqtapa, hinallataq Sidón sutiyoq llaqtapa cercanman riran. **22** Chay lugarpin huk forastera warmi tiyaran. Paypa abuelonkunaqa kasqaku ñawpaq Canaán sutiyoq chinkaqa *nación llaqtamantan. Paymi Jesuspa kasqanman hamuspa, altota qaparispa niran:

—¡Davidpa mirayninmanta Señor, khuyapayaykuwayá! Ususiytan *demonio nishuta ñak'arichishan, nispa.

23 Ichaqa Jesusñataqmi chay warmipa qaparisqanta mana kasuranchu. Hinaqtinmi Jesuspa *discipulonkunaqa Jesusman ashuyuspanku, khaynata ruegaranku:

—Chay warmitaqa “Ripuy” niy. Payqa nishuta qaparqachaspan qepanchista hamushan, nispanku.

24 Hinaqtinmi Jesusqa chay warmita niran:

—Diosqa Israel nación llaqtayoyq runakunallata yanapanaypaqmi mandamuwaran. Paykunan noqapaqqa chinkasqa ovejakuna hina kashanku, nispa.

25 Chaymi chay warmiqa Jesusman ashuyuran. Hinaspan ñawpaqninpi qonqorikuspa, ruegakuran khaynata:

—¡Señor, yanapaykuway! nispa.

26 Jesusñataqmi contestaran:

—Manan allinchu kanman wawakunapa t'antanta qechuruspa, alqokunaman wikch'uyuyqa, nispa.

27 Hinaqtinmi chay warmiqa niran:

—¡Señorlláy, chay nisqaykiqa cheqaqpunin! Ichaqa alqokunapas mikhunmi, dueñonpa mesanmanta pampaman parte-parten urmaq t'antakunatapas, nispa.

28 Chaymi Jesusqa niran:

—¡Qanqa cheqaqtapunin Diospi iñishanki! Saynaqa ripullay. Mañakusqaykiman hinayá ruwasqa kachun, nispa.

Hinaqtinmi chay ratomantapacha, chay warmipa ususinga sanoyapuran.

Ashka onqosqa runakunata Jesús sanoyachisqanmanta

29 Jesusqa chay Tiro llaqtapa hinallataq Sidón llaqtapa cercanmanta hamuspanmi, *Galilea laguna qochapa patanman chayamuran. Chaymantan huk moqoman rispa, chaypi tiyayuran. **30** Hinaqtinmi onqosqakunata pusayukuspa, Jesuspa kasqanman ashka runakuna huñunakamuranku. Chay onqosqakunan karanku: wist'ukuna, ñawsakuna, mana rimay atiqkuna, mana valeq makiyoq runakuna, hinallataq onqoyniyoq ashka runakuna ima. Hinaspan Jesuspa ñawpaqninpi churaranku. Chaymi Jesusqa chay onqosqakunata sanoyachiran. **31** Chaymi runakunaqa anchata admirakuranku, mana rimay atiqkuna rimaqtin, mana valeq makiyoqkuna sanoyasqa kaqtin, wist'ukunapas puriqtin, hinallataq ñawsakunapas rikuqtin. Chaymi chaykunata rikuspanku Israel *nacionniyoq runakunapa Diosninta alabaranku.

**Tawa waranqa runakuna mikhunanpaq
milagrota Jesús ruwasqanmanta**

(Mar 8.1-10)

32 Jesusmi *discipulonkunata waqyaspa niran:

—Noqaqa khuyapayanin kay llapallan runakunataqa. Paykunaqa kinsa p'unchawñan noqawan kushka kashanku. Ichaqa manataqmi ni imankupas kanchu paykuna mikhunankupaqqa. Chaymi noqaqa mana munanichu wasinkuman yarqasqa kutipunankutaqa. Yanqan paykunaqa ñan risqankupi yarqaymanta desmayarunkuman, nispa.

33 Chaymi Jesuspa discipulonkunaqa niranku:

—Kay ch'inñeq lugarpiri, ¿maymantataq kay llapallan runakunapaqri, ashka mikhunata tarimusunman? Kay lugarpíqa manan ni pipas tiyanchu, nispanku.

34 Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata tapuran:

—Qankunapari, ¿hayk'a t'antaykichistaq kashan? nispa.

Chaymi paykunañataq contestaranku khaynata:

—Qanchis t'antallaykun kashan, kankasqa chikan challwachakunallapiwan, nispanku.

35 Hinaqtinmi Jesusqa kamachiran, chaypi kaq llapallan runakuna pampapi tiyanankupaq. **36** Hinaspan Jesusqa chay qanchisnintin t'antata, hinallataq kankasqa challwachakunatawan hap'ispa, Diosman graciasta qoran. Partiyuspanñataqmi discipulonkunaman qoran. Hinaqtinmi paykunaqa llapallan runakunaman rakimuranku. **37** Chaymi llapallan runakunaqa saqsanankukama mikhuranku. Hinaspan puchuqkunatapas qanchis canasta hunt'ataq huñumuranku. **38** Chaypi mikhuq qarikunaqa tawa waranqa hinan karanku; ichaqa warmikunatapas hinallataq wawakunatapas manan yuparankuchu. **39** Chaymantan Jesusqa runakunata wasinkuman ripunankupaq despediran. Hinaspan *boteman wichaspa Magdala llaqta lawman riran.

Runakuna milagrota rikuy munasqankumanta

(Mar 8.11-13; Luc 12.54-56)

16 1 Wakin *fariseo religionniyoq runakunan, hinallataq *saduceo religionniyoq runakunapiwan ima, Jesusta imallapipas pantachiyta munaranku. Chaymi Jesusman ashuyuspanku, khaynata niranku:

—Cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Runa kaspaykiqa, huk milagrotayá ruway noqayku rikunaykupaq, nispanku.

2 Hinaqtinmi Jesusqa chay fariseo religionniyoq runakunata, hinallataq chay saduceo religionniyoq runakunata niran:

—Qankunaqa tardeyaqtinmi, intiq haykunan law cielopi antaruphayta qawarispá, ninkichis: “Allin tiempon kanqa”, nispaykichis. **3** Saynallataqmi cielopi tutallamanta yana phuyuta qawarispapas, nillankichistaq: “Paramunqan”, nispaykichis. ¡Ishkay uya runakuna, qankunaqa cielota qawarispallaykichismi yachankichis, imayna tiempo kanantapas! Chayri, ¿imanaqtintaq mana cuentatari qokunkichishchu, kunan tiempokunapi tukuy imaymana señalkuna pasasqanmantarí? **4** ¡Huchasapa mana allin ruwaq runakuna! Qankunaqa noqapi creenaykichispaqmi, milagro ruwanaytaraq mañakuwashankichis. Ichaqa manan ni ima milagrotapas Diosqa rikuchisunkichishchu. Aswanqa Diosmanta willakuq *profeta Jonasta imachus pasaran, chay hinallatan noqawan imas pasasqantapas rikunkichis, nispa. *[Nota: Jesusqa kaypin comparasharan, imaynan profeta Jonaspas kinsa p'unchaw hinallataq kinsa tuta ima huk hatunkaray challwapa wiksanpi karan, saynallataqmi Jesuspas p'ampasqa karan kinsa p'unchaw hinallataq kinsa tuta ima].*

Saynata niruspanmi, Jesusqa paykunata saquespa pasapuran.

Levaduramanta

(Mar 8.14-21)

5 Jesusqa *discipulonkunapiwan kushman *Galilea laguna qochata chimparanku. Ichaqa discipulonkunañataqmi t'antata apayta qonqarusqaku. **6** Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Allinta cuidakuychis *fariseo religionniyoq runakunapa, hinallataq *saduceo religionniyoq runakunapa *levadurankumantaqa, nispa.

7 Chaymi Jesuspa discipulonkunaqa ninakuranku:

—T'antata mana apamusqanchisraykun saynataqa niwashanchis, nispanku.

8 Jesusñataqmi cuentata qokuspa discipulonkunata niran:

—Pisi ñiniyoq runakuna, ¿imanaqtintaq rimashankichis t'antata mana apamusqaykichismantari? **9** ¿Manaraqchu allinta entiendenkichis imatachus niyta munani chayta? Qankunari, ¿manachu yuyankichis pishqa t'antallawan, pishqa waranqa runakuna mikhunanpaq milagro ruwasqayta? Hinaspapas, ¿manachu yuyankichis ashka canasta hunt'ataraq puchuq t'antakunatapapas huñusqaykichista? **10** ¿Manallataqchu yuyankichis, qanchis t'antallamanta tawa waranqa runakuna mikhunanpaq milagro ruwasqayta? Hinaspapas, ¿manachu yuyankichis ashka canasta hunt'ataraq puchuq t'antakunatapapas huñumusqaykichista? **11** ¿Imanaqtintaq qankunari mana entiendewankichishchú? Noqaqa manan t'antamantachu rimapayashaykichis. Aswanqa fariseo religionniyoq runakunapa, hinallataq saduceo religionniyoq runakunapa levaduranmanta cuidakunaykichispaqmi rimapayashaykichis, nispa.

12 Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa chayraq entienderanku, Jesuspa yachachisqanta. Payqa manan t'antata ruwana levaduramantachu niyta munaran. Aswanqa fariseokunapa, hinallataq saduceokunapa costumbrenkuman hinalla yachachisqankunamanta cuidakunankupaqmi chaykunataqa yachachiran.

Jesusqa Salvadorninchis Cristo kasqanmanta

(Mar 8.27-30; Luc 9.18-21)

13 Jesusqa Filipino sutiyoq lugarpi kaq Cesarea llaqtapa cercanman chayaruspanmi, discipulonkunata tapuran:

—Noqa Diosmanta Hamuq Runari, ¿pitaq kani runakunapaqri? nispa.

14 Chaymi discipulonkunaqa contestaranku:

—Wakinmi ninku: “Bautizaq Juanmi”, nispanku.

Wakintaqmi ninku: “Ñawpaq *profeta Eliasmi”, nispanku.

Wakinñataqmi ninku: “Ñawpaq profeta Jeremiasmi”,

nispanku. Hukkunañataqmi ninku: “Mayqen profetapashchá”, nispanku.

15 Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata tapuran:

—Qankunari, ¿ima ninkichistaq noqamanta?

Qankunapaqri, ¿pitaq noqari kaní? nispa.

16 Chaymi *Simón Pedroqa contestaran:

—Qanqa kanki Diosmanta Hamuq Salvadorniyku Criston, hinaspapas wiña-wiñaypaq kawsaq Diospa Wawanmi, nispa.

17 Hinaqtinmi Jesusqa Simón Pedrota niran:

—Jonaspa wawan Simón, qanpaqyá ancha kusikuy kachun. Kay nisqaykitaqa manan kikillaykimantachu, nitaq runakunamantachu yachamuranki. Aswanqa hanaq pachapi Dios Taytaymi kay yachaytaqa revelasuranki. **18** Chaymi noqapas niyki, qanqa kanki “Pedron” nispa. Kay sutiykiqa “rumi” ninantan nin. Noqaqa rumi hawapin *iglesiytaqa hatarichisqa. (Chay iglesiytaqa noqapi creeqkunan kanku). Hinaspapas paykunataqa manan diablopas nitaq wañuytas chinkachiytaqa atinqachu. **19** Hinaspan noqaqa qanman atiyta qosqayki huk llaveta hina, Diospa qayllanman runakuna haykunankupaq. Chaymi kay pachapi imapas watasqaykiqa, hanaq pachapipas watasqallataq kanqa. Hinallataq kay pachapi imapas pashkasqaykiqa, hanaq pachapipas pashkasqallataq kanqa, nispa.

20 Hinaspan Jesusqa chaykunata rimayta tukuruspa, discipulonkunata kamachiran khaynata:

—Qankunaqa amaraq ni pimanpas willankichisraqchu noqa Diosmanta Hamuq Salvador Cristo kasqaytaqa, nispa.

Jesusmi willakuran wañunanmanta

(Mar 8.31–9.1; Luc 9.22–27)

21 Chaymantapachan Jesusqa discipulonkunaman willayta qallariran khaynata:

—Noqaqa Jerusalén llaqtamanmi risaq. Chaypin kay Israel *nación llaqtapi kamachiq jefekuna, *sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq *leykunamanta yachachiq runakunapas, noqa Diosmanta Hamuq Runataqa, anchata ñak'arichiwaspanku, wañuchiwanqaku. Ichaqa saynata wañuchiwaqtinkupas, kinsa p'unchawmantan noqaqa kawsarinpusaq, nispa.

22 Hinaqtinmi Pedroqa Jesusta huk lawman waqyarispa, sayna nisqanmanta Jesusta q'aqchaspa, khaynata niran:

—¡Diosqa amayá permitichunchu qanta chaykuna pasasunaykitaqa! nispa.

23 Ichaqa Jesusñataqmi kutirimuspa Pedrota niran:

—¡Ayqeriy noqapa ñawpaqniymanta! Diospa munasqanta ama ruwanaypaqmi, qantaqa diablo rimachishasunki. Qanqa manan entiendenkichu Diospa munasqantaqa. Chaymi qanqa (Diospi mana creeq) runakuna hinalla piensashanki, nispa.

24 Chaymantan Jesusqa discipulonkunata nillarantaq khaynata:

—Pipas noqapa discipuloy kayta munaspaqa, qonqananmi kikinpa munasqanman hina imatapas ruwayta. Hinaspapas noqapi creesqanraykun tukuy ima sasachakuykuna chayamuqtinpas, listo kanan cruzpi ñak'arispas wañunanpaq. Hinallataqmi noqapa kamachisqaykunatapas ruwanan.

25 Ichaqa pipas kay pachapi payllapaq kawsay munaq runaqa, wiñaypaqmi wañunqa. Aswan pi runapas noqapi creesqanrayku wañuqmi, wiñaypaq kawsanqa. **26** Kay pachapi tukuy ima kaqniyoq kayri, ¿imapaqtaq sirven, sichus runapa alman mana salvasqa kaqtinrí? Kay pachapi runari, ¿hayk'ataq paganman almanta salvananpaqrí? Manan ni hayk'ataña pagaspapas salvakuytaqa atinkumanchu. **27** Ichaqa Dios Taytaypa ancha atiyinwanmi, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa, *angelniykunawan kushka hamusaq. Hinaspan sapankamankuman pagonkuta qopusaq kay pachapi ruwasqankuman hina. **28** Cheqaqtapunin niykichis, kaypi noqawan wakin kaqkunaqa manaraqmi wañunkichisraqchu, noqa Diosmanta Hamuq Runa, gobiernanaypaq hamushaqta rikuwanaykichiskama, nispa.

Jesuspa cuerpon k'ancharisqanmanta

(*Mar 9.2-13; Luc 9.28-36*)

17 1 Chaykuna rimasqanmanta soqta p'unchaw pasaruqtinmi, Jesusqa *discipulon Pedrotas, *Jacobotas, hinallataq Jacobopas wawqen Juantawan pusayukuspa, huk orqoman riran, chaypi paykunalla kanankupaq. [*Nota: Jacobopas huknin sutinmi karan Santiago*].

2 Chaypin kinsantin discipulonkunapas ñawpaqinpi, Jesusqa hukniraqman tukuran. Chaymi uyanpas inti hinaraq k'anchariran. Hinallataqmi p'achanpas sumaq yuraq k'anchariqman tukuran. **3** Hinaqtinmi chaypi qonqayllamanta

rikkhuriranku Jesuswan parlaspanku, Diosmanta yachachiq ñawpaq *profetakuna Moiseswan hinallataq Eliaspiwan ima.

4 Chaymi Pedroqa Jesusta niran:

—Yachachikuq, jallinmi kaypi kasqaykuqa! Munaqtiykiqa, kinsa ramadatayá ruwarusaqku, hukninta qanpaq, hukninta Moisespaq, huknintataq Eliaspaq, nispa.

5 Chaykunata Pedro rimallashaqtinraqmi, huk k'anchariq phuyu paykunata tapaykuran. Hinaqtinmi phuyu ukhumanta khaynata nimuran:

—Paymi khuyakusqay Wawayqa. Paywanmi anchata kusikuni. Payta uyarispayá kasukuychis, nispa.

6 Chayta uyarispankun Jesuspa discipulonkunaqa anchata mancharikuranku. Hinaspan qonqorikuranku uyankupas pampaman tupanankamaraq. **7** Chaymi Jesusqa discipulonkunaman ashuyuran. Hinaspan paykunata tupayuspa, khaynata niran:

—Sayariychis, ama mancharikuychishchu, nispa.

8 Hinaqtinmi paykunaqa sayarimuspanku, Jesustaqa sapallantaña chaypi rikuranku.

9 Chay orqomanta kutinpushaspankun, Jesusqa kinsantin discipulonkunata kamachiran khaynata:

—Kaykuna rikusqaykichistaqa, aman pimanpas willankichisraqchu, noqa Diosmanta Hamuq Runa wañusqaymanta kawsarimunaykama, nispa.

10 Chaymi discipulonkunaqa Jesusta tapuranku:

—*Leykunata yachachiq runakunari, ¿imanaqtintaq ninku, “Diosmanta Hamuq Runapa ñawpaqnintaqa *profeta Eliasraqmi hamunqa”, nisparí?

11 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Arí, cheqaqtapunin Eliasqa ñawpaqta hamuspa, Diosmanta runakunaman willanqa, Salvadorta chashkinankupaq. **12** Ichaqa noqan kunan niykichis: Eliasqa ñan hamuranña. Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunaqa mana cuentata qokurankuchu. Chaymi paytaqa mana chashkirankuchu. Aswanmi paytaqa tukuy ima munasqankuta ruwaranku. Saynallataqmi noqa Diosmanta Hamuq Runatapas, anchata ñak'arichiwanqaku, nispa.

13 Chayta uyarispankun kinsantin discipulonkunaqa, chayraq cuentata qokuranku, Bautizaq Juanmanta Jesús rimasqanta. [Nota: Profeta Eliasmi ñawpaq tiempopi runakunata waqyaran Diosman kutirikunankupaq, saynallatataqmi Bautizaq Juanpas Salvadorta chashkinankupaq runakunata waqyaran. Chayraykun Jesusqa niran: “Chay profeta Elías suyasqaykichisqa Bautizaq Juanmi karan”, nispa].

Demoniopa ñak'arichisqan jovenmanta

(Mar 9.14-29; Luc 9.37-43)

14 Jesusqa chay kinsa *discipulonkunapiwanmi ashka runakunapa kasqanman chayamuranku. Chaymi Jesusman huk runa ashuykamuspa, ñawpaqninpi qonqorikuspa, khaynata niran:

15 —¡Señorlláy, khuyapayaykuy kay wawallayta, hinaspaya payaykuy! Paymi nishuta ñak'arin ataki hap'iqtin. Chaymi payqa ashka kutiña ninaman, hinallataq unumanpas urmaykun. **16** Noqaqa ñan apamuraniña discipuloykikunamanqa; ichaqa manan paykunaqa sanoyachiyta atirankuchu, nispa.

17 Chaymi Jesusqa niran:

—¡Ay, Diospi mana creespa mana allin ruwaq runakuna! ¿Hayk'aqkamataq qankunawanri kasaq kaykunata uyarinaypaqrí? ¿Hayk'aqkamataq aguantasqaykichis qankunatarí? nispa.

Chayta nispanmi Jesusqa niran:

—¡Apamuychis chay joventa! nispa.

18 Saynata niqtinmi Jesusman chay joventa apamuranku. Hinaqtinmi Jesusqa q'aqchaspa *demoniota kamachiran chay jovenmanta lloqsinanpaq. Chaymi chay ratomantapacha chay jovenqa sanoyaran.

19 Chaymantan discipulonkunaqa Jesusman ashuyuspa, sapallankupi tapuranku:

—¿Imanaqtintaq noqaykuri mana atiraykuchu chay demonio qarqoytarí? nispanku.

20 Chaymi Jesusqa discipulonkunata niran:

—Qankunaqa pisi iñiyllayoc kasqaykichisraykun mana atirankichishchu chay demonio qarqoytaqa. Ichaqa

cheqaqtapunin niykichis, sichus huk mostazapa mukhun hina uchuychallapas qankunapa iñinyikichis kanman chayqa, niwaqchismi kay orqotapas “huk lawman ayqeriy”, nispa. Hinaqtinqa kay orqopas huk lawmanmi ayqerinman. Manan imapas sasaqa kanmanchu Diospi qankuna allinta iñiqtiykichisqa. **21** {Ichaqa ayunowan hinallataq oracionllawanmi kay demoniokunaqa lloqsin}, nispa.

Jesusmi huktawan willakuran wañunanmanta

(Mar 9.30-32; Luc 9.43-45)

22 Jesusqa *Galilea *provincia llaqtapi *discipulonkunapiwan kushka kashaspankun, paykunata niran: —Noqa Diosmanta Hamuq Runataqa, cheqniwaqniy runakunan hap'iwaspanku entregawanqaku. **23** Hinaspan wañuchiwanqaku. Ichaqa kinsa p'unchawmantan noqaqa kawsarinpusaq, nispa.

Chayta uyarispankun discipulonkunaqa anchata llakikuranku.

Diosta yupaychana templopaq impuesto pagasqankumanta

24 Capernaúm llaqtaman Jesús *discipulonkunapiwan chayaruqtinkun, templopaq impuesto cobraqkuna, Pedroman ashuyuspa tapuranku:

—Yachachisuqniykichisri, ¿manachu impuestota pagan templopaq? nispanku.

25 Chaymi Pedroqa contestaran:

—Arí, payqa paganmi, nispa.

Hinaqtinmi wasipi llapallan runakunapa kasqanman *Simón Pedro haykuruqtin hinalla, Jesusqa payta tapuran:

—*Simón, ¿qanri ima ninkitaq? Kay pachapi reykunari, ¿pikunamantataq cobranku impuestokunatarí? ¿Llaqtamasinku runakunamantachu, icha huk law llaqtayoy runakunamantachú? nispa.

26 Hinaqtinmi Pedroqa contestaran:

—Huk law llaqtayoy runakunamantan cobranku, nispa.

Chaymi Jesusqa niran:

—Arí, qanpa nisqaykiman hinan; llaqtamasinku runakunaqa manan pagankuchu. **27** Ichaqa chay impuesto

cobraqkuna ama phiñakunankupaqyá, laguna qochaman rispayki, anzueloykiwan challwata challwamuy. Hinaspa primer kaq challwa hap'isqaykipa siminta kichariy. Chay challwapa siminpin tarinki huk qolqeta. Hinaspa chay qolqewan chay impuesto cobraqkunaman pagamuy, noqapa impuesto paganayta, hinallataq qanpa impuesto paganaykitawan ima, nispa. [Nota: *Ñawpaq Israel nación llaqtapiqa, costumbrenkuman hinan, templota mantenenankupaq llapallan chay Israel nacionniyoq runakunaqa huk impuestota pagaranku. Chay clase impuestomantan rimashan Mateo 17.24*].

Jesusta discipulonkuna tapusqankumanta

(Mar 9.33-37; Luc 9.46-48)

18 1 Chay p'unchawkunapin *discipulonkunaqa Jesusman ashuyuspa, khaynata tapuranku: —¿Pitaq Diospa sumaq gobiernasqanpiri más importante runari kanqa? nispanku. [Nota: *Jesuspa discipulonkunaqa paytukusqa kaspankun saynataqa tapuranku*].

2 Chaymi Jesusqa huk warmachata waqyaspa discipulonkunapa chawpinpi sayaykachiran. 3 Hinaspan discipulonkunata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, pipas kay wawa hina humilde kaspan, Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa haykuyta atinqa. 4 Chaymi pipas kay wawa hina humilde sonqoyoq kaspá, Diospa gobiernasqan sumaq glorianpiqa aswan más importante runa kanqa. 5 Saynallataqmi pipas noqapa sutiypi kay wawata chashkiqqa, noqatapas chashkiwashanmi, nispa.

Runamasinta huchaman urmachiq runa castigasqa kananmanta

(Mar 9.42-48; Luc 17.1-2)

6 Jesusqa nillarantaqmi:

—Noqapi chayllaraq creeq runakunata, pipas huchaman urmachinqa chayqa, ancha castigasqan kanqa. Chayraykun chay runapaqqa aswan allin kanman, huk hatun molino rumita kunkanman wataruspa, lamar qochaman wikch'uyamuy. 7 Chaymi niykichis, kay pachapiqa kanqapunin runamasinta huchaman urmachiq runakunaqa. Ichaqa

¡ay, imaynaraq kanqa runamasinta huchaman urmachiq runakunaqa!

8 Saynaqa sichus makiykipas otaq chakiykipas huchaman urmachisunki chayqa, aswanyá kuchuspa karuman wikapay. Aswan allinmi kanman huknin makillayoq otaq huknin chakillayoq, wiñay kawsayman haykunaykipaqqa, aswan ishkañnin makintin otaq ishkañnin chakintin, wiñaypaq nina rawraq infiernoman wikch'uyusqa kanaykimantaqa. **9** Hinallataq sichus ñawiyki huchaman urmachisunki chayqa, aswanyá orqospa karuman wikapay. Aswan allinmi kanman huknin ñawillayoq, wiñay kawsayman haykunaykipaqqa, aswan ishkañnin ñawintin nina rawraq infiernoman wikch'uyusqa kanaykimantaqa.

10 Saynaqa noqapi creeq humilde runakunataqa, amayá ni mayqentapas despreciankichishchu. Ichaqa noqapi creeq humilde runakunataqa, hanaq pachapi Diospa *angelninkunan waqaychan. **11** {Noqa Diosmanta Hamuq Runaqa, huchankupi chinkasqa runakunata salvaqmi hamurani}, nispa.

Chinkasqa ovejamanta

(Luc 15.3-7)

12 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—¿Ima niwaqchistaq qankunari? Sichus

mayqenniychispapas pachaq ovejaykichismanta huknin chinkaruqtin, ¿manachu esqon chunka esqonniyoq ovejaykichiskunata saqeruspa, chay chinkaq ovejata mashkaq riwaqchis tarimunaykichiskama? **13** Cheqaqtapunin niykichis, qankunaqa chay esqon chunka esqonniyoq ovejaykichismantapas, aswan mastaraqmi kusikunkichis chay chinkasqa ovejaykichis tarimusqaykichiswanqa.

14 Saynallataqmi, Dios Taytaykichispas mana munanchu, noqapi chayllaraq creeqkunamanta ni ch'ullallapas huchaman urmaspa, wiñaypaq chinkasqa kanantaqa, nispa.

Perdonanamanta

(Luc 17.3)

15 Jesusqa nillarantaqmi:

—Diospi creeqmasyki qanpa contraykipi imatapas mana allintachu ruwanqa chayqa, paywanyá sapallanpi parlaspa

q'aqchay, chaykuna ruwasqanmanta cuentata qokunanpaq. Sichus chay nisqaykiman hina kasukunqa chayqa, Dioswanmi allinpiña kawsanqa. **16** Mana kasukunqachu chayqa, huk testigota otaq ishkaq testigokunata pusayukuspayki riy, contraykipi ruwasqanmanta paywan parlamunaykipaq, saynapi chay ishkaq otaq kinsa testigokunapa ñawpaqinpi rimapayasqayki, yachasqa kananpaq. **17** Hinallataq chay testigokunapa ñawpaqinpipas mana uyarisunkichu chayqa, iglesiaman rispayki willamuy llapallan creyentekuna yachanankupaq. Sichus iglesiapi huñunakuqkunatapas mana kasukunqachu chayqa, Diospi mana creeq huchasapa runata hinaña rikuychis, imaynan Roma llaqtapaq impuesto cobraq runakunapas huchasapa runakuna kashanku chay hinata.

18 Cheqaqtapunin niykichis, kay pachapi imapas watasqaykiqa, hanaq pachapipas watasqallataqmi kanqa. Hinallataq kay pachapi imapas pashkasqaykiqa, hanaq pachapipas pashkasqallataqmi kanqa.

19 Hinallataqmi qankunataqa huktawan niykichis, sichus ishkaqyllapas kay pachapi huk acuerdoman haykuspa, Dios Taytaymanta imatapas mañakunkichis chayqa, payqa qosunkichismi chay mañakusqaykichistaqa. **20** Chayraykun niykichis, sichus ishkaqyllapas otaq kinsallapas noqapa sutiypi huñunakunqaku chayqa, paykunapa chawpinpin noqaqa kashani, nispa.

21 Chaymi Pedroqa Jesusman ashuyuspa tapuran:

—Señorlláy, ¿Diospi creeqmasy noqapa contraypi ima mana allintapas ruwaspa huchallikuqtinri, hayk'a kutikamataq perdonaymanrí? ¿Qanchis kutikamachú? nispa.

22 Hinaqtiinmi Jesusqa contestaran:

—Manan qanchis kutillatachu Diospi creeqmasykitaqa perdonanayki, aswanqa qanchis chunkata qanchis kutikaman, nispa. *[Nota: Kay versiculoqa khayna ninantan nin: Noqanchisqa tukuy tienpon dispuesto kananchis perdonananchispaq].*

Mana perdonay munaq runamanta

23 Jesusqa nillarrantaqmi:

—Runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun huk *reymanni. Chay reymi llank'apakuqnin runakunata

waqyachimuspa cuentata mañaran. **24** Chaymi cuentata mañayta qallarishaqtin, payman pusamuranku ashka-ashka millonninpi qolqe debeq serviqnin runata. **25** Ichaqa chay serviqnin runapaqa manan qolqen karanchu chay reyman pagapunanzaqqa. Chaymi chay reyqa wakín serviqnin runakunata khaynata kamachiran: “Chay debewaqnin runata, warmintinta, wawakunantinta, hinallataq tukuy ima kaqninkunatawan vendemuychis”, nispa. Saynataqa kamachiran, chay debesqan pagasqa kananpaqmi.

26 Hinaqtinmi chay serviqnin runaqa reypa ñawpaqninpi qonqoriyukuspa, khaynata ruegoakuran: “Señorlláy, ama hina kaychu, huk tiempochatawan suyayukuway; debesqaytaqa llapachallantan pagapusqayki”, nispa.

27 Saynata ruegoakuqtinmi, reyqa chay serviqnin runata khuyapayaspa niran: “Ripuy hawkalla. Perdonaykin llapallan debewasqaykitaqa”, nispa.

28 Hinaqtinmi chay serviqnin runaqa, reypa ladonmanta lloqsiruspa, pacha qolqella debeqnin serviqmasin runawan tuparuran. Hinaspan payqa chay chikachallan qolqe debeqnin runata, kunkanmanta hap'ispa, niran: “¡Debewasqaykita kunachallan pagapuway!” nispa.

29 Chaymi chay pacha qolqe debeq runaqa, debesqan runapa ñawpaqninpi qonqoriyukuspa, ruegoakuran khaynata: “Ama hina kaychu, huk tiempochatawan suyayukuway. Noqaqa llapachallan debesqaytan pagapusqayki”, nispa.

30 Ichaqa chay runañataqmi, debeqnin runapa ruegoakusqantapas mana khuyapayaranchu. Hinaspan chay debeqnin runata aswan carcelman churachimuran, llapallan debesqanta pagayta tukunankama. **31** Chaymi sayna ruwasqanta rikuspanku, serviqmasin runakunaqa, sonqonkupi anchata renegaranku. Hinaspan paykunaqa reyman rispanku, chaykuna ruwasqanmanta willamuranku.

32 Hinaqtinmi reyqa chay ashka-ashka millonninpi debeqnin runata waqyachimuspa, khaynata niran: “¡Yaw mana khuyapayana yana alma runa! Llapallan debewasqaykitan noqaqa perdonarayki ruegoakusqaykirayku. **33** Chayri, ¿manachu qanpas noqa hina perdonaykuwaq karan, chay debesuqnin runamasiykita?” nispa. **34** Chaymi

reyqa anchata phiñakuran chay runapaq. Hinaspan castiganankupaq apachiran, llapallan debesqanta pagayta tukunankama.

35 Chaykunata nispanmi, Jesusqa niran:

—Saynallatataqmi hanaq pachapi Dios Taytaypas qankunawanqa ruwanqa, sichus qankuna runamasiykichista mana tukuy sonqoykichiswanchu perdonankichis chayqa, nispa.

Casado kashaspa ama t'aqanakunankumanta

(Mar 10.1-12; Luc 16.18)

19 **1** Jesusqa kaykunata *Galilea *provincia lawpi yacharachispanmi, chaymanta ripuran. Hinaspan chayaran Jordán mayupa chimpanpi Judea provincia lawman; chay lugarqa intiq lloqsimunan lawpin tarikuran. **2** Hinaqtinmi Jesuspa qepanta ashkallaña runakuna riranku. Chaypin Jesusqa onqosqa runakunata sanoyachiran.

3 Chaymi wakín *fariseo religionniyoq runakunaqa, Jesusta rimasqanpi pantachiyta munaranku. Hinaspan payman ashuyuspa khaynata tapuranku:

—Huk casado runari, ¿ima motivollawanpas warminmanta t'aqakuyta atinmanchú? nispanku.

4 Jesusñataqmi contestaran:

—¿Manachu qankunari Bibliapi leerankichis, Diosqa kay pacha qallariyninpi qarita warmitawan ruwasqanta?

5 Hinaspan Diosqa niran: “Qariqa papantapas mamitantapas saquespanmi, casarakusqan warminwan tiyanan. Hinaspan ishkeyninku huk runa hinallaña kananku”, nispa. **6** Chaymi casado kaspankuqa, manaña ishkey runakuna hinañachu kanku. Aswanqa huk runa hinallañan kanku. Chayraykun Diospa hukllasqantaqa, runaqa mana t'aqananchu, nispa.

7 Hinaqtinmi fariseo religionniyoq runakunaqa Jesusta tapullarankutaq:

—Chayri, ¿imanaqtintaq Moisesri escribisqan *leypi yachachiran khaynata: “Pipas warminmanta t'aqakuyta munaspaqa, divorcio papelta firmayuspanmi t'aqakullanman”, nisparí?

8 Jesusñataqmi contestaran:

—Moisespa tiemponpi runakunaqa qankuna hinan nishu rumi sonqo karanku. Chayraykun Moisesqa chay runakunataqa permitiran warminkumanta t'aqakunankutaqa. Ichaqa kay pacha qallariyninmantapachapas Diosqa manan munaranchu, pipas casarasqa kashaspa warminmanta t'aqakunantaqa. **9** Chaymi niykichis, manan ni pipas warminmantaqa t'aqakunmanchu. Sichus pipas warminmanta t'aqakuspa huk warmiwan casarakuspaqa, waqllikuy huchapin kashan. T'aqakunmanqa sichus warmin piwanpas waqllirukullaqtinmi, nispa.

10 Chaykunata niqtinmi *discipulonkunaqa Jesusta niranku:

—Sayna kaqtinqa aswanchá amaña casarakuyqa kanmanchu, nispanku.

11 Chaymi Jesusqa discipulonkunata niran:

—Kay yachachikuykunaqa manan llapallan runakunapaqchu. Aswanqa pikunamanchus Dios atiyta qon, paykunallapaqmi. **12** Ichaqa kanmi qarikuna nacesqankumantapacha capasqa hina nacemuspanku mana warminayachikuqkuna. Wakinñataqmi runapa capasqan kasqanrayku mana warminayachikuqkuna kanku. Hinallataq wakinpas Diospa kamachisqanpi llank'anankupaq akllasqa kaspanku mana warmiyoq kayta munaqkuna kanku. Saynaqa kay yachachikuyta chashkiyta munaqkunaqa, chashkichunkuyá, nispa.

Wawakunata Jesús bendecisqanmanta

(Mar 10.13-16; Luc 18.15-17)

13 Jesusmanmi wawakunata pusamuranku, paykunaman makinta churayuspa Diosmanta mañapunampaq. Ichaqa Jesuspa *discipulonkunañataqmi wawakuna pusamuq runakunata q'aqcharanku. Hinaspan mana munarankuchu Jesusman ashuyunankuta. **14** Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata niran:

—Ama hark'aychishchu wawakuna noqaman hamunantaqa. Kay wawakuna hina kaq runakunapaqmi, hanaq pachapi Diospa suma-sumaq glorianqa, nispa.

Jesús wawachakunapiwan (Mateo 19.13-15)

15 Jesusqa saynata niruspanmi, sapankama wawakunapa umanman makinta churayuspa, Diosmanta paykunapaq mañapuran. Hinaspan chaymanta ripuran.

Jesuswan huk qapaq joven parlasqanmanta

(Mar 10.17-31; Luc 18.18-30)

16 Huk jovenmi, Jesusman hamuspa tapuran:

—Allin yachachikuq, ¿imata ruwaspaytaq Diospa ladonpiri wiña-wiñaypaq kawsayman? nispa.

17 Hinaqtiinmi Jesusqa contestaspa niran:

—¿Imanaqtintaq allin kaqkunamantari yachayta munankí? Manan pipas allinqa kanchu, aswanqa Diosllan. Sichus wiñaypaq kawsayta munaspaykiqa, Diospa kamachikuyninkunata kasukuy, nispa.

18 Hinaqtiinmi chay jovenqa Jesusta tapullarantaq khaynata:

—¿Mayqen kaq kamachikuykunatataq kasukunayrí? nispa.
Chaymi Jesusqa niran:

—Aman pitapas wañuchinkichu; aman piwanpas waqllikunkichu; aman suwakunkichu; aman pipa contranpipas llullakuspaqa rimankichu. **19** Tayta mamaykitapas allinta respetaspayá kasukunki. Hinallataq runamasiykitapas, qan kikiykita hina munakunki, nispa.

20 Hinaqtiinmi chay joven runaqa niran:

—Taksa kasqaymantapachan chay kamachikuykunataqa kasukurani. ¿Imatawanraqtaq ruwaymanrí? nispa.

21 Chaymi Jesusqa niran:

—Sichus allin cabal runa kayta munanki chayqa, tukuy ima kaqniykikunata vendemuy. Hinaspa chay qolqeta wakchakunaman rakimuy. Saynapin hanaq pachapi tukuy ima kaqniyoq kanki. Chayta ruwaramuspaykitaq hamunki noqata qatikuwanaykipaq, nispa.

22 Hinaqtiinmi Jesuspa nisqanta uyarispa, chay jovenqa anchata llakikuspa ripuran, nishu qapaq runa kasqanrayku.

23 Chaymi Jesusqa *discipulonkunata niran:

—Cheqatapunin niykichis, huk qapaq runaqa ancha sasatan Diospa hanaq pacha glorianmanqa haykunqa. **24** Aswanmi ichaqa nisqaykichis, huk hatun *cabello animalraqmi awqapa ninrinta pasarunman, huk qapaq runa Diospa gobiernasqan sumaq glorianman haykunanmantaqa, nispa.

25 Hinaqtiinmi Jesuspa discipulonkunaqa, chay yachachisqankunata uyarispanku, astawanraq admirakuranku. Hinaspan khaynata niranku:

—Sayna kaqtinri, ¿pitaq atinman salvakuytarí? nispanku.

26 Chaymi Jesusqa discipulonkunata qawarispa, khaynata niran:

—Runakunapaqqa sasan ima ruwaypas. Diospaqmi ichaqa tukuy imapas mana sasachu, nispa.

27 Hinaqtiinmi Pedroqa Jesusta niran:

—Noqaykuqa tukuy imaykutapas saqemuspaykun qanwan kushka purishayku. Chayri, ¿ima premiotataq noqaykuri chashkisaqkú? nispa.

28 Hinaqtinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, tukuy imatapas mosoqman Dios tukuchiqtinmi, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa, sumaq k'ancharishaq *tronoypi tiyayusaq, atiyniywan gobiernanaypaq. Saynallataqmi qankunapas, noqapi creesqaykichisrayku, chunka ishkaykiyoq tronokunapi tiyaykullankichistaq; hinaspan Israel *nación llaqtapa chunka ishkaykiyoq hatun ayllunkunata juzgankichis. **29** Chaymi noqaqa niykichis, pipas wasinta, wawqenta, pananta, papanta, mamitanta, warminta, wawankunata, hinallataq chakrankunatapas noqarayku saqeqmi, pachaq kuti mastaraq chashkinqa; hinallataqmi wiña-wiñaypaq kawsaytapas chashkillanqataq. **30** Chaymi niykichis, kay pachapi runakuna qawanaypaq importante kaq ashka runakunan, hanaq pachapiqa mana importantechu kanqaku. Ichaqa kay pachapi mana importante kaq ashka runakunañataqmi, hanaq pachapiqa aswan más importante kanqaku.

Uvas chakrapi llank'aq runakunamanta

20 **1** —Runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun huk uvas chakrayoq runamanmi. Chay runan tutallamanta lloqsispa runakunata mashkamun chakranpi llank'anankupaq. **2** Hinaspan chay mashkamusqan runakunawan acuerdoman haykuranku, chakranpi llank'amuqtinku huk p'unchaw jornalta pagapunaypaq. Saynata acordaruspankutaqmi, paykunataqa chakranman mandaran llank'amunankupaq. **3** Hinallataqmi esqon horas hinaña kashaqtin chay uvas chakrayoq runaqa kaqmanta lloqsiran. Hinaspan plazapi rikuran mana llank'anayoq yanqa sayashaq runakunata. **4** Chaymi paykunatapas niran: “Qankunapas riychisyá chakraypi llank'amuq; llank'asqaykichismantaqa pagapusqaykichismi”, nispa. Hinaqtinmi paykunapas chay uvas chakranman llank'aq riranku. **5** Saynallataqmi chawpi p'unchaw hina horasta, hinallataq kinsa horas tarde hinaña kashaqtinpas, chay uvas chakrayoq runaqa lloqsillarantaq. Hinaspan apamullarantaq runakunata chakranpi llank'anankupaq. **6** Chaymantapas pishqa horas hina tardeña kashaqtinmi, chay uvas

chakrayoq runaqa plazaman lloqsillarantaq. Hinaspan mana llank'anayoq yanqa sayashaq runakunata rikuspa, tapuran: “¿Imanaqtinta qankunari mana imatapas ruwaspa, kaypi enteron p'unchaw kashankichís?” nispa. **7** Chaymi chay runakunaqa contestaranku khaynata: “¡Manan ni pipas llank'apakunaykupaq pusawankuchu!” nispanku. Hinaqtinmi chay uvas chakrayoq runaqa niran: “Saynaqa qankunapas chakraypi llank'aqyá riychis; {llank'asqaykichismantaqa pagapusqaykichismi}”, nispa.

8 Chaymantan inti haykuyushaqtinña uvas chakrayoq runaqa, capatazninta kamachispa, khaynata niran: “Llank'aqkunata waqyamuspa jornalninta pagapuy, qepallataña hamuqkunamanta qallarispas, tutamantan hamuqkunapi tukunaykikama”, nispa. **9** Chaymi pishqa horas hina tardetaña llank'anankupaq hamuq runakuna ashuyamuqtinku, chay capatazqa huk p'unchaw jornal completota sapankamaman pagapuran. **10** Chaymantañataqmi ashuyamullarankutaq, tempranomanta llank'aq runakunapas. Hinaspan paykunaqa piensaranku, chay qepa hamuq runakunamanta aswan mastaraq pagonkuta chashkinankupaq. Hinaqtinmi paykunamanpas chay capatazqa, huk p'unchaw jornal completollatataq pagapuran. **11** Chaymi chay enteron p'unchaw llank'apakuq runakunaqa, chakrayoqpa contranpi rimapakuranku. **12** Hinaspan chay uvas chakrayoq runata, khaynata niranku: “Kay qepallataña hamuq runakunaqa huk horallan llank'arunku. Chayri, ¿imanaqtinta paykunamanri noqaykuman hina iguallata pagarapunkí? Noqaykuqa enteron p'unchawmi ruphaypipas pisipaspa llank'arayku. Sayna ruwasqaykiqa manan allinchu”, nispanku. **13** Hinaqtinmi uvas chakrayoq runaqa, chay reclamaq runakunamanta huknin kaq runata, khaynata contestaran: “¡Amigo! Manan noqaqa engañashaykichu. Qanmanqa pagapushayki imaynan parlasqanchisman hinan. Icha ¿manachu noqawan acuerdopi qeparanchis, huk p'unchaw jornalta pagapunaypaq? **14** Saynaqa chay pagoykita chashkikapuspa ripuy. Noqaqa imaynan huk p'unchaw jornalta qanman pagapushayki, saynallatataqmi kay qepallataña hamuq runakunamanpas, pagapuyta munani. **15** Ichaqa

noqan yachani qolqeywan ima ruwaytapas. Icha, ¿allin runa kasqaywanchu qanqa envidiakushankí?” nispa.

16 Kay willakuywan yachachiyta tukuruspanmi, Jesusqa niran:

—Kay pachapi runakuna qawanapaq importante kaq ashka runakunan, hanaq pachapiqa mana importantechu kanqaku. Ichaqa kay pachapi mana importante kaq ashka runakunañataqmi, hanaq pachapiqa aswan más importante kanqaku. {Diosqa ashka runakunatan waqyan salvasqa kanankupaq, ichaqa chikallanmi akllasqa runakunaqa kanku}, nispa.

Jesusmi kinsa kutitaña willakuran wañunanmanta

(Mar 10.32-34; Luc 18.31-34)

17 Jerusalén llaqtaman rishaspankun, Jesusqa chunka ishkayniyoc *discipulonkunata huk lawman waqyarispa, khaynata niran:

18 —Noqanchisqa Jerusalén llaqtamanmi rishanchis. Chaypin noqa Diosmanta Hamuq Runaqa entregasqa kasaq, *sacerdotekunapa jefenkunaman, hinallataq *leykunata yachachiq runakunaman ima. Paykun an acusawanqaku “wañuchun”, nispanku. **19** Hinaspan huk law *nacionniyoq runakunaman entregawanqaku. Chaymi paykunaqa asipayawaspanku burlakuwanqaku; hinallataq maqawanqaku ima. Chaymantataqmi cruzpi chakataspa wañuchiwanqaku. Ichaqa kinsa p'unchawmantan kawsarinpusaq, nispa.

Zebedeopa warmin huk favorta mañakusqanmanta

(Mar 10.35-45)

20 Chaymantan Zebedeopa warminqa Jesusman ashuyuran ishkaynin wawankunapiwan ima. Hinaspan huk favorta mañakunanpaq Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuran.

21 Hinaqtinmi Jesusqa payta tapuran:

—¿Imatataq munankirí? nispa.

Chaymi chay warmiqa khaynata niran:

—Ama hina kaychu, favorniykita merecesaq, qan gobiernaspaykiyá, kay wawaykunata tiyaykachipuway, hukninta phaña ladoykipi, huknintañataq lloqe ladoykipi, nispa.

22 Hinaqtiinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Qankunaqa manan yachankichishchu ima mañakusqaykichistapas. Noqaqa anchatan ñak'arisaq. Ichaqa, ¿qankuna atiwaqchishchu noqa hina ñak'ariyta? nispa.

Hinaqtiinmi paykunañataq niranku:

—Arí, atisaqkun, nispanku.

23 Chaymi Jesusqa niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, qankunaqa noqa hinan anchata ñak'arinkichis. Ichaqa manan noqachu nisaq pis phaña ladoypi otaq lloq'e ladoypi tiyananpaqqa. Aswanmi chaypiqa tiyanqaku Papaypa akllasqan runakunalla, nispa.

24 Chayta uyarispankun Jesuspa chunkantin

*discipulonkunaqa phiñakuranku, Juanpaq hinallataq

*Jacobopaqwan ima. **25** Chaymi Jesusqa discipulonkunata waqyaspa, khaynata niran:

—Qankunaqa yachankichismi kay pacha *nación llaqtakunapi gobiernaqkunaqa, llaqta runakunata kamachispankun munasqankuta ruwanku. Saynallataqmi autoridadkunapas paytukusqallaña kaspanku, llaqta runakunawanqa munasqankuta ruwanku. **26** Ichaqa qankuna ukhupiqqa manan saynachu kanan. Aswanqa pipas qankuna ukhupi kamachiyta munaspaqa, qankunata servisuqniykichismi kanan. **27** Hinallataq pipas allin reqsisqa primeropi kayta munaspaqa, qankuna ukhupiraqmi serviqniykichis runa kanan. **28** Saynallataqmi noqa Diosmanta Hamuq Runaqa, manan noqata serviwanankupaqchu hamurani. Aswanqa runakunata servinaypaqmi hamurani. Hinaspapas huchasapa runakunapa rantinpi wañuspay, paykunata salvanaypaqmi noqaqa hamurani, nispa.

Ishkay ñawsa runakunata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mar 10.46-52; Luc 18.35-43)

29 Jesusqa *discipulonkunapiwan kushka Jericó

llaqtamanta lloqsimushaqtinkun, ashka runakunapas Jesuspa qepanta riranku. **30** Hinaqtiinmi chay risqanku ñanpa patanpi, ishkay ñawsa runakuna tiyashasqaku. Chayninta Jesús pasasqanta uyariruspankutaqmi, chay ishkay ñawsa runakunaqa qaparispas, waqyakuranku khaynata:

—¡Davidpa mirayninmanta Jesús, khuyapayaykuwaykuyá! nispanku.

31 Chaymi runakunaqa phiñarikuranku, chay ñawsa runakuna upallanankupaq. Ichaqa saynata phiñarikushaqtinkupas, chay ñawsa runakunaqa astawanraqmi qapariranku khaynata:

—¡Davidpa mirayninmanta Jesús, khuyapayaykuwaykuyá! nispanku.

32 Hinaqtinmi Jesusqa chay ñan risqankupi sayaykuspa, chay ishkaynin ñawsa runakunata waqyaspa tapuran:

—¿Imatataq qankunapaq ruwanaytari munankichís? nispa.

33 Chaymi paykunaqa contestaranku:

—Señor, ñawsa kasqaykumantan sanoyayta munayku, nispanku.

34 Chaymi Jesusqa paykunata khuyapayaspa, ñawinkuta tupayuran. Hinaqtinmi chay ratomantapacha chay ishkaynin ñawsa runakunaqa sanoyaspa rikuranku. Hinaspan Jesuspa qepanta riranku.

Jerusalén llaqtaman Jesuspa haykusqanmanta

(*Mar 11.1-11; Luc 19.28-40; Juan 12.12-19*)

21 1 Jesusqa *discipulonkunapiwanmi Jerusalén llaqtapa cercanpi Betfagé sutiyoq llaqtaman chayaruranku. Hinaspan Olivos moqopi samariranku. Chaypin Jesusqa ishkay discipulonkunata, **2** khaynata niran:

—Riychis waq chimpapi llaqtachaman. Chayman chayaruspaykichismi watasqa asnota malta uñantinta tarinkichis. Chayta pashkamuspayá aysamunkichis. **3** Sichus pipas imatapas nisunkichis chayqa, qankunaqa khaynatayá ninkichis: “Señormi necesitashan; payqa kutichinpullasunkin”, nispa.

4 Kaykunaqa pasaran Diosmanta willakuq ñawpaq *profetapa escribisqan cumplikunapaqmi. Paymi khaynata escribiran:

5 “Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunata nimuychis:

¡Qawariychis!

¡Qankunapa reyniykichismi hamushan!

¡Payqa cargana asnopa uñanpi montayukuspan hamushan!

Jerusalén llaqtaman Jesuspa haykusqan (Mateo 21.1-11)

¡Hinaspapas payqa huk humilde runa hinan hamushan!” nispa [Zacarías 9.9].

6 Hinaqtinmi Jesuspa kamachisqan ishka ynin discipulonkunaqa, chay llaqtachaman riranku. Chayaruspankutaqmi Jesuspa nisqanman hina ruwaranku. **7** Hinaspan Jesuspa kasqanman chay asnotaqa malta uñantinta aysamuranku. Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa p'achankuwan karunaranku. Chay asnopa uñanpi montayukuspan Jesusqa Jerusalén llaqtaman riran. **8** Saynallataqmi ashka runakunapas Jesuswan kushka riranku. Hinaqtinmi wakin runakunaqa p'achankuta Jesuspa risqan ñanpi mast'aranku. Wakinñataq sach'apa ramankunata

wit'umuspanku Jesuspa risqan ñanpi mast'aranku, chayninta Jesús pasanpaq. **9** Hinaspan Jesuspa ñawpaqninta, hinallataq qepanta riqkunapas, altomanta qaparisa, khaynata niranku:

“¡Davidpa mirayninmanta hamuq Salvadorqa, alabasqayá kachun!
¡Señor Diospa sutinpi hamuqqa alabasqayá kachun!
¡Hanaq pachapi kaqkunapas Diostayá alabachunku!”
niskanpu.

10 Hinaqtinmi Jerusalén llaqtaman Jesús haykuruqtin, llapallan chay Jerusalén llaqtapi kaq runakunaqa, Jesuspa hamusqanta rikuspanku, bullata ruwaspa ninakuranku:

—¿Pitaq kay runarí? niskanpu.

11 Chaymi Jesuswan kushka hamuq runakunaqa contestaranku:

—Payqa *Galilea *provinciapi kaq Nazaret llaqtayoq Jesusmi, hinaspapas Diosmanta willakuq *profetan, niskanpu.

Templopi vendeq runakunata Jesús qarqosqanmanta

(*Mar 11.15-19; Luc 19.45-48; Juan 2.13-22*)

12 Jerusalén llaqtaman chayaruspanmi, Jesusqa *temploman riran. Hinaspan temploman haykuspa, chaypi llapallan vendeq runakunata, hinallataq rantiqkunatapas hawaman qarqomuran. Saynallataq huk law *nacionpa qolqenta templopa qolqenwan cambiaqkunapa mesankutapas pampaman wikaparan. Saynallataqmi paloma vendeqkunapa cajonninkutapas pampaman wikaparan. **13** Hinaspan paykunata niran:

—Diosmi Bibliapi nishan: “Temployqa noqamanta mañakunankupaq sutichasqa wasin kanqa”, nispa. Qankunan ichaqa, suwakunapa wasinman hina tukurachinkichis, nispa.

14 Jesusqa templopi kallashaqtinraqmi, payman ashuykamuranku ñawsa runakuna, hinallataq wist'u runakunapas. Chaymi Jesusqa paykunata sanoyachiran.

15 Hinaqtinmi templopi warmakunaqa niranku: “Davidpa mirayninmanta hamuq Salvadorqa, alabasqayá kachun”, niskanpu. Chayta uyarispanku, hinallataq Jesuspa milagrokuna ruwasqanta rikuspankun, *sacerdotekunapa

jefenkunaqa, hinallataq *leykunata yachachiq runakunapiwan ima anchata phiñakuranku. **16** Hinaspan Jesusta khaynata tapuranku:

—¿Manachu uyarinki kay warmakuna imatachus nishanku chayta? nispanku.

Jesusñataqmi contestaran:

—Arí, allintan uyarishani. Qankunari, ¿manachu Bibliapi leerankichis:

“Uchuy warmakunan,
ññuq wawakunapiwan ima
alabasunki”, nisqanta? nispa [*Salmos 8.2*].

17 Chayta niruspanmi Jesusqa, paykunata saquespa Jerusalén llaqtamanta Betania llaqtaman riran. Hinaspan Jesusqa chay tuta chay Betania llaqtapi samapakuran.

Mana ruruq higos sach'amanta

(*Mar 11.12-14, 20-26*)

18 Jesusqa Jerusalén llaqtamanmi achiqayllata kutimuran. Hinaspan ñan hamusqanpi yarqachikuran. **19** Chaymi Jesusqa ñan patapi huk higos sach'ata rikuruspa ashuyuran. Ichaqa manan ni ima ruruntapas chay sach'apiqa tariranchu. Aswanmi chay sach'aqa rap'iyoylla kasqa. Chaymi Jesusqa chay sach'ata niran:

—¡Kunanmantaqa manañan ni hayk'aqpas rurunkiñachu! nispa.

Chaymi chay higos sach'aqa kasqan ratolla ch'akipurán.

20 Chayta rikuspankun Jesuspa *discipulonkunaqa admirasqallaña tapuranku:

—¿Imanaqtintaq kay higos sach'ari kasqan ratolla ch'akirparin? nispanku.

21 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Cheqaqtapunin niykichis, sichus qankuna Diospi creenkichis mana ishkayaspa chayqa, (chashkinkichispunin oracionpi mañakusqaykichistaqa. Hinaspapas qankunaqa), imatachus kay higos sach'awan ruwarani, chaymantapas aswan mastaraqmi ruwankichis. Hinaspapas niwaqchismi kay orqotapas “Ayqeriy kaymanta, hinaspa lamar qochaman wik'h'uyukuy”, nispa, hinaqtinqa kay orqopas

kasusunkichismi. **22** Saynallataq sichus cheqaqtapuni Diospi creespaykichis qankuna imatapas mañakunkichis chayqa, chashkinkichismi, nispa.

Jesusqa kamachinanpaq atiyniyoq kasqanmanta

(Mar 11.27-33; Luc 20.1-8)

23 Jesusqa *temploman haykuspanmi runakunaman yachachisharan. Hinaqtinmi *sacerdotekunapa jefenkunaqa, hinallataq Israel *nacionpi autoridadkunapiwan ima, Jesusman ashuyuspa tapuranku:

—Kaykunata ruwanaykipaqri, ¿pitaq qantari autorizasurankí? Hinaspapas kay atiytari, ¿pitaq qosurankirí? nispanku.

24 Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Noqapas kunanmi qankunata tapullasqaykichistaq. Sichus qankuna contestawankichis chayqa, noqapas nisqaykichismi, ima atiywansi kaykunata ruwani chayta.

25 Kunanyá niwaychis, runakunata Juan bautizananpaqri, ¿pitaq mandamuran? ¿Dioschu icha runakunallachú? nispa.

Saynata Jesús tapuqtinmi, paykunapura tapunakuranku khaynata:

—“Diosmi mandamuran” nisunchis chayqa, niwasunchá, “¿imanaqtintaq Juanpa nisqantari mana creerankichishchú?” nispa.

26 Sichus “runakunallan mandamuran” nisunchis chayqa, llapallan llaqta runakunachá noqanchispa contranchispi sayarimunkuman. Hinaspapas paykunaqa yachankun, Juanqa Diosmanta willakuq *profeta kasqanta, nispanku.

27 Chaymi paykunaqa Jesusta contestaranku khaynata:

—Manan yachaykuchu, nispanku.

Hinaqtinmi Jesuspas nillarantaq:

—Noqapas manan nisqaykichishchu ima atiywansi kaykuna ruwasqaytaqa, nispa.

Huk runapa ishkaynin wawankunamanta

28 Jesusqa nillarantaqmi:

—Qankunari, ¿ima niwaqchistaq kay willakuymantari? Huk runan ishkay wawayoq karan. Hinaspan kuraq wawanta

niran: “¡Waway! kunan p'unchawyá uvas chakranchispi llank'aq riruy”, nispa. **29** Chaymi chay kuraq wawanqa contestaran: “¡Manan riymanchu!” nispa. Ichaqa chay kuraq wawanqa, tumpa unaymanta yuyaymanarispami, “manan riymanchu” nishaspanpas, chay uvas chakraman llank'aq riran. **30** Saynallataqmi chay runaqa sullk'a kaq wawantapas nillarantaq: “¡Waway! kunan p'unchawyá uvas chakranchispi llank'aq riruy”, nispa. Hinaqtinmi chay wawanqa niran: “¡Arí papáy! Risaqmi”, nispa. Ichaqa “arí” nishaspanpas, manan payqa riranchu.

31 Chayta willaspanmi Jesusqa tapuran chay runakunata:

—¿Mayqen kaq wawantaq papanpa kamachisqanman hina ruwaranrí? nispa.

Chaymi *sacerdotekunapa jefenkunaqa, hinallataq Israel *nacionniyoq runakunapa kamachiqnin runakunapiwan contestaranku:

—Kuraq kaq wawanmi, nispanku.

Hinaqtinmi Jesusñataq niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, *impuesto cobraq runakuna, hinallataq qenlli vidapi puriq huchasapa warmikuna iman, Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa qankunamanta primerta haykunqaku, (huchankumanta wanakusqankurayku).

32 Ichaqa Bautizaq Juan hamuspanmi qankunata yachachisurankichis, Diosta imaynata kasukunaykichispaq. Ichaqa qankunañataqmi Bautizaq Juanpa yachachisqankunapi mana crearankichishchu. Aswanqa Roma llaqtapaq impuesto cobraq runakuna, hinallataq millay qenlli vidapi puriq huchasapa warmikuna iman Bautizaq Juanpa rimasqanpiqa crearanku. Qankunañataqmi ichaqa tukuy chaykunata rikushaspaykichispas, Bautizaq Juanpa willakusqanpiqa mana crearankichishchu; nitaq huchaykichistapas saqerankichishchu, nispa.

Chakra arrendaq runakunamanta

(Mar 12.1-12; Luc 20.9-19)

33 Jesusqa nillarantaqmi:

—Uyariychis kay huk willakuyta. Huk chakrayoq runan chakranpi uvas plantakunata plantaran. Hinaspan chay

chakranpa enteron muyuriqninta cercochiran. Hinallataqmi uvas pallamusqanmanta *vinota ruwachinanpaqpas, huk uvas saruna pozota, hinallataq huk hatun torretawan ima ruwachiran. Chay torretaqa ruwachiran, chay torre patamanta enteron chakranta qawaspa cuidananpaqmi. Chaykunata ruwaruspanmi, chay uvas chakrapa dueñonqa huk runakunaman arrendaruspa, karu llaqtaman viajaran. **34** Hinaqtinmi uvas cosechana tiempo chayaramuqtiin, chay uvas chakrayoq runaqa, serviqnin runakunata mandamuran, chay chakrata arrendaq runakunamanta dueñonman tupaqninta chashkiswa apapunankupaq. **35** Ichaqa chakra arrendaq runakunañataqmi, chay uvas chakrayoqpa mandamusqan sirvienten runakunata, khaynata ruwaranku: Huknintan maqaranku, huknintañataq wañuchiranku, huknintañataqmi rumikunawan p'anananku. **36** Hinaqtinmi chay uvas chakrayoq runaqa, kaqmanta mandamullarantaq primer kaq mandamusqan sirvientenkunamantapas aswan más ashka sirvientekunataña. Ichaqa chay uvas chakrata arrendaq runakunañataqmi, imaynan primer kaq hamuq sirvientekunata maqaranku, p'anananku hinallataq wañuchiranku ima, saynallatataqmi paykunatapas ruwaranku.

37 Chaykuna pasaruqtiinmi, chay uvas chakrayoq runaqa wawantañataq mandamuran, khaynata yuyaymanaspa: “Wawayta rikuspaqa ichapas respetankuman” nispa.

38 Ichaqa chay uvas chakra arrendaq runakunaqa, chay chakrayoqpa wawan chayamusqanta rikuruspankun, ninakuranku khaynata: “¡Kay runaqa chakrayoqpa wawanmi! Paymi kay herenciata chashkinqa. Saynaqa aswanyá wañurpachillasunña, kay chakrawan noqanchis qepakunanchispaq”, nispanku. **39** Saynata piensaspankun, paykunaqa chay uvas chakrayoqpa wawanta hap'iranku. Hinaspan chay chakra ukhumanta hawaman orqomuspa, chaypi wañuchiranku, nispa.

40 Saynata niruspanmi Jesusqa tapuran:

—Uvas chakrapa dueñon hamuspanri, ¿imatataq ruwanqa chay chakran arrendaq runakunawanri? nispa.

41 Chaymi llapallan chaypi uyariq runakunaqa contestaranku khaynata:

—Chay runakunataqa mana khuyapayaspan wañuchinqa, millay yana alma runakuna kasqankurayku. Hinaspan chay uvas chakrantaqa huk runakunamanñataq arrendanqa, saynapi tupaqnin cosechata tiempollanpi qopunankupaq, nispa. [*Nota: chay chakrayoq dueñoqa, Dios Taytan. Chay chakrayoqpa wawanñataqmi, Señorninchis Jesucristo. Dueñoqa serviqninkuñataqmi, Diosmanta willakuq profetakuna. Chakrata arrendaq runakunañataqmi, fariseo religionniyoq runakuna. Saynata comparaspanmi Jesucristoqa yachachiran*].

42 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

Qankunari, ¿manachu Bibliata leerankichís? Bibliapiqa khaynatan nishan:

“Albañilkunapa mana munasqan rumin, kunanqa aswan más allin kaq rumi, wasiq esquinanpi allinta enteron wasipa perqanta sostienen.

Kayqa Diosninchispa ruwasqanmi.

Hinaspapas kay qawasqanchisqa anchata

admirakunapaqmi”, nispa [*Salmos 118.22-23*].

43 Chayraykun niykichis, Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa manan qankunaqa haykunkichishchu. Ichaqa Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa haykunqaku Diosta kasukuspa, paypa munasqanman hina kawsaq runakunallan. **44** {Chaymi pi runapas chay rumi hawaman urmayuspaqa, ñut'usqa kanqa. Saynallataqmi pi runapa hawanmanpas chay rumi urmayuspaqa, kutasqa aychaman hinarraq chay runataqa tukuchinqa}, nispa. [*Nota: Chay albañilkunapa mana munasqanku rumiqa, Jesucriston*].

45 Kay willakuykunata uyarispankun *sacerdotekunapa jefenkunaqa, *fariseo religionniyoq runakunapiwan ima cuentata qokuranku, chay millay wañuchiq runakunaman comparaspa, paykunamanta Jesús rimasqanta. **46** Chaymi Jesustaqa hap'iruytapuni munaranku. Ichaqa chaypi kaq runakunata manchakuspankun mana atirankuchu. Hinaspapas chaypi kaq runakunaqa yacharankutaqmi, Jesusqa Diosmanta willakuq *profeta kasqanta.

Casarakuy fiestamanta

22 **1** Jesusqa kay willakuykunatan willaran Israel *nación llaqtapi kamachiq runakunaman, Hinaspan khaynata niran:

2 —Runakunata Dios gobiernayta qallarisqanqa rikch'akun, huk *rey qari wawanta casarachispa, fiestata ruwaq runamanmi. **3** Hinaspan sirvienten runakunata kamachiran, casarakuy fiestaman invitesqan runakunata waqyamunankupaq. Ichaqa chay invitesqan runakunañataqmi, hamuyta mana munarankuchu. **4** Hinaqtinmi chay reyqa kaqmanta huk sirvienten runakunatañataq kamachiran, invitesqan runakunata khaynata nimunankupaq: “Ñan wirayachisqa torokunatapas, hinallataq wakin wirayachisqa animalkunatapas ñak'arachiniña. Chaymi mikhunapas listoña kashan. Chayqa hamuychisyá kay casarakuy fiestapi mikhunaykichispaq”, nispa. **5** Ichaqa chay invitesqan runakunaqa manan hamurankuchu. Aswanmi paykunaqa sapankamanku pasakuranku. Hukninmi chakranman llank'aq pasaran, huknintaqmi negocionta atiendeq, **6** wakinñataqmi reypa serviqnin runakunata hap'ispa, maqashaspalla wañuchiranku. **7** Chaymi chay reyqa nishuta phiñakuran. Hinaspan soldadonkunata kamachiran, chay wañuchiq runakunata wañuchimuspanku, llaqtankutapas k'anamunankupaq ima. **8** Chaymantan chay reyqa serviqnin runakunata niran: “Wawaypa casarakunapaqqa tukuy imapas listoñan kashan. Ichaqa chay invitamusqay runakunaqa, manan kay fiestaman hamunankupaq hinañachu kanku. **9** Aswanqa kunanyá riychis callekunaman; hinaspa llapallan chaypi tarimusqaykichis runakunata, wawaypa casarakuynin fiestaman hamunankupaq invitamuychis”, nispa. **10** Chaymi reypa sirvienten runakunaqa, callekunaman lloqsispanku, llapallan tarisqanku runakunata invitespa pusamuranku, allin kaqta ruwaspa kawsaq runakunata, hinallataq huchapi kawsaq runakunatapas. Chaymi casarakuqpa wasinmanqa, ashka runakuna hunt'aykamuranku.

11 Hinaqtinmi chay reyqa invitachimusqan runakunata qawaq haykuspa, chaypi huk mana allin cambiasqa runata rikuran. **12** Chaymi chay runata niran: “Amigo, mana allin cambiasqa kashaspaykiri, ¿imanaqtintaq kaymanri haykuramurankí?” nispa. Hinaqtinmi chay runaqa ni imatapas mana contestaspa upallalla karan. **13** Hinaqtinmi chay reyqa serviqnin runakunata

khaynata kamachiran: “Kay mana allin cambiasqa runataqa, makinkunata chakinkunatawan chaqnaruspayá, tutayaq ukhuman wikch'uyamuychis. Chay tutayaqpin runakunaqa waqanqaku, hinallataq nanaymanta kirunkupas rach'ikyanqaraq. **14** Ichaqa ashkallañan Diospi creenankupaq invitasqa runakunaqa kashanku. Aswanqa chikallanmi akllasqa runakunaqa kanku”, nispa. *[Nota: fiestaman invitachimuy reyqa, Dios Taytan. Casarakuq qariqa, Jesucriston. Fiestaman mana hamuy munaq runakunaqa, Jesucristopi mana creey munaq Israel nacionniyoq runakunan. Fiestaman tukuy clase huchasapa hamuy runakunaqa, Jesucristopi llapallan creey runakunan. Hinallataq fiestapi mana allin cambiasqa runaqa, manan wakcha runachu karan; aswanqa Jesucristota mana respetaq runan karan].*

Impuesto paganamanta

(Mar 12.13-17; Luc 20.20-26)

15 Chaymantan *fariseo religionniyoq runakunaqa, huk p'unchaw huñunakuspanku, acuerdota ruwaranku. Hinaspan acordaranku ima rimasqallanpipas Jesusta pantachispa acusanankupaq. **16** Hinaspan chay fariseo religionniyoq runakunaqa qatikuqnin runakunata, hinallataq *Herodespa partidonmanta kaq runakunatawan ima mandaranku, Jesusta khaynata ninankupaq:

—Yachachikuq, noqaykuqa yachaykun cheqaq kaqkuna rimasqaykitaqa. Hinaspapas qanqa Diosmantan runakunaman yachachishanki allinta kasukuspa kawsanankupaq. Hinaspapas yachachisqaykimanta runakuna contraykipi rimaqtinkupas manan qanqa kasunkichu. Hinaspapas qanqa manan runakunawan allinpi qepanallaykipaqchu rimankipas. Aswanqa llapanmanmi igualta yachachinkipas, nispanku.

17 Hinaspan paykunaqa tapuranku khaynata:

—Qanri, ima ninkitaq, ¿allinchu Roma llaqtamanta gobiernawaqinichis *Cesarman *impuestokunata pagananchispaq, icha manachú? nispanku.

18 Jesusñataqmi ichaqa mana allin intencionllawan tapusqankuta yachaspa, khaynata niran:

—¡Ishkay uya runakuna! ¿Imanaqtintaq qankunari pantachiwayta munashankichís? **19** Apamuychis impuesto paganaykichis qolqeta, nispa.

Chaymi huk qolqeta Jesusman haywaranku. **20** Hinaqtinmi Jesusqa chay qolqeta paykunaman qawachispa tapuran:

—Kay qolqepiri, ¿pipa uyantaq, hinaspapas pipa sutintaq kashan? nispa.

21 Paykunañataqmi khaynata contestaranku:

—Roma llaqtapi gobiernaq rey Cesarpan, nispanku.

Saynata niqtinkun Jesusqa

niran:

—Saynaqa rey Cesarpa kaqtaqa payman qopuychis. Hinallataq Diospa kaqtapas Diosman qopuychis, nispa.

22 Hinaqtinmi Jesuspa nisqanta uyarispanku, chay runakunaqa anchata admirakuspa pasapuranku.

*Jesupa tiemponpi qolqe
(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)*

Jesustan tapuranku wañuqkunapa kawsarimunanmanta

(Mar 12.18-27; Luc 20.27-40)

23 Chay p'unchawllataqmi wakín *saduceo religionniyoq runakunaqa Jesusman hamuranku. Paykunaqa manan wañuqkunapa kawsarimunanpiqa creerankuchu. Chayraykun Jesusta tapuranku khaynata:

24 —Yachachikuq, Moisespa escribisqan *leypin niwanchis: “Huk runa casarakuspa, warminpi manaraq wawayoq kashaspa wañupunman chayqa, sullk'a wawqenmi, chay viuda warmiwan casarakuspa wawayoq kanan. Hinallataqmi chay wawa nacemuqpas, wañuqpa wawan hina kananpaq chay wañuqpa sutinta apanan, saynapi wañuqpa sutin mana chinkanapaq”, nispa. **25** Saynallataqmi llaqtaykupipas qanchis wawqekuna karan. Hinaspan kuraq kaqqa casararukuspa, manaraq wawayoq kashaspa wañupuran. Chaymi wañuqpa viudanwan casarakullarantaq chay wañuqpa sullk'an. **26** Saynallataqmi huk tiempo pasaruqtin, paypas manaraq wawan kashaqtin wañupuran. Saynallataqmi pasaran kinsa kaqwanpas, tawa kaqwanpas, pishqa kaqwanpas, soqta kaqwanpas, hinallataq qanchis kaqwanpas. **27** Chaymantañataqmi chay qanchisnintin

wawqekunapa wañusqanpa qepanman, chay viuda warmipas wañupullarantaq. **28** Chayqa kunanyá niwayku, llapallan wañuqkunata Dios kawsarichimuqtinri, ¿mayqenpa warmintaq kanqa chay warmirí? Qanchisnintinwanmi chay warmiqa casarasqa karan, nispanku.

29 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaran khaynata:

—Qankunaqa pantashankichismi, Bibliapi

escribisqakunata mana yachaspaykichis, hinallataq Diospa atiyntapas mana reqsispaykichis. **30** Ichaqa wañuqkunata Dios kawsarichimuqtinqa, manañan casarakuyqa kanqañachu.

Aswanqa Diospa *angelninkuna hinan hanaq pachapiqa mana ni pipas casarakunqachu. **31** Ichaqa wañuqkunapa kawsarimunankumantari, ¿manachu qankuna Bibliapi

leerankichis Diospa nisqanta? Diosqa khaynatan niran:

32 “Noqan kani Abrahampa, Isaacpa, hinallataq Jacobpa Diosnin”, nispa. Paykunaqa wañusqa kashaspankupas,

Diospaqqa kawsashankun. Chayraykun Diosqa llapallan wañusqa runakunapapas Diosnin, paykunapa almanku

kawsasqanrayku. Saynallataqmi Diosqa kawsaq

runakunapapas Diosnin, nispa. *[Nota: Diosqa paypi creespa wañuq runakunapa Diosninmi, hinallataq Salvadornin ima. Saynallataqmi*

Diospi mana creeq runakunapapas Diosnin, ichaqa manan Salvadorninchu].

33 Saynata Jesuspa yachachisqankunata uyarispankun chaypi kaq runakunaqa anchata admirakuranku.

Ishkaynin importante kamachikuykunamanta

(Mar 12.28-34)

34 Jesusmi *saduceo religionniyoq runakunata upallachiran.

Chayta yacharuspankun, *fariseo religionniyoq runakunaqa huñunakuranku Jesuswan parlaq rinankupaq. **35** Hinaspan

leykunamanta allinta yachaq huknin kaq fariseo religionniyoq runa, Jesusta pantachiyta munaspa, tapuran khaynata:

36 —Yachachikuq, Diospa kamachisqankunamantari, ¿mayqen kaq kamachikuytaq aswan más importanterí? nispa.

37 Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—“Señor Diosniykita munakuy tukuy sonqoykiwan, tukuy almaykiwan, hinallataq tukuy piensayniykiwan ima”. **38** Kay

primer kaq kamachikuymi wakin kamachikuykunamantaqa aswan más importante. **39** Saynallataqmi ishkay kaq kamachikuypas, kay primer kaq kamachikuymán rikch'akun. Chaymi khaynata nin: “Runamasiykita khuyakuy qan kikiykita hina”, nispa. **40** Chaymi niykichis, kay ishkaynin kamachikuypin cumplikun, Moisespa escribisqa *leykunapas, hinallataq Diosmanta willakuq ñawpaq *profetakunapa yachachisqankunapas, nispa [*Deuteronomio 6.5; Levítico 19.18*].

Jesucristori ¿pipa wawantaq?

(*Mar 12.35-37; Luc 20.41-44*)

41 *Fariseo religionniyoq runakuna huñunasqa kashaqtinkuraqmi, Jesusqa paykunata tapuran khaynata:

42 —Qankunari, ¿pin ninkichistaq Diosmanta Hamuq Salvadortari? ¿Pipa wawanmi ninkichistaq? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa contestaranku khaynata:

—Ñawpaq *rey Davidpa mirayninmantan, nispanku.

43 Hinaqtinmi Jesusqa kaqmanta tapuran:

—Davidta Santo Espíritu rimachiqtinri, ¿imanaqtintaq payri, Cristomanta rimaspa niran: “Señorniyami”, nispari? Ichaqa kikin rey Davidmi, ancha respetasqa runa kashaspapas, khaynata niran:

44 “Señor Diosmi Señorniyta niran:

‘Phaña ladoypi tiyaykuy,

llapallan enemigoykikunata noqa vencespay, chaki plantaykiman churanaykama’ ”, nispa

[*Salmos 110.1*].

45 Hinaspapas kikin rey Davidpunin niran: “Señorlláy”, nispa. Chayri, ¿imanaqtintaq Diosmanta Hamuq Salvadorqa ñawpaq rey Davidpa mirayninmanta kanman? nispa. [*Nota: Davidpa mirayninmantan nacenán karan Diosmanta Hamuq Salvador Cristoqa. Chayta yachaspanmi Davidqa ña niranña: “Señorlláy” nispa. Saynataqa niran, Diosmanta Hamuq Salvadorqa, paymanta más atiyniyoq kananta yachaspanmi*].

46 Saynata Jesús tapuqtinmi, mana ni mayqenninkupas ni imaynanmantapas contestayta atirankuchu. Hinaspan chay p'unchawmantapacha Jesustaqa manaña ni pipas ni imamantapas tapurankuñachu.

Fariseo religionniyoq runakunata Jesús q'aqchasqanmanta

(Mar 12.38-40; Luc 11.37-54; 20.45-47)

23 1 Jesusmi *discipulonkunata hinallataq chaypi kaq runakunatapas, khaynata niran:

2 —Moisespa escribisqan *leykunata yachachinankupaqqa autorizasqa karanku, *fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunallapiwanmi. 3 Chaymi qankunaqa paykunapa yachachisqanta, sonqoykichispi waqaychaspa kasukunaykichis. Ichaqa amataqyá paykunapa imapas ruwasqankutaqa qatipakunkichishchu. Paykunaqa manan yachachisqankutaqa ruwayman churankuchu.

4 Hinaspapas paykunaqa runakuna cumplinapaqmi sasa kamachikuykunata kamachinku. Ichaqa manan ni huk dedollankuwanpas yanapankuchu chay kamachisqankuta runakuna cumplinankupaqqa. 5 Paykunaqa runakuna rikunallanpaqmi imatapas ruwanku. Chaymi llapallan runakuna rikunanpaq, qaramanta ruwasqa p'alta cintakunapi Bibliamanta textokunata escribispanku, mat'enkupi hinallataq brazonkupi watakunku. Hinallataqmi allin adornasqa k'ancharishaq p'achakunawan p'achakunkupas, (saynapi runakuna rikuspa “waq runaqa Diosta kasukuqmi”, nispa ninankupaq). 6 Hinaspapas paykunaqa Diosmanta yachachina *sinagoga wasiman rispankupas, otaq fiestakunaman mikhunankupaq rispankupas, sumaq atiendesqa kaytan munanku. Hinallataqmi allinnin asientokunallapi tiyaytapas munanku. 7 Hinaspapas paykunaqa mercadokunapipas runakuna ancha respetowan rimayukuspa “yachachikuq”, nispa ninankutan munanku.

8 Qankunaqa amayá saynachu kaychis. Qankunaqa amayá permiyichishchu runakuna “yachachikuq” nispa nisunaykichistaqa. Yachachiqniykichisqa noqallan kani, hanaq pachamanta hamuq Cristo kasqayrayku. Chaymi qankunaqa llapaykichispas wawqentin hinalla kankichis. 9 Hinaspapas qankunaqa amayá kay pachapiqa ni pi (yachachikuq) runatapas ninkichishchu: “Taytay” nispaqa. Qankunapa cheqaq Dios Taytaykichisqa ch'ullallan. Payqa hanaq pachapin kashan. [Nota: Kay textopi “Taytay” nisqanqa manan rimashan

kay pachapi panchismantachu. Aswanqa rimashan Diospa sutinta oqarispa “Padre” nispa kay pachapi sutichakuq runakunamantan].

10 Qankunaqa amayá permitiychishchu “Kamachikuq” nispa runakuna nisunaykichistaqa. Qankunapaqqa, noqa Diosmanta Hamuq Salvadorllan kamachiqniykichisqa kani.

11 Qankuna ukhupi aswan más importante kaq runaqa, llapaykichista serviqninmi kanan. **12** Pipas paytukusqa kaspas wakinninmanta aswan más importante kayta munaqqa, humillasqa kanqa. Ichaqa pipas humillakuspa wakinninta serviqmi, hatunchasqa kanqa.

13 Ay, ¡imaynaraq kankichis ishkay uya fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachi runakunapas! Qankunaqa manan dejankichishchu runakuna Diospa gobiernasqa sumaq glorianman haykunantaqa. Nitaqmi qankunapas haykunkichishchu, nitaq wakintapas haykunanta munankichishchu.

{**14** Ay, ¡imaynaraq kankichis ishkay uya fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachi runakunapas! Qankunaqa viudakunapa wasintan qechushankichis. Saynata ruwashaspapas una-unaytaraqmi orakushankichis, allin runakuna hina rikusqa kanaykichispaq. Chayraykun qankunaqa ancha-ancha castigasqa kankichis}.

15 Ay, ¡imaynaraq kankichis ishkay uya fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachi runakunapas! Qankunaqa tukuy lawman rispaykichismi, religionniykichisman ñinanpaq runakunata rimapayamushankichis. Chay runakunata convencerachispan infiernoman pusashankichis, qankunamanta ishkay kuti mastaraq castigasqa kanankupaq.

16 Ay, ¡imaynaraq kankichis runakunata pusaq ñawsakuna! Qankunan ninkichis: “Sichus pipas templo sutinta oqarispa juramentota ruwaqqa, chay juramento ruwasqantaqa dejallanmanmi. Ichaqa sichus pipas templo ukhupi qori waqaychasqankupa sutinpi juramentota ruwaqmi, cumplanpuni”, nispa. **17** ¡Qankunaqa mana yuyayniyoq ñawsakunan kankichis! Diospaq separasqa qoriqa, templo ukhupi kasqanraykullan ch'uyanchasqa. Ichaqa Dios yupaychana templon aswan más importante chay templo

ukhupi qorimantaqa, chay qorita ch'uyanchasqanrayku.

18 Hinaspapas qankunaqa nillankichistaqmi khaynata:

“Sichus pipas altarpa sutinta oqarispas juramentota ruwaqqa, chay juramento ruwasqantaqa dejallanmanmi. Ichaqa sichus pipas altarpa hawanpi ofrenda waqaychasqankupa sutinpi juramentota ruwaqmi, cumplinanpuni”, nispas.

19 ¡Mana yachayniyoq ñawsakuna! ¿Mayqentaq aswan más importanteri, ofrendachu icha Diospaq ofrendata churana altarchú? Ofrendamanta aswan más importanteqa Diospa altarninmi.

20 Pipas altarpa sutinpi juramentota ruwaspaqa, manan altarllamantachu juramentotaqa ruwashan, aswanqa altarpa hawanpi kaqkunamantawanmi.

21 Hinallataq, sichus pipas templorayku juramentota ruwaspaqa, manan templollamantachu juramentotaqa ruwashan. Aswanqa Diosmantawanmi juramentotaqa ruwashan, chay templopi Diospa presencian kasqanrayku.

22 Saynallataqmi hanaq pachapa sutinpi juramentota ruwaqpas, Diospa tiyanan *trononmantawan, hinallataq chay tronopi tiyaq Diosmantawanmi juramentotaqa ruwashan.

23 Ay, ¡imaynaraq kankichis ish kay uya fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas! Qankunan *diezmota qonkichis yerba buenamanta, anismanta, hinaspa cominosmantawan ima. Ichaqa Diospa kamachisqankunataqa manataqmi ruwaymanqa churankichistaqchu. Diosqa kamachiranmi khaynata: “Runamasiykichispa favorninpi imatapas allinta ruwaychis. Ancha khuyapayakuq kaychis. Hinallataq Diospa kamachikusqankunatapas llapanta kasukuychis”, nispas. Kay kinsantin kamachikuykunatan ruwanaykichis, wakin kamachikuykunatapas mana qonqaspalla.

24 ¡Runakunata pusaq ñawsakuna! ¡Qankunaqa tomanaykichisman urmaykuq ch'uspichatapas suysunkichismi. Caballomantapas aswan más hatunkaray *camello animaltan ichaqa, enterollanta millp'unkichis! [Nota: Israel nacionniyoq runakunapaqqa ch'uspipas, hinallataq camello animalpas mana mikhuna animalkunan karanku, leypi prohibisqa kasqanrayku. Chay ch'uspiwanmi Jesusqa comparachiran uchuy kaq kamachikuy leykunata; chay camello animalwantaqmi Jesusqa comparachiran hatun kaq

kamachikuy leykunata. Paykunam Moisespa leyninkunamanta chay ch'uspi hina uchuy kamachikuykunata allinta cumplinankupaq preocupakuranku. Ichaqa chay camello hina hatun kamachikuykunata cumplinankupaqtaqmi mana preocupakurankuchu.

25 Ay, jımaynaraq kankichis ishkey uya fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas! Qankunaqa tazatapas platotapas hawallantan maqchinkichis. Ichaqa ukhunñataqmi qenllillaña kashan. Saynallataqmi qankunaqa runakuna rikunallanpaq allin cambiasqa kashankichis. Ichaqa sonqoykichistaqmi ancha qenllillaña kashan, suwakusqaykichiskunawan, hinallataq mana allin ruwasqaykichiskunawan ima. **26** ¡Fariseo religionniyoq ñawsa runakuna! Primertaqa tazatapas platotapas ukhuntaqayá allinta maqllyichis, saynapi hawanpas ukhunpas limpio kananpaq.

27 Ay, jımaynaraq kankichis ishkey uya fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas! Qankunaqa, runakuna qawarinallanpaqmi sumaq cambiasqa kashankichis, imaynan panteonpi nichupa hawanpas sumaq yuraqwan pintasqa hina. Ukhuykichistaqmi ichaqa wañusqakunapa tullunwan, hinallataq tukuy qenllikunawan hunt'asqa kashan. **28** Qankunaqa llapallan runapa rikunallanpaqmi, allinta imatapas ruwaq tukushankichis. Sonqoykichispin ichaqa ishkey uya mana allin ruwaq runakuna kashankichis.

29 Ay, jımaynaraq kankichis ishkey uya fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas! Qankunaqa Diosmanta willakuq ñawpaq *profetakunapa p'ampakusqan sepulturankunapa hawanpin sumaq perqakunata hatarichishankichis. Hinallataq allin justo runakunapa sepulturankunatan sumaqta adornashankichis.

30 Hinaspapas qankunaqa ninkichismi khaynata: “Sichus chay profetakunapa tiemponpi kawsaykuman karan chayqa, manan noqaykuqa permitiykumanchu karan, chay ñawpaq profetakunata, wañuchinankutaqa”, nispa. **31** Ichaqa, saynata nishaspaykichispas, qankunaqa chay ñawpaq profetakunata wañuchiq runakunawan igualmi kashankichis.

32 ¡Qankunapas tukupaychisyá, profetakunata wañuchiq ñawpaq runakunapa qallarisqanta!

33 ¡Mach'aqwaypa miraynin hina runakuna! (Qankunaqa llulla runakunan kankichis. Mach'aqwaypa venenon hinan qankunapa simiykichismantaqa lloqsimun). Chaymi niykichis, ¡qankunaqa nina rawray infiernomantaqa manan ayqekunkichishchu! **34** Noqan mandamusaq qankunaman Diosmanta willakuq profetakunata, ancha yachayniyoq runakunata, hinallataq Diosmanta yachachiq runakunatapas. Ichaqa paykuna hamuqtinmi, wakintaqa qankuna wañuchinkichis, otaq cruzkunaman chakatankichis. Wakintataqmi *sinagoga wasikunapi p'anankichis. Wakintañataqmi llaqtan-llaqtan qatikachankichis. **35** Chayraykun qankunaqa allin runakunata kay pachapi wañuchisqaykichismanta culpayoq kankichis, Cainpa wawqen Abelmanta qallaripa asta Berequiaspa wawan Zacarías profetapa wañuchisqankukama. Zacarías profetaqa wañuchisqa karan, *sacrificio ruwana altarmanta temploman haykuna punkuq ladonpin. **36** Cheqaqtapunin niykichis, chay llapallan castigokunaqa kunan tiempopi kawsaq runakunamanmi chayamusunkichis profetakunata wañuchisqaykichisrayku, nispa.

**Jesusmi llakikuran Jerusalén
llaqtapi tiyaq runakunamanta**

(Luc 13.34-35)

37 Jerusalén llaqtata qawarispami Jesusqa niran:

—Ay, ¡Jerusalén llaqtapi tiyaq runakuna! ¡Qankunan Diosmanta willakuq profeta runakunata wañuchirankichis! ¡Saynallataqmi qankunaqa Diospa mandamusqan runakunatapas rumiwan p'anashaspalla wañuchirankichis! ¡Noqaqa maytan munarani qankuna huñuykuyta, imaynan huk wallpapas chiwchichankunata raphran ukhupi huñuykun chay hinata! Ichaqa manan munarankichishchu huñuykunaytaqa. **38** Chayraykun Diosta yupaychanaykichis templopas, hinallataq llaqtaykichispas, wasiykichispas wikch'usqa kanqa. **39** Cheqaqtapunin niykichis, manañan rikuwankichishñachu kutimunay tiempo chayamunankama. Chay tiempo chayamuqtinñan ninkichis: “Alabasqayá kachun Diospa Sutinpi Hamuq Salvadorqa”, nispa.

Jerusalén llaqtapi templo thuñichisqa kananmanta

(Mar 13.1-2; Luc 21.5-6)

24 1 Jerusalén llaqtapi *templomanta lloqsiruspa Jesús rishaqtinmi, *discipulonkuna payman ashuyuranku. Hinaspan chay templopa sumaqlaña perqankunata qawachiranku. 2 Chaymi Jesusqa discipulonkunata khaynata niran:

—¿Rikushankichishchu kay templopa perqankunata? Cheqaqtapunin niykichis, kay llapallan rikusqaykichiskunan thuñichisqa kanqa. Manan ni ch'ulla rumillapas perqasqaqa qepanqachu, nispa.

Jesús kay pachaman manaraq kutimushaqtin imakunas pasanmanta

(Mar 13.3-23; Luc 17.22-24; 21.7-24)

3 Chayta nispanmi, Jesusqa Olivos nisqa moqoman *discipulonkunapiwan riran. Chaypi tiyayuytinmi, discipulonkunaqa sapallanpiña Jesusta tapuranku khaynata:

—Niwaykuyá, ¿hayk'aqtaq chay niwasqaykikuri pasanqa? ¿Imaynanpitaq yachasaqku qanpa kutimunaykita, hinallataq kay pachapa tukukuynintarí? ¿Ima señalkunataq chay p'unchawkunapiri kanqa? nispanku.

4 Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata contestaspa niran:

—Qankunaqa piwanpas ama engañachikunaykichispaq, ¡allinta cuidakuychis! 5 Ichaqa ashka runakunan noqapa sutiypi hamunqaku. Hinaspan khaynata ninqaku: “Noqan kani Cristo”, nispanku. Saynata rimaspankun paykunaqa ashka runakunata engañanqaku. 6 Hinallataqmi qankunaqa uyarinkichis guerrakunamanta, hinallataq guerra ruway munaq *nación llaqtakunamantawan. Aswanqa chaykunata uyarishaspaykichispas amayá mancharikunkichishchu. Chaykunaqa hinapunin pasan. Aswanqa chay guerrakunamanta uyarishaspaykichisqa, yachaychisyá kay pachapa tukukuyninqa manaraq chayamusqanta. 7 Kay pachapiqa huk nación llaqtakunan guerrapi peleanqaku huk law nación llaqtakunawan. Hinaqtinmi mana mikhuy kaqtin ancha muchuy kanqa. Hinallataqmi tukuy enteropi

terremotokunapas pasanqa. **8** Ichaqa yachaychisyá, chaykunaqa tukuy ñak'ariykunapa qallariyllanraq kasqanta.

9 Chay tiempopiqa, qankunatapapas autoridadkunamanmi apasunkichis. Hinaspan chay autoridadkunaqa presochaspa ñak'arichisunkichis, hinallataq wañuchisunkichis ima. Hinaspapas noqapa discipuloykuna kasqaykichisraykun, llapallan runakuna qankunataqa cheqnisunkichis.

10 Chaykuna pasaqtinmi, noqapi wakin creeqkunapas, noqapi creeyta dejaspanku, noqamanta aswan p'enqakunqaku. Hinaspan paykunapura cheqninakuspa traicionanakunqaku ima. **11** Saynallataqmi ashkallaña falso *profetakunapas rikhurimunqaku. Hinaspan paykunapas llullakuspanku ashka runakunata engañanqaku. **12** Chay p'unchawkunapiqa mana allin ruwaykuna astawan miraqtinmi, khuyanakuypas chiriyapunqa. **13** Ichaqa wañunankukama noqapi llapallan ñiqkunallatan, noqaga salvasaq. **14** Hinallataq Diosmanta allin willakuykuna enteron mundontinpi runakunaman willasqa kaqtinmi, chayraq kay pachapa tukukuyninqa chayamunqa.

15 Ichaqa pipas kaykunata leeqqa, allintan entiendenan, Diosmanta willakuq profeta Danielpa ñawpaq nisqanman hina. Paymi niran: “Huk p'unchawmi huchasapa runa (Jerusalén templo ukhuman haykuspa), chay Lugar Santo nisqa cuartopi huk ancha millakuypaq *sacrificio *ofrendata ruwanqa”, nispa [Daniel 9.27; 10.31]. Chayta rikuspaykichisqa, **16** Judea *provincia llaqtapi tiyaq runakuna orqokunaman apuraylla ayqekuychis. **17** Wasi patapi kaqkunapas, apurayllaman urayamuspayá ayqekuchunku; amayá imankutapas wasinkumantaqa orqochunkuchu. [Nota: Ñawpaq Israel nación llaqtapi wasikunaqa manan kay llaqtanchiskunapi wasikuna hinachu karan. Chay tiempopi wasi pataqa karan huk ramada hinan]. **18** Hinallataq campopi kaqkunapas, amayá wasinkumanqa kutimuchunkuchu p'achankuta orqoqqa. **19** Ay, jımaynaraq kanqaku chay p'unchawkunapi wiksayoq warmikunapas, hinallataq qolla wawayoq warmikunapas! **20** Qankunaqa Diosmantayá mañakuychis, chay ayqekunaykichis p'unchawkuna ama paray tiempopichu, nitaq samana p'unchawpichu kananpaq. **21** Chay p'unchawkunapiqa

llapallan runan anchata ñak'arinqa. Sayna ñak'ariyqa manan karanchu, kay pachata Dios unanchasqanmantapacha; nitaqmi huktawanpas sayna ñak'ariyqa kanqachu. **22** Diosqa anchatapunin akllasqankunataqa khuyakun. Chayraykun chay ñak'ariy p'unchawkunaqa, mana unaytachu duranqa. Sichus unayta duranman chayqa, llapallankun runakunaqa wañunkuman.

23 Sichus chay p'unchawkunapi pipas nisunkichis: “Qawaychis, kaypin kashan Cristoqa” otaq “Waqpin kashan Cristoqa”, nispa, chayqa, aman qankunaqa paykunataqa creenkichishchu. **24** Ichaqa rikhurimunqakun “Criston kani” niq runakunapas, hinallataq “Diosmanta willakuqmi kani” niq falso profetakunapas. Paykunan runakunata engañanankupaq, ancha admirakuypaq milagrokunata ruwaspa purinqaku. Chay milagrokunata rikuchispan, Diospa akllasqan runakunatapas engañayta munanqaku. **25** Qankunamanqa ñawpaqtaraqmi ña niraykichishña chaykunamantaqa. **26** Chayraykun niykichis, sichus pipas nisunkichis: “¡Qawaychis, Cristoqa waq ch'inñeq lugarpin kashan!” nispa. Hinaqtinqa aman rinkichishchu. Otaq nisunkichisman: “¡Qawaychis, Cristoqa waq wasipin pakakuspa kashan!” nispa. Hinaqtinqa aman creenkichishchu. **27** Ichaqa noqa Diosmanta Hamuq Runa kay pachaman hamusaq hinaspaqa, manan pakakusaqchu. Noqaqa hamusaq imaynan huk rayo t'oqyamunanpaq llataq nispa k'ancharimun intipa lloqsimunan lawmanta asta intipa haykunan lawkama, saynan hamusaq. Chaymi llapallan runakunaqa rikuwanqaku hamusqayta. **28** Chayqa kanqa, maypichus wañusqa aycha kashan, chaypin ashka condorkunapas huñunakunku. Chaytan runakunapas rikunku. (Saynallataqmi noqa hamuqtiypas, llapallan runakunaqa rikuwanqaku).

Jesucristopa kutimunanmanta

(*Mar 13.24-37; Luc 17.26-30, 34-36; 21.25-33*)

29 Jesusqa *discipulonkunatan nillarantaq:

—Chay ñak'ariy p'unchawkuna pasarullaqtinmi intipas tutayanqa, killapas manañan k'anchanqañachu, qoyllurkunapas cielomantan urmayamunqa, hinallataqmi cielokunapi tukuy ima kaqkunapas khatatatanqa.

30 Hinaqtinmi noqa Diosmanta Hamuq Runapa señalniyta llapallan runa rikunqa cielopi. Chaymi kay pachapi llapallan llaqtakunapi tiyaq runakunaqa anchata mancharikuspa waqanqaku, noqa Diosmanta Hamuq Runata cielomanta phuyu ukhunta, tukuy atiyniyoq, hinaspa k'ancharistin hamushaqta rikuwaspanku. **31** Hinaqtinmi huk *corneta tocamuqtin, noqaqa *angelniykunata kamachisaq, paykuna rispanku llapallan akllasqaykunata llapallan *nación llaqtakunamanta huñumunankupaq.

32 Qankunaqa yachaychisyá higos sach'amanta willakuyta. Chay higos sach'apa ramankuna retoñamuqtinmi, qankunaqa yachankichis paray wichay cercaña kasqanta. **33** Saynallataqyá llapallan nisqaykunata rikuspaykichisqa, yachaychis hamunay p'unchawqa cercallaña kasqanta. **34** Cheqaqtapunin niykichis, kay nisqaykunaqa pasanqa manaraq kay tiempopi kawsaq runakuna wañushaqtinkuraqmi. **35** Hanaq pachapas hinallataq kay pachapas tukukunqan. Kay nisqaykunan ichaqa mana ni hayk'aqpas tukukunqachu.

36 Ichaqa manan pipas yachanchu ima p'unchawtas otaq imay horastas noqapa kutimunay p'unchawtaqa. Nitaqmi hanaq pachapi angelkunapas, nitaq noqapas yachanichu. Aswanqa Dios Taytallaymi yachan.

37 Noqa Diosmanta Hamuq Runapa kutimunay p'unchawqa, Noeypa tiemponpi hinan kanqa. **38** Chay Noeypa tiemponpiqa, manaraq para nishuta paramushaqtinmi, runakunaqa mikhusharanku, tomasharanku, wakintaq casarakusharanku ima. Ichaqa tukuy chaykunataqa ruwaranku *arcaman Noé haykusqan p'unchawkamallan. **39** Hinaspapas chay tiempopi tiyaq runakunaqa manan creerankuchu Noeypa yachachisqanpiqa. Hinaqtinmi nishuta para-paramuspa, enteron mundontinman unu hunt'aran. Chaymi llapallan runakunaqa unupi heq'epaspa wañuranku. Saynallataqmi kanqa noqa Diosmanta Hamuq Runa kutimunay p'unchaw chayamuqtinpas. **40** Chay p'unchawpin ishkey runakuna campopi kashanqaku; hukninmi apasqa kanqa, hukninñataqmi saquesqa kanqa. **41** Hinallataqmi ishkey warmikunapas huk maranpi kutashanqaku; hukninmi apasqa kanqa, hukninñataqmi saquesqa kanqa.

42 Chaymi niykichis, qankunaqa manan yachankichishchu ima p'unchawtas noqa Señorniykichis kay pachaman kutimunay p'unchawtaqa. Saynaqa rikch'ashaq hinallayá kaychis. **43** Aswanqa yachaychisyá kayta, sichus huk wasiyoq runa yachanman imay horastas wasinman suwa haykunanta chayqa, manachá chay tutaqa puñunmanchu, wasinpi kaqninkunata ama suwachikunanpaq. **44** Saynallataqyá qankunapas rikch'aychis, hinaspa listolla kaychis. Noqa Diosmanta Hamuq Runaqa mana yachasqaykichis horasllan kutimusaq, nispa.

Diosta mana kasukuq runakunamanta

(Luc 12.41-48)

45 Jesusqa *discipulonkunatan nillarantaq:

—¿Pitaq kasukuspa allinta ruwaq sirviente runarí?

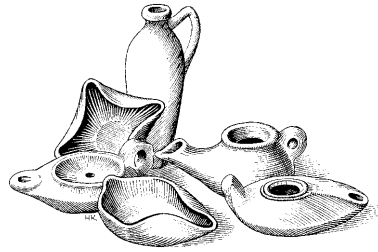
Kasukuspa allinta ruwaq sirvienteqa, patronninpa kamachisqanta ruwaqmi. Chaymi patronninpa chay allin ruwaq sirvienten runamanqa encargaran, wasinpi familianmanpas hinallataq wakin sirvientekunamanpas horasllanpi mikhunata qonanpaq. **46** Chay sirviente runaqa, ancha kusionqa kanqa, patronnin hamuspa kamachisqanman hina ruwashaqta tarimuqtinga. **47** Cheqaqtapunin niykichis, sayna kaqtinga patronninmi chay kasukuq sirviententaqa tukuy kaqninkunata cuidananpaq churanqa. **48** Ichaqa chay serviqnin runa patronninpa kamachitamusqanta mana kasukuspa sonqollanpi piensanman khaynata: “Patronniyqa manaraqmi hamunqaraqchu”, nispa. **49** Hinaspataq chay serviqmasinkunata maqanman; hinallataq patronninpa qolqenwan mikhukuspa runakunawan mach'akunman, tomakunman ima. **50** Saynata ruwashaqtingmi, mana yachasqan horaslla, hinallataq mana yachasqan p'unchawlla patronnin kutiramunman. Hinaspan sayna ruwashaqta tariramuspa, **51** ancha-anchata castiganqa. Hinaspan ishkay uya runakunawan kushkata churanqa, chaypi anchata ñak'arispas waqananpaq, hinallataq kirunkunaraq rach'ikyananpaq ima, nispa.

Chunka sipaskunamanta

25 **1** Jesusqa *discipulonkunatan nillarantaq khaynata: —Diospa gobiernasqa sumaq glorianqa rikch'akun huk casarakuymanni. Chay casarakuymanni huk tuta chunka sipaskuna lamparinninkuta aparikuspa, novioman taripaq riranku chashkinankupaq. **2** Chay sipaskunamantan pishqa sipaskunaqa qonqay sonqo qella sipaskuna karanku. Wakin pishqañataqmi allin viva sipaskuna karanku. **3** Chay pishqantin qonqay sonqo qella sipaskunaqa, lamparinninku ratashaqla kananpaqmi *aceiteta lamparinninkuman yapanankupaq mana apakurankuchu. **4** Wakin chay allin viva sipaskunan ichaqa, lamparinninku ratashaqla kananpaq aceiteta yapanankupaq apakuranku.

5 Hinaqtinmi casarakuq novio mana chayamuqtiin, chay chunkantin taripaq sipaskunaqa, puñuywan aysarachikuspa puñurapuranku. **6** Hinaqtinmi chawpi tutaña kashaqtin, waqyakuqta uyariranku khaynata: “¡Lloqsimuychis chashkinaykichispaq; ñan kaytaña novioqa hamushan!” nispa. **7** Chaymi chunkantin sipaskunaqa puñusqankumanta hatarimuspa, lamparinninkuta alistaranku, chay casarakuq noviota chashkinankupaq. **8** Hinaqtinmi chay pishqantin qonqay sonqo qella sipaskunaqa, wakin viva sipaskunata, khaynata niranku: “Qankunapa aceite apakamusqaykichista ashllata qoykuwayku. Lamparinniykuqa aceiten tukurukuqtiinmi wañurushanña”, nispanku. **9** Chaymi chay allin viva sipaskunaqa niranku: “Noqaykupapas aceiteykuqa manan ashkachu, qankunamanwan qonaykupaqqa. Aswanyá rispaykichis aceite vendeqkunamanta rantikamuychis”, nispa. **10** Hinaqtinmi chay pishqa qonqay sonqo qella sipaskunaqa, aceiteta rantikuq pasaranku. Chaykaman novioqa chayaramuran. Chaymi pishqantin listo kaq viva sipaskunalla noviopa casaracusqa fiestaman haykuranku. Haykuruqtinku hinallan punkuqa wishq'akuran. **11** Hinaqtinmi chay pishqantin qonqay sonqo qella sipaskunaqa, aceite rantiq risqankumanta kutimuranku. Hinaspan punkuta wishq'asqataña tarispanku, qaparispa,

waqyakuranku khaynata:
 “¡Señor, Señor, punkuta
 kichaykamuwayku!”
 nispanku. **12** Hinaqtinmi
 novioqa contestamuran
 khaynata: “Manan
 qankunataqa
 reqsiykichishchu. Pichá
 kankichispas”, nispa.

*Jesupa tiemponpi lamparinkuna
 (Mateo 25.1-13)*

13 Kay willakuyta

tukuruspami Jesusqa discipulonkunata niran:

—Saynayá qankunapas, rikch'an-rikch'anlla kaychis.

Qankunaqa manan yachankichishchu ima p'unchawtas, nitaq
 imay horastas noqapa kutimunaytaqa, nispa.

Kinsa sirviente runakunamanta

14 Jesusqa *discipulonkunatan nillarantaq:

—Diospa gobiernasqan sumaq glorianqa rikch'akun,
 huk patrón karuman ripuspa, serviqninkunata waqyaspa,
 ashka qori qolqenta encargatamuqmanmi. **15** Chay patronqa
 sapankama serviqnin runakunamanmi qorita qoran,
 sapankamapa ruway atinanman hina. Primer kaqmanmi
 pishqa bolsa qorita qoran. Ishkay kaqmantaqmi ishkay bolsa
 qorita qoran. Kinsa kaqmanñataqmi huk bolsa qorita qoran.
 Saynata sapankamaman qotamuspanmi chay patronqa
 ripuran. **16** Hinaqtinmi chay pishqa bolsa qorita chashkiqqa,
 negociokunata allinta ruwaspa, pishqa bolsa qoritawan
 ganaruran. **17** Saynallataqmi ishkay bolsa qorita chashkiqpas,
 negociokunata allinta ruwaspa, ishkay bolsa qoritawan
 ganaruran. **18** Ichaqa huk bolsa qorita chashkiqñataqmi,
 pampata t'oqoruspa, patronninpa qosqan qoritaqa pakaruran.

19 Unay watakuna pasaruqtinñataqmi, chay sirviente
 runakunapa patronninqa kutimuran. Chaymi chayamuspa,
 serviqninkunamanta cuentata mañaran. **20** Hinaqtinmi chay
 pishqa bolsapi qorita chashkiqqa, pishqa bolsa qoritawan
 apamuspa, patronninta niran: “Patronníf, qanqa pishqa
 bolsapi qoritan qowaranki. Chaywanmi pishqa bolsapi
 qoritawan ganaramuni”, nispa. **21** Chaymi patronninqa

niran: “¡Allinmi! Qanqa allin serviq, hinallataq confianapaq runan kanki. Kay chikan qosqayta gananciayoqta kutichipuwashaykiraykun, qanmanqa aswan mastaraq qosqayki. Saynaqa noqawan kushka kusikuy”, nispa.

22 Saynallataqmi ishkay bolsapi qorita chashkiqpas, hamuspa patronninta nillarantaq: “Patronniy, qanqa ishkay bolsapi qoritan qowaranki. Chaywanmi ishkay bolsapi qoritawan ganaramuni”, nispa. **23** Chaymi patronninca niran: “¡Allinmi! Qanqa allin serviq, hinallataq confianapaq runan kanki. Kay chikan qosqayta gananciayoqta kutichipuwashaykiraykun, qanmanqa aswan mastaraq qosqayki. Saynaqa noqawan kushka kusikuy”, nispa.

24 Saynallataqmi huk bolsapi qorita chashkiqpas, hamuspa patronninta nillarantaq: “Patronniy, noqaqa yacharanin qanqa exigente runa kaspayki, mana tarpushaspapas cosechasqaykita.

25 Chaymi noqaqa anchata manchakuspay, chay huk bolsapi qowashayki qoritaqa allpata t'oqoruspa pakaramurani. Kunanmi ichaqa hina qaqlata apanpushayki”, nispa.

26 Chaymi patronninca contestaspa niran: “Qanqa qella runan kasqanki. Manan allin sirviente runachu. Qanqa yacharankitaq, mana tarpushaspaypas cosecha oqarisqaytaqa. **27** Chayri, ¿imanaqtinta qori qosqaytari mana ni bancollamanpas churamurankichu, kutimuspay qori qosqayta interesnintinta chashkikapunaypaq?”, nispa. **28** Saynata nispanmi, chay patronca sirvienten runakunata kamachispa niran: “Chay qella runamanta qori qosqayta quitaychis. Hinaspa chay chunka bolsapi qoriyoqman qoychis. **29** Ashka kaqniyoqmi (kasukusqanrayku) astawanraq chashkinca, saynapi aswan más kaqniyoq kananpaq. Ichaqa chikallan kaqniyoqmantan, (mana kasukusqanrayku), chikallan kaqniipas quitasqa kanqa. **30** Saynaqa kay mana imapaq valeq qella runataqa, hawa tutayaqman wikch'uychis. Chaypin anchata ñak'arispas waqanqa. Chaymi kirunkunapas rach'ikyanca”, nispa.

Juicio p'unchawmanta

31 Jesusqa *discipulonkunatan nillarantaq:

—Noqa Diosmanta Hamuq Runaqa llapallan

*angelniykunapiwan kushkan hamusaq. Hinaspan huk hatun

sumaq k'ancharishaq *tronoypi tiyayusaq. **32** Hinaqtinmi tukuy nación llaqtakunamanta runakunaqa ñawpaqniyman huñunakamunqaku. Chaymi allin kawsaq runakunata rakisaq mana allinpi kawsaq runakunamanta, imaynan huk oveja michiqpas rakin ovejankunata cabrakunamanta hina. **33** Allinta ruwaspa kawsaq runakunataqa phaña lawniymanmi churasaq. Ichaqa mana allinta ruwaspa kawsaq runakunatan, lloq'e lawniyman churasaq. **34** Hinaspan noqa *Reyqa phaña lawniypi kaq runakunata nisaq: “Hanaq pachapi Dios Taytaymi qankunataqa anchata bendecisunkichis. Chayrayku, hamuspaykichis, Dios Taytaypa preparasqan hanaq pacha glorianman haykuychis. Chay hanaq pacha gloriantaqa kay pacha unanchasqanmantapachan qankunapaq prepararan. **35** Noqa yarqasqa kaqtiymi, mikhuchiwarankichis. Ch'akiypi kaqtiymi, unuta qowarankichis. Forastero kaqtiymi, samachiwarankichis. **36** P'achay mana kaqtinmi, p'achaykichista qowarankichis. Onqosqa kaqtiypas, cuidawarankichismi. Hinallataq carcelpi kaqtiypas, visitamuwarankichismi”, nispa. **37** Kaykunata niqtiymi, allin ruwaq justo runakunaqa niwankichis: “Señorlláy, ¿hayk'aqtaq qanri yarqaypi karanki, chaytaq mikhuchiraykikurí? ¿Hayk'aqtaq ch'akisqa karanki, chaytaq unutari qoraykikú? **38** ¿Hayk'aqtaq forastero karanki, chaytaq samachiraykikurí? ¿Hayk'aqtaq mana p'achayok karanki, chaytaq p'achaykutari qoraykikú? **39** ¿Hayk'aqtaq onqosqa karanki, otaq carcelpi preso karanki, chaytaq visitamuraykikurí?” nispa. **40** Hinaqtinmi noqa Reyqa nisqaykichis khaynata: “Qankunaqa kay pachapi humilde wakcha runakunapa favorninpin allin kaqkunata ruwarankichis. Chay ruwasqaykichismi noqapaqpas allin kaqkunata ruwashawaqchis hina karan”, nispa.

41 Saynallataqmi noqaqa lloq'e lawniypi kaq runakunatapaspas nisaq: “¡Dios Taytaypa maldecisqan runakuna! Qankunaqa kaymanta pasawaychis, diablopaq hinallataq *demoniokunapaqwan wiña-wiñaypaq preparasqa nina rawrayman. **42** Qankunaqa yarqasqa kaqtiymi, mikhunata mana qowarankichishchu. Ch'akisqa kaqtiymi, unullatapaspas mana qowarankichishchu.

43 Forastero kaqtiymi, mana samachiwarankichishchu. P'achay mana kaqtinmi, p'achaykichistapas mana qowarankichishchu. Onqosqa kaqtiymi, mana cuidawarankichishchu. Hinallataqmi carcelpi kaqtiypas, mana visitamuwarankichishchu”, nispa. **44** Hinaqtinmi chay runakunaqa niwanqaku: “Señor, ¿hayk'aqtaq yarqasqatari rikuraykikú? ¿Hayk'aqtaq ch'akisqatari rikuraykikú? ¿Hayk'aqtaq mana p'achayoqta rikuraykikú? ¿Hayk'aqtaq forasterota, onqosqata, hinallataq carcelpi kaqtiykipas, mana visitamuraykikuchú?” nispa. **45** Chaymi noqaqa paykunata nisaq: “Qankunaqa kay pachapi humilde wakcha runakunapa favorninpin mana ni imatapas allinta ruwarankichishchu. Chay ruwasqaykichismi noqatapas rechazawashankichisman hina karan”, nispa. **46** Chayraykun paykunaqa, wiñaypaq nina rawray infiernoman wikch'usqa kanqaku, chaypi ñak'arinankupaq. Ichaqa Diosta kasukuspa allin ruwaq justo runakunan, wiñay kawsayta chashkinqaku, nispa.

Jesusta wañuchinankupaq acuerdo ruwasqankumanta

(*Mar 14.1-2; Luc 22.1-2; Juan 11.45-53*)

26 **1** Jesusqa yachachiyta tukuruspanmi,
*discipulonkunata niran:

2 —Qankunaqa yachankichismi kay ishkey p'unchawmanta *Pascua fiesta kananta. Chay fiestapin, noqa Diosmanta Hamuq Runataqa, hap'iwaspanku presochawanqaku, hinaspan cruzpi chakatawanqaku, nispa.

3 Hinaqtinmi chay p'unchawkunapiqa, *sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq Israel *nación llaqtapi kamachiq autoridadkunapiwan ima huñunakuranku Caifaspa *palacio wasinpi. Caifasqa llapallan sacerdotekunapa jefenmi karan.

4 Chay huñunakuytin paykunaqa acuerdoman haykuranku, Jesusta engaño llawan hap'iruspa wañuchinankupaq.

5 Hinaspan nillarankutaq:

—Kay acordasqanchistaqa amayá fiesta p'unchawpichu ruwasunchis. Sichus kay acordasqanchista fiesta p'unchawpi ruwaqtinchisqa, runakunan bullata ruwaspa, noqanchispa contranchispi hatarinkuman, nispanku.

Jesusta Betania llaqtapi huk warmi perfumesqanmanta

(Mar 14.3-9; Juan 12.1-8)

6 Jesusqa Betania llaqtapin (*discipulonkunapiwan kushka), Simón sutiyoq runapa wasinpi kasharanku. Chay Simonqa antestaraqmi *lepra onqoymanta sanoyasqa karan. **7** Chay Simonpa wasinpin Jesusqa mikhusharan. Hinaqtinmi Jesuspa kasqanman huk warmi hamuran. Chay warmin sumaq rumimanta ruwasqa p'uyñuchapi mishk'i perfumeta apamuran. Hinaspan Jesusman ashuyuspa, chay perfume apamusqanta umanman hich'ayuran. Chay perfumeqa ashka qolqepa valorninmi karan. **8** Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa, chayta rikuspanku, anchata phiñakuspa, khaynata niranku:

—¿Imanaqtintaq usuchishan chay mishk'i perfumetarí?

9 Kay perfumetaqa ashka qolqeman vendespachá, wakchakunata yanapasunman karan, nispanku.

10 Chay rimasqankuta uyarispanmi, Jesusqa discipulonkunata niran:

—Ama saynataqa rimaychishchu. Kay warmiqa aswanmi allin kaqta noqapaq ruwarun. **11** Qankunapa ladoykichispiqa wakcha runakunaqa kallanqan paykunata yanapanaykichispaq. Noqan ichaqa mana tukuy tiempochu qankunawanqa kushka kasaq. **12** Kay warmiqa, wañuqtiy p'ampasqa kanaypaqmi cuerpoyta alistashan. Chaymi payqa chay mishk'i q'apaq perfume apamusqanwan umayman hich'ayuwan. **13** Chaymi niykichis, maypipas kay pachapi noqamanta allin willakuykunata noqapi creeq runakuna willakuspankuqa, noqapaq kay warmi ruwasqanta yuyarispankun, paymanta willakunqaku, nispa.

Jesusta traicionananpaq

Judas Iscariote ofrecekusqanmanta

(Mar 14.10-11; Luc 22.3-6)

14 Hinaqtinmi *Judas Iscarioteqa *sacerdotekunapa jefenkunawan parlaq riran. Chay Judasqa Jesuspa chunka ishkaninyoq *discipulonkunamanta hukninmi karan.

15 Hinaspan Judasqa paykunata niran:

—Sichus Jesusta qankunaman entregayman hinaqtinri, ¿hayk'atataq pagawankichismanrí? nispa.

Chaymi paykunaqa ashka valorniyoc kinsa chunka qolqeta paganankupaq Judasman ofreceranku. **16** Hinaspan chay ratomantapacha, Judas Iscarioteqa mashkaran imaynatas Jesusta traicionaspa, chay sacerdotekunapa jefenkunaman entregananpaq.

Jesusqa discipulonkunapiwan kushka cenasqanmanta

(Mar 14.12-25; Luc 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Cor 11.23-26)

17 Chay p'unchawkunapin mana *levadurayoc t'antata mikhunankupaq fiesta qallarisharan. Hinaqtiinmi chay p'unchawpi *discipulonkunaqa Jesusman ashuyuspa, khaynata tapuranku:

—¿Maypitaq munanki *Pascua fiestapi cenayta alistamunaykutari? nispanku.

18 Hinaqtiinmi Jesusqa discipulonkunata contestaran khaynata:

—Llaqtaman rispaykichis, chay reqsisqanchis runata mashkaspa, khaynata nimuychis: “Yachachikuqmi nin: ‘Wañunay horan chayamushañña. Chayraykun kay Pascuapi cenayta discipuloykunawan kushka wasiykipi cenasaq’”, nispa.

19 Chaymi discipulonkunaqa rispanku, Jesuspa kamachisqanman hina alistamuranku, chay Pascuapi cenayta mikhunankupaq.

20 Tutayaruqtintaqmi, Jesusqa chunka ish kayniyoq discipulonkunapiwan mesapi kushka mikhuran.

21 Mikhushaqtinkun Jesusqa niran:

—Cheqaqtapunin qankuna ukhumanta hukniykichis, noqata traicionawaspa, enemigoy runakunaman entregawanqa, nispa.

22 Hinaqtiinmi Jesuspa discipulonkunaqa anchata llakirikuspanku, sapankamanku Jesusta tapuranku:

—¿Noqachu kani Señorlláy? nispa.

23 Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata niran:

—Pichus t'antanta apichanqa noqapa t'antay apichasqay kaq platollapitaq, paymi traicionawanqa. **24** Saynan Bibliapi noqamanta escribisqa kashan, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa wañunaypunin. Ichaqa, ¡ay, imaynaraq

kanqa traicionawaqniy runaqa! ¡Payqa aswanchá ama nacenmanpashchu karan! nispa.

25 Hinaqtinmi traicionaqnin *Judas Iscarioteqa tapuran:

—Yachachikuq, ¿icha noqachu kaní? nispa.

Chaymi Jesusqa niran:

—Arí, qanmi kanki, nispa.

26 Mikhushaqtinkun Jesusqa huk t'antata hap'iyuspa Diosman graciasta qoran. Hinaspan partiyuspa discipulonkunaman haywaspa niran:

—Hap'ispa mikhuychis. Kay t'antan noqapa cuerpoy, nispa.

27 Chaymantan kaq copata *vinoyoqta hap'iyuspa, Diosman graciasta qoran. Hinaspan discipulonkunaman haywaspa, khaynata niran:

—Kay vinota llapaykichis tomaychis. **28** Kaymi noqapa yawarniy. Kay yawarniywanmi noqaqa huk mosoq *pactota ruwani. Kay yawarniyymi ch'aqchusqa kanqa ashka runakunapa huchankuna perdonasqa kananpaq. **29** Kay copapi vinotaqa manañan qankunawanqa tomasaqñachu, asta Dios Taytaypa sumaq glorianpi, mosoq vinota qankunawan kushka, huktawan tomananchiskama, nispa.

Jesusta Pedro negananmanta

(*Mar 14.26-31; Luc 22.31-34; Juan 13.36-38*)

30 Jesusqa *discipulonkunapiwan kushka huk himno takita takiruspankun, Olivos nisqa moqoman riranku.

31 Chaypin Jesusqa discipulonkunata niran:

—Noqapi ñiyniykichismi kunan tuta pisiyanqa.

Hinaqtinmi noqamanta qankunaqa p'enqakunkichis. Saynan Bibliapi escribisqa kashan: “Michiqta wañuchiqtinkun, ovejankuna ch'equechisqa kanqa”, nispa. **32** Ichaqa wañusqaymanta kawsarimuspaymi, noqaqa qankunapa ñawpaqniykichista *Galilea *provincia lawman risaq, nispa.

33 Chaymi Pedroqa niran:

—Sichus llapallanku qanmanta p'enqakuspanku saquesunkiku chayqa, noqaqa manan ni hayk'aqpas qantaqa saquesqaykichu, nispa.

34 Hinaqtinmi Jesusqa Pedrota contestaran:

—Pedro, cheqaqtapunin niyki, kunan tuta gallo manaraq waqamushaqtinmi, qanqa kinsa kutikama negawanki, nispa.

35 Hinaqtiinmi Pedroqa niran:

—Sichus qanwan kushka wañunay kaqtinpas, noqaqa manan ni hayk'aqpas qantaqa negasqaykichu, nispa.
Saynallatataqmi wakin discipulonkunapas niranku.

Getsemaní huertapi Jesús orakusqanmanta

(Mar 14.32-42; Luc 22.39-46)

36 Jesusqa *discipulonkunapiwan kushkan Getsemaní sutiyoq huertaman riran. Chayman chayaruspankun, Jesusqa wakin discipulonkunata niran:

—Qankunaqa kayllapi qepakuychis. Waqman rispay, noqa orakamunaykama, nispa.

37 Jesusqa saynata nispanmi, discipulon Pedrota, hinallataq Zebedeopa ishkeynin wawankunatawan huk lawchaman pusarikuran. Hinaspan Jesusqa ancha-anchata llakikuspa, **38** paykunata niran:

—Noqaqa wañunayta yachakuspaymi sonqoypi ancha llakisqa kashani. Saynaqa noqawan qepakuspaykichisyá, ama puñuychishchu, nispa.

39 Hinaspan Jesusqa tumpanta ñawpaqman rispa, chaypi qonqorikuspa pampakama k'umuyuran. Hinaspan Dios Taytanman orakuran khaynata:

—Dios Taytalláy, noqaqa anchatan munayman kay ñak'ariykunamanta librawanaykitaqa. Ichaqa amayá noqapa munasqaychu ruwasqaqa kachun, aswanqa qanpa munasqaykiman hinayá ruwasqa kachun, nispa.

40 Jesusqa chay kinsantin discipulonkunapa kasqanman kutirimuspanmi, paykunata puñushaqta tariran. Chaymi Pedrota niran:

—¿Manachu huk horallapas noqawan kushka rikch'ayta atirankichís? **41** Amayá puñuychishchu. Aswanqa orakuychisyá ama tentasqa kanaykichispaq. Qankunaqa allin kaqkunata ruwayta munashaspapas, kallpallaykichiswanqa manan atiwaqchishchu ruwaytaqa, nispa.

42 Saynata nispanmi Jesusqa huktawan tumpanta ñawpaqman rispa, yapamanta Dios Taytanman orakuran khaynata:

—Dios Taytalláy, sichus kay ñak'ariykunata pasanaypuni kaqtinqa, munasqaykiyá ruwasqa kachun, nispa.

43 Saynata nispanmi Jesusqa kaqmanta kutiran chay kinsantin discipulonkunapa kasqanman. Hinaspan discipulonkunataqa aswan más mishk'i puñushaqtaña tariran. **44** Hinaspan chay kinsantin discipulonkunata saquespa, Jesusqa kaqmanta orakuq kutiran. Hinaspan kay kinsa kuti orakuyninpipas, orakuran imaynatan primer kaqkunapi orakuran saynallatataq. **45** Orakuyta tukuruspanmi Jesusqa, chay kinsantin discipulonkunapa kasqanman kutimuspa, khaynata niran:

—Qankunari, ¿kunankamachu puñullashankichisraq? Ñan hora chayaramunña, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa huchasapa runakunapa makinman entregasqa kanaypaq. **46** ¡Hatariychis, hinaspa hakuchi! Ñan kaytaña traicionawaqniy runaqa hamushan, nispa.

Jesusta presochasqankumanta

(Mar 14.43-50; Luc 22.47-53; Juan 18.2-11)

47 Kinsantin *discipulonkunawan Jesús parlallashaqtinraqmi, *Judas Iscarioteqa Jesuspa kasqanman chayamuran. Paywanmi hamuranku ashka runakuna *espadayoqkuna, hinallataq k'aspiyoqkuna ima. Paykunatan mandamuranku Israel *nación llaqtapi kamachiq jefekuna, hinallataq *sacerdotekunapa jefenkunapas. **48** Chaymi Judas Iscarioteqa paywan hamuq runakunata ña yachachimuranña khaynata:

—Mayqentachus noqa much'aykusaq, chaymi Jesusqa. Payta hap'ispayá, presochankichis, nispa.

49 Judasqa chay nisqanman hinan, Jesusman ashuyuspa, rimayukuran:

—Yachachikuq, nispa.

Hinaspan much'aykuran.

50 Hinaqtinmi Jesusqa Judas Iscarioteta, khaynata niran:

—Amigo, ¿imamantaq hamushankiri? Kaypiñataq kashanki chayqa, iman ruwanaykitayá ruway, nispa.

Chaymi paywan hamuq runakunaqa Jesusta hap'iranku presota apanankupaq.

51 Chayta rikusunmi, Jesuspa huknin kaq discipulonqa, espadanta orqomuran. Hinaspan sacerdotekunapa jefenpa sirvienten runapa huknin ninrinta kuchurparan. **52** Chaymi Jesusqa chay ninri kuchuq discipulonta niran:

—Chay espadaykita waqaychay. Pipas espadawan wañuchiqqa, espadallawantaqmi wañuchisqa kanqa.

53 ¿Acaso manachu yachankichis, Dios Taytaymanta kunan mañakuqtiy, chunka ishkeyniyoq tropa *angelninkunata mandamuspa defiendewanamanta? [*Nota: Huk tropataqa ashka waranqa angelkunana conforman*]. **54** Qankunaqa kaykuna hina pasananta dejaychis. Sayna kaqtinmi Bibliapi escribisqakuna llapallan cumplikunqa, nispa.

55 Chayta nispanmi Jesusqa runakuna lawman kutirispas, paykunata tapuran khaynata:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq espadakunantin, hinallataq k'aspikunantin hamurankichis suwata hina hap'iwanaykichispaqrí? Noqaqa sapa p'unchawmi Jerusalén *templopi yachachirani. Ichaqa manataqmi preso kanaypaqqa pipas hap'iwaranchu. **56** Kunanmi ichaqa kaykuna pasan, ñawpaqmantaraq Diosmanta willakuq *profeta runakunapa nisqanman hina cumplikunanpaq, nispa.

Hinaqtinmi discipulonkunaqa Jesusta saquespa, chay ratolla ayqekuranku.

Jesusta juzganankupaq apasqankumanta

(*Mar 14.53-65; Luc 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24*)

57 Jesusta hap'iq runakunan, *sacerdotekunapa jefen Caifaspa palacio wasinman Jesusta aparanku. Chaypin *leykunata yachachiq runakunapas, hinallataq Israel *nación llaqtata kamachiq runakunapas huñunasqa kasharanku. **58** Hinaqtinmi Jesusta apaqtinku, Pedroqa karu qepallankuta riran asta chay sacerdote Caifaspa palacio pationman chayachinankukama. Hinaspan Pedropas chayman haykuspa, guardiakunawan kushka tiyayuran, Jesusta imatachus ruwasqankuta rikunanpaq.

59 Hinaspan chay sacerdotekunapa jefenkunapas, Israel nación llaqtata kamachiqkunapas, hinallataq chaypi kaq llapallan autoridadkunapas, Jesuspa contranpi llullakuspa rimaq runakunata mashkaranku, chayman hina Jesusta acusaspa wañuchinankupaq.

60 Chaymi ashka runakuna Jesuspa contranpi llullakuspa rimanankupaq hamuranku. Ichaqa manataqmi chay falso testigokunaqa hukllatachu rimaranku. Hinaqtinmi qepallataña ishkey falso testigokuna hamuspa, **61** khaynata niranku:

—Kay runan niran: “Noqaqa Dios yupaychana templota thuñirachispaymi, kinsa p'unchawllapi kaqmanta ruwaruyman”, nispa.

62 Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefen Caifasqa, tiasqanmanta sayarispa, Jesusta tapuran khaynata:

—¿Uyarishankichu kay acusasuqniyki runapa nisqanta? Qanri, ¿manachu ima nispallapas defiendekunki? nispa.

63 Ichaqa Jesusñataqmi mana ni imatapas rimarispa upallalla karan. Chaymi chay sacerdotekunapa jefenqa kaqmanta niran:

—Wiñay kawsaq Diospa sutinpin kamachiyki. Kunan juraspa niwayku, ¿cheqaqtapunichu qanri kanki Diospa wawan Cristo? nispa.

64 Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Arí, qanpa nisqaykiman hinan. Hinaspapas nillasqaykichistaqmi, qankunaqa kunanmanta wichaymanmi rikuwankichis, noqa Diosmanta Hamuq Runataqa, hanaq pachapi tukuy atiyniyoq Diospa phaña ladonpi tiyashaqta. Hinallataqmi Diospa atiyinwan phuyuq chawpinta hamushaqtapas rikuwankichis, nispa.

65 Chaymi Jesuspa nisqanta uyarispa sacerdotekunapa jefen Caifasqa, anchata phiñakuspa p'achantaraq llik'ispa, khaynata niran:

—¡Kay runaqa Diostan k'amishan! ¿Imapaqñataq munanchis huk testigokunatawanrí? Qankunapas paypa nisqantan uyarishankichis Diospa contranpi rimasqantaqa.

66 Chayri, ¿ima ninkichistaq kunanrí? nispa.

Chaymi chaypi kaq runakunaqa contestaspa niranku:

—¡Kay runaqa wañuchun! nispanku.

67 Saynata nispankun chay runakunaqa, Jesusman ashuyuspa uyanman toqaykuranku. Wakintaq maqaranku. Wakinñataq uyankunapi saqmaranku. **68** Hinaspan Jesusta niranku:

—Cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Cristo kaspaykiqua, niwaykuyá, ¿pitaq saqmamushasunkirí? nispanku.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(*Mar 14.66-72; Luc 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27*)

69 Chaykuna pasashaqtinmi, Pedroqa chay palacio wasipa pationpi tiyasharan. Hinaqtinmi chay palacio wasipi kaq huk sirvienta warmi, ashuyuspa, Pedrotá niran:

—Qanpas tukuy tiempomá chay *Galilea *provincia lawmanta kaq Jesuswanqa puriranki, nispa.

70 Hinaqtinmi llapallan runakuna uyarishaqtin Pedroqa negaran khaynata:

—Chay niwasqaykiqa manan cheqaqchu. Qanqa imamantachá rimashankipas, nispa.

71 Chayta nispanmi Pedroqa chay patiopa punkunta hawaman lloqsisharan. Hinaqtinmi huk sirvienta warmiñataq Pedrota rikuruspa, chaypi kaq runakunaman niran:

—Kay runaqa chay Nazaret llaqtayoq Jesuswanmi kasharan, nispa.

72 Hinaqtinmi Pedroqa chay warmipa nisqanta uyarispa, Diospa sutinpi juramentota ruwaspa, kaqmanta negaran khaynata:

—Cheqaqtapunin niykichis, chay Jesuswan sutichasqa runataqa, noqaqa manan reqsinichu, nispa.

73 Hinallataqmi tumpa unayninman, chaypi kaq wakin runakunapas, Pedroqa kasqanman ashuyuspanku, nillarankutaq khaynata:

—Qanqa cheqaqtapunin Jesusta qatikuq runakunamanta huknin kaq runa kashanki. Chaymi rimasqaykipas paykunapa rimasqanwan igualla kashan, nispanku.

74 Saynata niqtinkun, Pedroqa maldecikuspa, Diospa sutinpi juramentota ruwaspa, khaynata niran:

—¡Noqaqa manan chay runataqa reqsinichu! nispa.

Saynata rimayta tukuruqtillanmi gallo waqaramuran.

75 Chaymi Pedroqa yuyariran: “Manaraq gallo waqamushaqtinmi qanqa kinsa kutikama negawanki”, nispa Jesús nisqanta. Hinaqtinmi Pedroqa chay lugarmanta hawaman lloqsispa, renegaymanta anchata waqaran.

Gobernador Poncio Pilatoman Jesusta apasqankumanta

(*Mar 15.1; Luc 23.1-2; Juan 18.28-32*)

27 **1** Achiqaramuqtinmi *sacerdotekunapa llapallan jefenkunaqa, Israel *nación llaqtapi autoridadkunapiwan huñunakuranku. Hinaspan Jesusta wañuchinankupaq acordaranku. **2** Saynata acordaruspankun, sacerdotekunapa jefen Caifaspa palacio wasinmanta, Jesustaqa chaqnasqata orqomuranku. Hinaspan gobernador Poncio *Pilatopa kasqanman aparanku.

Judas Iscariote seq'okuspa wañusqanmanta

3 *Judas Iscarioteqa, Jesusta wañunanpaq sentenciasqankuta yacharuspanmi, Jesusta traicionaspa entregasqanrayku ñakapakuran. Hinaspan *sacerdotekunapa jefenman, hinallataq Israel *nación llaqtapi kamachiq runakunamanwan ima, chay kinsa chunka qolqe qosqankuta kutichipuran. **4** Hinaspan Judasqa paykunata niran:

—Jesusta qankunaman entregasqaywanqa, Diospa contranpin noqaqa huchallirukuni. Payqa mana huchayoq runan karan, nispa.

Chaymi paykunañataq contestaranku:

—Noqaykumanri, ¿imataq qokuwankú? ¡Chayqa qanpa problemaykin! nispanku.

5 Saynata niqtinkun, Judasqa chay qolqe qosqankuta *templo ukhupi wikaparan. Hinaspan Judasqa templomanta ripuspa, seq'okuran.

6 Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi chay qolqe wikapasqanta oqarispanku, khaynata niranku:

—Kay qolqetaqa manan ofrenda churana cajamanqa churasunmanchu. Kay qolqetaqa huk runata wañuchinapaqmi pagaranchis, nispanku.

7 Hinaspan chay sacerdotekunapa jefenkunaqa huk Manka Ruwaq Runapa Allpanwan sutichasqa allpata rantiranku, chay lugarpi forastero runakunata p'ampanankupaq. **8** Hinaspan chay rantisqanku allpataqa suticharanku: “Yawar Allpawan”, asta kunan p'unchawkamapas. **9** Saynapin cumplikuran Diosmanta willakuq ñawpaq profeta Jeremiaspa nisqan. Paymi niran:

“Israel nación llaqtapi tiyaq runakunaqa, preciotan churanqaku kinsa chunka qolqellata.

10 Hinaspan paykunaqa chay qolqewan, Manka Ruwaq Runapa Allpanwan sutichasqa allpata rantinqaku, imaynan Diospa kamachiwasqanman hina”, nispa.

Jesusta Poncio Pilato tapupayasqanmanta

(*Mar 15.2-5; Luc 23.3-5; Juan 13.33-38*)

11 Poncio *Pilatopa ñawpaqninpi Jesús kashaqtinmi, Poncio Pilatoqa tapuran:

—¿Qanchu kanki Israel *nacionniyoq runakunapa *reynin? nispa.

Chaymi Jesusqa contestaran:

—Arí, qanpa nisqaykiman hinan, nispa.

12 Hinaqtinmi chaypi kaq *sacerdotekunapa jefenkunaqa, hinallataq Israel nación llaqtapi kamachiq runakunapiwan, Jesusta Poncio Pilatopa ñawpaqninpi acusaranku.

Ichaqa manataqmi Jesusqa ni ima nisppapas paykunataqa contestaranchu. **13** Chaymi Poncio Pilatoqa Jesusta tapuran:

—¿Uyarishankichu qanpa contraykipi tukuy ima rimasqankuta? nispa.

14 Jesusqa manataqmi ni imanispapas contestaranchu. Chaymi Poncio Pilatoqa ancha admirasqallaña karan.

Jesusta cruzpi chakatanankupaq sentenciasqankumanta

(Mar 15.6-20; Luc 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

15 Sapa watanmi, Poncio *Pilatoqa *Pascua fiesta chayamuqtin, huk presochoasqa runata kachariran, llaqta runakuna mañakusqanman hina. **16** Chay tiempopin carcelpi kasharan Barrabás sutiyoq runa. Payqa criminal kasqanraykun, runakunapa reqsisqan karan. **17** Chaymi Poncio Pilatoqa chaypi huñunasqa kaq llapallan runakunata tapuran khaynata:

—¿Mayqentataq qankuna munawaqchis kunan kacharinayta? ¿Barrabastachu icha Diosmanta Hamuq Salvadorwan sutichasqa Jesustachú? nispa.

18 Poncio Pilatoqa saynata tapuran, sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq Israel *nación llaqtapi kamachiq runakunapiwan, Jesusta envidiakuspallanku acusasqankuta yachaspanmi.

19 Hinaqtinmi juzganan sillapi Poncio Pilato tiyashaqtin, warminpa partenmanta huk willakuyta chashkiran. Chaymi khaynata niran: “Kay runaqa cheqaqtapunin mana huchayoq. Ama imanankipashchu. Paypa kawsanpin ch'isi sueñoyniyipi nishuta ñak'ariruni”, nispa.

20 Chay ratollapitaqmi, sacerdotekunapa jefenkunaqa, hinallataq Israel nación llaqtapi kamachiq runakunapiwan ima, chaypi kaq llapallan runakunata convencechiranku,

Poncio Pilatota khaynata mañakunankupaq: “Barrabasta kacharipuy; Jesustañataq wañuchiy”, nispa ninankupaq.

21 Hinaqtinmi gobernador Poncio Pilatoqa, chaypi huñunasqa llaqta runakunata, kaqmanta tapuran:

—Qankunari, ¿pitataq munankichis kacharinaytarí? nispa.

Hinaqtinmi chaypi huñunasqa runakunaqa contestaranku:

—¡Barrabasta kachariy! nispanku.

22 Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa yapamanta paykunata tapuran:

—Sayna kaqtinqa, ¿imatataq ruwasqa kay Diosmanta Hamuq Cristowan sutichasqaykichis Jesustarí? nispa.

Paykunañataqmi llapallanku contestaranku khaynata:

—¡Cruzpi chakatasqa kachun! nispanku.

23 Hinaqtinmi gobernador Poncio Pilatoqa yapamanta llaqta runakunata tapuran:

—Niwaychisyá. Kay runari, ¿ima mana allintataq ruwaruran? nispa.

Saynata niqtinmi, llapallan runakunaqa aswan más altotaraq qaparispa niranku:

—¡Chay runaqa cruzpi chakatasqa wañuchun! nispanku.

24 Hinaspan llaqta runakunaqa manaña Poncio Pilatopa nisqankunata uyariyta munarankuñachu. Chaymi Poncio Pilatoqa chay llaqta runakuna ch'aqwata manaraq hatarichishaqtinku, aswan unuta apachimuspa, llapallan runakuna rikushaqtin, makinta maqchikuran. Hinaspan chaypi kaq runakunata niran:

—Noqaqa manan culpayoqchu kasaq kay runapa wañusqanmantaqa. Culpayoqqa qankunan kankichis, nispa.

25 Hinaqtinmi chaypi kaq llapallan runakunaqa niranku:

—¡Noqaykun hinallataq wawaykupas chay runapa wañusqanmantaqa responsable kasaqku! nispanku.

26 Saynata niqtinkun, gobernador Poncio Pilatoqa Barrabasta carcelmanta kacharipurán. Hinaspan soldadonkunata kamachiran alli-allinta Jesusta wasanpi waqtaruspanku, cruzpi chakataspa clavamunankupaq.

27 Hinaqtinmi gobernador Poncio Pilatopa soldadonkunaqa, chay palacio wasipa pationman Jesusta aparuspanku, chayman waqyaranku llapallan tropa soldadokunata. **28** Hinaspan

chaypi Jesuspa p'achanta orqospanku, huk puka capawan churaranku. **29** Umanmantaqmi kishkamanta ruwasqa coronata churaranku. Phaña makinmantaq hap'ichiranku huk k'aspita bastonta hina. Hinaspan chay soldadokunaqa ñawpaqninpi qonqorikuspa, burlakuranku khaynata:

—¡Kawsachun Israel nación llaqtapa *Reynin! nispanku.

30 Saynata burlakuspankun chay soldadokunaqa, toqaykuspa, chay k'aspi qosqankuwan umanpi p'anaranku.

31 Hinaspan burlakuyta tukuruspanku, chay puka capawan p'achachisqankuta ch'ustispa, kaq p'achallanwantaq churapuranku. Hinaspan cruzpi chakataspa clavamunankupaq aparanku.

Jesusta cruzpi chakatasqankumanta

(Mar 15.21-32; Luc 23.26-43; Juan 19.17-27)

32 (Poncio *Pilatoqa *palacionmantan soldadokunaqa Jesusta aparanku). Hinaspan Jerusalén llaqtamanta lloqsichishaspanku, Cirene llaqtayoq *Simonwan ñanpi tuparuspa, payta obligaranku Jesuspa cruzninta wikriysinapaq.

33 Hinaspan cruzpi chakatanankupaq Gólgota nisqa moqoman Jesusta chayachiranku. Chay Gólgota moqoqa rimayninkupiqqa “*Calavera moqo”, ninantan nin. **34** Chaypin qatqellaña qorakunawan chapusqa vinagreta Jesusman qoranku. Ichaqa chay qatqe vinagreta malliyuspanmi, Jesusqa mana tomayta munaranchu.

35 Chaymantan Jesustaqa cruzpi chakataspa clavaranku. Hinaspan chay soldadokunaqa Jesuspa p'achanta rakinakunankupaq sortearanku. {Saynapin Diosmanta willakuq *profetapa nisqan cumplikuran. Paymi niran: “P'achaypa hawanpi sorteespankun, paykunapura p'achayta rakinakunqaku”, nispa} [*Salmos 22.18*]. **36** Hinaspan soldadokunaqa Jesusta cuidaranku, cruzpa ladonpi tiyaspanku. **37** Saynallataqmi cruzpa puntanpipas, huk letrerota churaranku khayna niqta: “KAY RUNAN JESÚS; PAYMI ISRAEL *NACIONNIYOQ RUNAKUNAPA *REYNIN”, nispa.

38 Hinallataqmi ishkay suwakunatapas chakatallarankutaq, hukninta Jesuspa phaña ladonpi,

huknintataq lloq'e ladonpi. **39** Saynallataqmi chayninta pasaq runakunapas, umankuta maywirisparaq, Jesusta k'amiranku khaynata:

40 —Qanqa nirankitaq: “Kay Jerusalén llaqtapi *templota thuñirachispaymi, noqaqa kinsa p'unchawllapi hatarirachiyman”, nispa. Chayqa, ¡sichus Diospa wawan kaspaykiqa, kikiykitayá kunan salvakuy! ¡Hinaspa chay cruzmanta urayamuy! nispanku.

41 Saynallataqmi *sacerdotekunapa jefenkunapas, *leykunata yachachiq runakunapas, hinallataq Israel nación llaqtapi kamachiq runakunapas Jesumanta burlakuspa, khaynata parlaranku:

42 —Hukkunataqa salvaranmi, ichaqa pay kikintataqmi mana salvakuytaqa atinchu. ¡Sichus cheqaqtapuni kay Israel nación llaqtapa Reynin kaspaqa, kunanyá chay cruzmanta urayamuchun, paypi creenanchispaq! **43** Hinaspapas payqa Diospi confiaspan niran: “Diospa wawanmi kani” nispa. ¡Sichus cheqaqtapuni Dios munakuspaqa, kunanyá salvachun! nispanku.

44 Saynallataqmi Jesuswan kushka chakatasqa runakunapas Jesustaqa k'amillarankutaq.

Cruzpi Jesús wañusqanmanta

(*Mar 15.33-41; Luc 23.44-49; Juan 19.28-30*)

45 Jesuspa wañusqan p'unchawmi inti tutayaran chawpi p'unchawmantapacha asta kinsa horas tardekama.

46 Hinaqtinmi yaqaña kinsa horas tarde kashaqtin, Jesusqa altota qaparispa, khaynata niran:

—Elí, Elí ¿lama sabactani? nispa.

Kay rimayqa khayna ninanmi: “¡Diosnilláy, Diosnilláy! ¿Imanaqtintaq sapallaytari saqerullawanki?” nispa.

47 Hinaqtinmi chay nisqanta uyarispanku, chaypi kaq wakin runakunaqa, mana allinta entiendespanku niranku:

—Uyariychis, payqa Diosmanta willakuq ñawpaq *profeta Eliastan waqyakushan, nispanku.

48 Chaymi kasqan ratolla chaypi kaq huknin runaqa, huk largo soqos k'aspipa puntanman apurayllamanña esponjata wataran. Hinaspan chay esponjata qatqe vinagremán

challpuspa, Jesuspa siminman aypachiran ch'unqananpaq. **49** Hinaqtinmi chaypi kaq wakin rikuq runakunaqa, khaynata niranku:

—Ama saynata ruwaychu. Aswan suyasunchis Diosmanta willakuq profeta Elías hamunqachus kay cruzmanta salvananpaq icha manachus chayta, nispanku.

50 Hinaqtinmi Jesusqa kaqmanta altota qaparispa, chay ratolla wañuran. **51** Chaymi chay ratollapitaq, Jerusalén *templo ukhupi rakiq *cortinapas kushkanmanta llik'ikuran altonmanta urayman. Saynallataqmi kay pachapipas terremoto pasaqtin, qaqakunapas partikuran. **52** Saynallataqmi panteonpi sepulturakunapas kicharikuran. Hinaqtinmi Diospi ashka creeq ñawpaq tiempokunapi wañuq runakunapas kawsarimuranku. **53** Chay kawsarimuq runakunaqa, Jesuspa kawsarimusqan p'unchawpa qepantan Jerusalén llaqtaman haykuranku. Hinaspan paykunataqa ashka runakuna rikuranku.

54 Jesús cruzpi wañuruqtinmi, soldadokunapa jefenqa, wakin soldadonkunapiwan Jesusta cuidasharanku. Paykunan chay ratopi terremoto pasaqtin, hinallataq chaypi

Jesusta cruzpi chakatasqanku (Mateo 27.45-56)

tukuy imakuna pasasqanta rikuranku. Hinaspan anchata mancharikuspanku, khaynata niranku:

—¡Cheqaqtapunin kay runaqa Diospa Wawan kasqa! nispanku.

55 Chaypin kasharanku ashka warmikunapas karullamanta qawaspanku. Chay warmikunaqa *Galilea *provincia lawmantapachan Jesusta servispa hamuranku.

56 Chay warmikunawan kushkan karanku: *María Magdalena, Zebedeopa warmin, saynallataq *Jacobopa hinallataq *Joseypa mamitan María ima. [Nota: *María Magdalena nispaqa niranku, Magdala sutiyoq llaqtamanta kasqanraykun*].

Jesusta p'ampasqankumanta

(*Mar 15.42-47; Luc 23.50-56; Juan 19.38-42*)

57 Arimatea llaqtayoq *Joseymi tutayaykushaqtinña, Poncio *Pilatopa kasqanman hamuran. Joseyqa karan huk qapaq runan, hinallataq Jesuspi creeq ima. **58** Chaymi Joseyqa gobernador Poncio Pilatopa palacionman chayaruspa, Jesuspa cuerponta mañaran, apaspa p'ampamunanpaq. Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa Joseyman Jesuspa cuerponta qomunankupaq kamachiran. **59** Chaymi Joseyqa Jesuspa cuerponta mosoq sabanaswan p'istuyuspa, **60** qaqa sikipi mosoq sepultura t'oqochisqanman churaran. Chaymantan chay sepulturaman haykuna punkunta, huk hatun rumiwan tapaspa, ripuran. **61** Chaypin qepakuranku *María Magdalena, hinallataq huknin Mariapiwan sepulturapa ñawpaqinpi.

Jesusa cuerponta sepulturapi cuidasqankumanta

62 Paqarisnintin p'unchawmi *samana p'unchaw karan. Chay p'unchawmi tardeyaykuytaña, *sacerdotekunapa jefenkunaqa, *fariseo religionniyoq runakunapiwan gobernador Poncio *Pilatoman rispanku, khaynata niranku:

63 —Señor gobernador Poncio Pilato, noqaykuqa yuyashaykun, chay llulla Jesusqa kawsashaspanraqmi niran: “Noqaqa wañuchiwaqtinkun kinsa p'unchawmanta kawsarimusaq”, nispa. **64** Chayraykun kunan qanta valekuykiku, guardiaykikunata kamachispayki, chay

sepulturata allinta cuidachimunaykipaq, asta kinsa p'unchaw pasarunankama. Mana chayqa *discipulonkunan tuta rispanku cuerponta suwarukuspanku, llaqta runakunaman ninkuman: “Jesusqa wañusqanmantan kawsariramun”, nispanku. Sayna kaqtinqa chay discipulonkunapa llullakusqanchá, Jesuspa ñawpaq llullakusqanmantapas aswan masraq karunman, nispanku.

65 Chaymi Poncio Pilatoqa paykunata niran:

—Kaypin kashan soldadokunaqa. Paykunata pusaspayá chay sepulturataqa allí-allinta cuidachimuychis, munasqaykichisman hina, nispa.

66 Chaymi paykunaqa Jesuspa p'ampasqanku sepulturaman rispanku, chay sepulturapa punkuntaqa ama ni pipas haykunanaq hatun rumiwan allí-allinta seguraran. Hinaspan huk señalta churaranku, pipas ama kuyuchinapaq. Hinaspan guardiakunata kamachiranku chay sepulturata tuta p'unchaw allinta cuidanankupaq.

Jesuspa kawsarimusqanmanta

(*Mar 16.1-8; Luc 24.1-12; Juan 20.1-10*)

28 **1** *Samana p'unchaw pasaruqtinmi domingo achiqayta, *María Magdalena, huknin Mariapiwan Jesusta p'ampasqanku sepulturata qawaq riranku. **2** Chay ratopin qonqayllamanta huk hatun terremoto pasaran. Hinaqtinmi Diospa *angelnin hanaq pachamanta urayamuspa sepultura tapasqanku rumita huk lawman tanqaran. Hinaspan chay rumi patapi tiyayuran. **3** Chay angelqa rayo t'oqyamunanpaq llataq hina k'anchashaqmi karan. Hinallataq p'achanpas rit'i hinaraqmi sumaq yuraq ch'illo karan. **4** Chayta rikuspankun sepultura cuidaq soldadokunaqa anchata mancharikuspanku, khatatataspa desmayarankuraq. **5** Hinaqtinmi angelqa sepulturaman hamuq warmikunata, khaynata niran:

—Ama mancharikuychishchu. Noqaqa yachanin cruzpi chakatasqa wañuq Jesusta mashkasqaykichista.

6 Payqa manan kaypiñachu. Nisqanman hinan ña kawsarirunña. Sepultura ukhuman haykuspayá mayman cuerpon churasqanku sitiota qawamuychis. **7** Hinaspayá

apurayllaman rispa, Jesuspa *discipulonkunaman kay kawsarimusqanmantaqa willamuychis. Jesusqa *Galilea *provincia lawmanmi ñawpaqniykichista rishan. Chaypin tupankichis paywanqa. Kay willakuytan kunanqa ña qankuna yachankichishña, nispa.

8 Saynata ángel niqtinmi warmikunaqa mancharisqa kashaspankupas anchata kusikuspa, chay sepulturamanta lloqsimuspanku, correyllaña Jesuspa discipulonkunaman willaq riranku. Hinaqtinmi ñanta rishaqtinku, **9** Jesusqa paykunaman rikhurispan rimayukuran. Chaymi warmikunaqa ashuyuspanku, chakinkunata abrazaykuspa adoraranku.

10 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata khaynata niran:

—Ama mancharikuychishchu. Aswan correylla rispaykichis discipuloykunaman willamuychis, Galilea provincia law llaqtaman rispanku, chaypi noqawan tupanankupaq, nispa.

Soldadokunapa willakusqankumanta

11 Warmikunaqa Jesuspa *discipulonkunata mashkaq rishanankukaman, sepulturata cuidaq wakin soldadokunaqa Jerusalén llaqtaman rispanku, chaypi *sacerdotekunapa jefenkunaman tukuy ima pasasqanmanta willamuranku.

12 Chaymi sacerdotekunapa jefenkunaqa, Israel *nación llaqtapi kamachiq runakunapiwan huñunakuspa acordaranku, soldadokunaman ashka qolqeta paganankupaq, (saynapi chay soldadokuna rikusqankuta pimanpas ama willaspanku, aswan llullakuspa, sacerdotekunapa yachachisqanman hina willakunankupaq). **13** Hinaspan chay sacerdotekunaqa soldadokunata yachachiranku khaynata:

—Qankunaqa runakunaman willamuychis khaynata: “Tuta puñushaqtiykun Jesuspa discipulonkuna hamuspanku, Jesuspa cuerpontaqa suwarpariwanku”, nispa. **14** Sichus kaykunamanta gobernador Poncio *Pilato yacharunqa chayqa, noqaykun paywan parlamusaqku, qankunata ama imanasunaykichispaq, nispanku.

15 Chaymi chay soldadokunaqa qolqeta chashkirukuspanku, sacerdotekunapa yachachisqanman hina runakunaman willaranku. Kay llullakuspa willasqankutan Israel nación llaqtayoq runakunaqa kunankamapas willanakushankuraq.

Discipulonkunata Jesús kamachispa comisionasqanmanta

(Mar 16.14-18; Luc 24.36-49; Juan 20.19-23)

16 Jesuspa chunka hukniyoq *discipulonkunanan Jesuspa kamachisqanman hina, *Galilea *provincia lawpi orqoman riranku. **17** Hinaqtinmi Jesusta chaypi rikuspanku adoraranku. Ichaqa wakin discipulonkunañataqmi Jesusta rikushaspankupas, mana creeyta atirankuchu, pay kikinpuni kashaqtinpas. **18** Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunaman ashuyuspa, kamachiran khaynata:

—Diosmi noqaman tukuy atiyta qowan hanaq pachapipas hinallataq kay pachapipas. **19** Qankunaqa llapallan *nación llaqtakunaman rispaykichisyá, runakunaman willamuychis, noqapi creespa discipuloykuna kanankupaq. Hinaspa Dios Taytapa, Dios Churipa, hinallataq Dios Santo Espiritupa sutinpi ima bautizamuychis. **20** Saynallataq noqapa llapallan yachachisqaykunatapas yachachimuychis, paykuna kasukuq kanankupaq. Noqaqa sapa p'unchawmi qankunawan kasaq kay pacha tukukunan p'unchawkama, nispa.